

Nr 11

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till brandlag och brandstadga m. m.

Genom en den 29 december 1961 dagtecknad proposition, nr 12, vilken beträffande förslag till lag om ändrad lydelse av 79 § kommunallagen hänvisats till och behandlats av konstitutionsutskottet samt i övrigt hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, såvitt nu är i fråga, *dels* föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till brandlag, *dels ock* velat inhämta riksdagens yttrande över likaledes vid propositionen fogat förslag till brandstadga.

Förslagen är av följande lydelse.

Förslag

till

Brandlag

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Varje kommun skall i enlighet med bestämmelserna i denna lag hålla ett brandförsvar, som tillfredsställer skäligen anspråk på trygghet mot skada av brand.

Förvaltningen av brandförsvarets angelägenheter skall handhas av den kommunala nämnd, som kommunens fullmäktige bestämmer (*brandstyrelse*).

2 §.

I kommuns brandförsvar skall ingå *brandstyrka* av betryggande storlek och sammansättning. Brandstyrkan skall bestå av en *brandchef*, en eller flera *vice brandchefer*, *brandkår* samt, där så erfordras, *brandvärn*, grundat på tjänsteplikt.

Brandchef, vice brandchef samt personal i kommunal brandkår skall vara heltidsanställd eller hava förbundet sig att fullgöra brandtjänst såsom deltidsanställd vid sidan av annan sysselsättning.

För kommun skall därjämte finnas *skorstensfejarmästare*.

3 §.

Kommun är skyldig att anskaffa och underhålla materiel, byggnader och andra för brandförsvaret erforderliga anordningar, skogsbrandtorn likväl undantagna, samt draga försorg om nödig vattentillgång för släckning av brand, allt dock endast i den mån oskäligen kostnad icke åsamkas kommunen.

4 §.

Länsstyrelsen äger helt eller delvis befria kommun från skyldighet att hålla brandkår med därtill hörande materiel, byggnader och anordningar, såframt kommunen träffat avtal om betryggande släckningshjälp från kommunal brandkår i annan kommun eller från annan brandkår. Sådan brandkår skall anses som kommunal brandkår i kommunen.

5 §.

I kommun skall brandsyn hållas och sotning verkställas i enlighet med vad som föreskrives i brandstadgan.

6 §.

Om brand tagit eller hotar att taga större omfattning eller den kommunala brandkåren tillfälligt icke kan ingripa mot brand, är annan kommun pliktig att lämna släckningshjälp i den utsträckning brandchefen i den kommunen prövar möjlig utan att skälig hänsyn till dess egen säkerhet åsidosättes. Framställning om släckningshjälp skall göras av brandchefen eller, om hans beslut ej hinner avvaktas, av den som är i hans ställe.

För kostnad, som åsamkats kommun i anledning av framställning om släckningshjälp, är kommunen berättigad att erhålla skälig ersättning. Kunnna kommunerna icke enas om ersättningen, skall denna fastställas av länsstyrelsen i det län, där hjälpen lämnats.

7 §.

När så erfordras för släckning av brand är envar, som under kalenderåret fyller lägst sexton och högst sextiofem år och som vistas i orten, pliktig att, i den mån kroppskrafter och hälsotillstånd tillåta, medverka vid släckningen.

Bland de i kommunen bosatta sålunda tjänstepliktiga må lämpliga personer tagas i anspråk för tjänst i brandvärnnet. För sådan tjänst skola i första hand frivilliga uttagas. Den som uttagits är skyldig att delta i brandövning under högst tjugtu timmar årligen samt är för medverkan vid brandsläckning berättigad till skälig ersättning av kommunen. Uttagning verkställs av brandstyrelsen.

8 §.

Ägare eller innehavare av byggnad, upplag eller annan anläggning är skyldig att anskaffa och underhålla erforderliga brand- och livräddningsredskap ävensom att i övrigt vidtaga nödiga åtgärder för att förebygga och bekämpa brand, i den mån de ej medföra oskälig kostnad. För tillsyn efter brand skall ägaren eller innehavaren tillhandahålla erforderlig personal.

Sker skogsavverkning invid järnväg på kortare avstånd från närmaste järnvägsspår än trettio meter och vidtagas ej erforderliga åtgärder för att förhindra att ökad fara för skogsbrand uppkommer genom avverkningen, må åtgärderna vidtagas av länsstyrelsen eller järnvägsförvaltningen. Kostnaderna skola åvila järnvägsförvaltningen.

9 §.

För det kommunala brandförsvaret erforderlig anordning må anbringas å annan tillhörig mark eller byggnad, såframt oskäligen intrång icke orsakas därigenom. Beslut om sådan åtgärd meddelas av brandstyrelsen.

Kommunen skall svara för kostnad och skada, som åsamkas genom åtgärd som avses i första stycket. Vid bestämmande av ersättning härför skall hänsyn tagas till den nytta åtgärden kan medföra för den ersättningsberättigade. Är kostnaden eller skadan ringa, utgår ej ersättning. Kan enighet ej nås om ersättningen, skall denna fastställas av länsstyrelsen.

10 §.

Ej må någon så handhava eld eller brandfarligt föremål att brand lätt kan uppstå.

11 §.

Uppstår brand eller är överhängande fara därför och kan ej den, som varskar branden eller faran eller eljest får kunskap därom, genast släcka branden eller undanröja faran, skall han varsko dem, vilkas liv eller egendom är i fara, samt tillkalla hjälp.

12 §.

Den som för befälet vid brand må för släckning eller räddning företaga sådant ingrepp i annans rätt, som bedömes nödvändigt. Han äger sålunda bland annat bereda brandstyrka tillträde till fastighet, avspärra brandplatsen, nyttja brunn, vattenledning, redskap, telefon, hästar och fordon, fälla träd, anlägga moteld samt riva eller undanskaffa byggnad, upplag eller annan egendom.

Ingrepp av ringa omfattning må jämväl företagas av annan, som deltagit i släcknings- och räddningsarbetet, därest befälhavarens föreskrift icke lämpligen kan inhämtas.

13 §.

Den som deltagit i eller på annat sätt varit verksam för släckning av brand eller som deltagit i övning med brandstyrka må av statsmedel erhålla ersättning för skada, som därvid åsamkats honom.

Ersättning av statsmedel må jämväl utgå för deltagande i eller annan verksamhet för släckning av skogsbrand. Härjämte må av statsmedel belöning tilldelas den, som vid släckning av skogsbrand visat rådhighet och nit.

Närmare bestämmelser om ersättning och belöning enligt denna paragraf meddelar Konungen.

14 §.

Underlåter någon att fullgöra vad som åligger honom enligt 8 § första stycket första punkten, äger länsstyrelsen förelägga vite. Föreläggande må allt efter omständigheterna riktas mot ägaren eller innehavaren eller ock mot dem båda. Tillhandahålles icke personal för tillsyn efter vad i samma stycke andra punkten sägs, må tillsynen på ägarens eller innehavarens bekostnad utföras genom brandchefens försorg.

Föreläggande mot ägare må förbindas med åläggande för honom att vid överlåtelse omedelbart meddela länsstyrelsen uppgift om den nye ägaren.

15 §.

Över brandstyrelsens beslut enligt 7 § och 9 § första stycket må besvär anföras hos länsstyrelsen.

Talan mot beslut, som enligt denna lag meddelas av länsstyrelsen, föres hos Konungen.

16 §.

Den som utan giltigt skäl uteblir från brandövning eller brandsläckning, vartill han kallats genom brandlarm eller på annat sätt, eller lämnar honom anvisat arbete eller eljest icke åttlyder vad brandbefäl i och för tjänsten befallt eller som bryter mot 10 eller 11 § eller som hindrar eller söker hindra åtgärd, som avses i 12 §, dömes till dagsböter.

Arbetsgivare eller arbetsledare, som vägrar anställd nödig ledighet för deltagande i brandövning eller brandsläckning eller därmed sammanhängande arbete, dömes, såframt ledigheten kunnat medgivas utan synnerlig olägenhet, till dagsböter.

Den som genom brandlarm eller på annat sätt obehörigen åstadkommer brandstyrkas utryckning eller samling, dömes till dagsböter eller fängelse i högst sex månader och vare skyldig att ersätta därav föranledd kostnad.

17 §.

Närmare föreskrifter angående tillämpningen av denna lag meddelas i brandstadgan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1963, från och med vilken dag brandlagen den 15 juli 1944 (nr 521) skall upphöra att gälla.

Förekommer i lag eller författning hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

Förslag
till
Brandstadga

Häri genom förordnas som följer.

Om brandordning och brandstyrelse

1 §.

För kommun skall finnas brandordning, upptagande de bestämmelser, som utöver vad i brandlagen och denna stadga föreskrives äro erforderliga för ordnande av brandförsvaret i kommunen.

Brandordning må ej innehålla bestämmelse om förhållande, som regleras genom annan allmän författning än brandlagen och denna stadga. Vid meddelande av bestämmelse i brandordning skall tillses, att därigenom icke lägges onödigt tvång på allmänheten eller eljest göres obefogad inskränkning i den enskildes frihet.

2 §.

Brandordning antages av kommunens fullmäktige. Beslut om antagande av brandordning skall underställas länsstyrelsens prövning. Vägras fastställelse, skola skälen därtill angivas. Underlåta fullmäktige att antaga brandordning av innehåll, som länsstyrelsen finner erforderligt, har länsstyrelsen att förordna i ämnet men skall i så fall underställa sitt beslut Kommunens prövning.

Då brandordning fastställts, skall länsstyrelsen på kommunens bekostnad ofördröjligen införa meddelande om fastställelsen i länskungörelserna. Ett exemplar av brandordningen skall insändas till statens brandinspektion. Det åligger kommunens styrelse att ombesörja, att kungörelse om fastställelsen anslås samt införes i den eller de tidningar, där kommunala meddelanden intagas, och att tryckta exemplar av brandordningen finnas att tillgå för allmänheten.

Vad sålunda stadgats skall äga tillämpning jämväl i fråga om ändring i eller tillägg till brandordning.

3 §.

1 mom. Ledamöter och suppleanter i särskild brandstyrelse väljas av kommunens fullmäktige till det antal fullmäktige bestämma. Antalet ledamöter må dock icke vara under fem. Valet skall vara proportionellt, därest

det begäres av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val är särskilt stadgat. Sker ej val av suppleanter proportionellt, skall tillika bestämmas den ordning, i vilken suppleanterna skola inkallas till tjänstgöring.

Beträffande särskild brandstyrelse skola bestämmelserna i 32—42 §§ kommunallagen rörande kommunens styrelse ävensom i 45 § andra och tredje styckena samma lag i fråga om där avsedd nämnd äga motsvarande tillämpning; dock att för särskild brandstyrelse i Stockholm skola gälla bestämmelserna i 51 § 1 mom. kommunallagen för Stockholm samt därutöver vad stadsfullmäktige med iakttagande av stadgandena i samma lag föreskriva.

Brandstyrelses protokoll behöver ej upptaga annat än förteckning å närvarande ledamöter samt för varje ärende beslutet och skälen därför.

2 mom. Vid sammanträde med brandstyrelsen äger brandchefen rätt att deltaga i överläggningarna men ej i besluten samt att få sin mening antecknad till protokollet.

Om brandstyrka och brandbefäl

4 §.

I brandordningen skola intagas bestämmelser angående bland annat

- 1) den kommunala brandstyrkans organisation;
- 2) det lägsta antal befattningshavare som skall finnas med angivande om de skola vara heltidsanställda eller deltidsanställda;
- 3) det lägsta antalet frivilliga eller tjänstepliktiga i brandvärn; samt
- 4) det lägsta antal övningar som skall hållas med brandstyrkan.

Om kommun skall hava brandchef eller vice brandchef gemensamt med annan kommun, skall detta framgå av brandordningen.

Har kommun jämlikt 4 § brandlagen helt eller delvis befriats från skyldigheten att hålla brandkår, skall av brandordningen framgå i vilken utsträckning och inom vilka områden brandsläckningen i kommunen skall ombesörjas enligt släckningsavtal.

5 §.

Kommun skall hålla sådan brandberedskap, att första utryckning för brandsläckning ständigt kan ske inom en efter kommunens förhållanden godtagbar tid. I brandordningen skall denna tid angivas samt bestämmelser intagas om det lägsta antal brandbefäl och brandmän, som erfordras för beredskapen.

6 §.

Uttagning av tjänstepliktiga till brandvärnet skall ske namneligen.

7 §.

1 mom. För heltidsanställt brandbefäl skola följande kompetensföreskrifter gälla.

Brandchef och sådan vice brandchef, som ej tillika är brandmästare, ävensom andra därmed jämförliga befattningshavare skola hava avlagt brandingenjörsexamen vid statens brandskola. Länsstyrelsen äger dock, när särskilda skäl äro därtill, för viss kommun medgiva, att till dylik befattning må utses jämväl den som avlagt brandmästarexamen vid skolan.

Brandmästare skall hava avlagt lägst brandmästarexamen vid statens brandskola.

Brandförman skall hava avlagt lägst brandförmansexamen vid statens brandskola.

2 mom. För deltidanställt brandbefäl skola följande kompetensföreskrifter gälla.

Brandchef och vice brandchef skola hava avlagt brandingenjör- eller brandmästarexamen eller hava genomgått brandbefälkurs A vid statens brandskola. Övrigt deltidanställt befäl vid kommunal brandkår skall hava genomgått lägst brandbefälkurs C vid statens brandskola.

Länsstyrelsen må dock för viss kommun medgiva, att krav på utbildning vid statens brandskola uppställas endast för brandchefen och en vice brandchef samt att därvid brandbefälkurs B är tillfyllest.

Utan hinder av vad nu sagts må kommun med länsstyrelsens medgivande förordna lämplig person att uppehålla brandchefstjänst för tid, intill dess tjänsten kan besättas med behörig person.

3 mom. Brandordningen skall innehålla bestämmelser om den kompetens, som fordras för kommunens brandbefäl.

4 mom. Om utbildningen vid statens brandskola meddelas föreskrifter i stadgan för skolan.

8 §.

1 mom. Ledningen av kommuns brandförsvaret skall, närmast under brandstyrelsen, utövas av brandchefen.

Det åligger brandchefen att vårda sig om att kommunens brandförsvaret är ändamålsenligt ordnat samt att göra de framställningar om anslag av allmänna medel och om ändringar i eller tillägg till brandordning och reglementen, som erfordras härför.

2 mom. Det ankommer på brandchefen

1) att biträda myndigheter och enskilda inom kommunen med råd och anvisningar;

2) att föra befäl över kommunens brandstyrka samt tillse att den erhåller erforderlig övning;

3) att tillse att föreskriven brandberedskap upprätthålles;

4) att tillse att kommunens brandalarmeringsanordningar fungera samt

att dess brand- och livräddningsredskap och övrig utrustning städse äro i gott skick och förvaras på därför bestämda platser; samt

5) att skaffa sig god kännedom om skogarna i kommunen jämte i dem befintliga vattentillgångar.

3 mom. Brandchefen skall i övrigt övervaka efterlevnaden av brandlagen, denna stadga, brandordningen samt andra föreskrifter, som röra brandförsvaret. Finner brandchefen för särskilt fall omedelbar åtgärd nödvändig för att förhindra brand, åligger det honom att meddela föreskrift därom.

4 mom. Vice brandchef skall biträda brandchefen och vid förfall träda i hans ställe.

9 §.

1 mom. Då släckningshjälp erhållits, skall den befälhavare som erhållit hjälpen utöva befälet.

Brandchefen eller den som är i hans ställe äger befälsrätt över brandkår, som jämte kommunens brandstyrka deltagar i brandsläckning inom anläggning, för vars skydd kåren är uppsatt.

Utän hinder av vad sålunda stadgats må överenskommelse träffas om vem som skall utöva befälet.

2 mom. Har brand tagit eller hotar den att taga större omfattning, äger länsstyrelsen förordna särskild befälhavare.

3 mom. För släckning av brand, som tagit eller hotar att taga större omfattning, skall befälhavaren, om så erfordras, göra framställning om militärhandräckning hos länsstyrelsen eller annan myndighet som, enligt vad därom är särskilt stadgat, är behörig att begära sådan handräckning.

4 mom. Brandchefen eller den som är i hans ställe skall underrätta polischefen om brand eller överhängande fara därför samt vid polisutredning i samband med brand lämna den hjälp, som är möjlig.

10 §.

I brandordningen eller i särskilt reglemente skola närmare bestämmelser meddelas om brandpersonalens åligganden samt vad som har samband därmed.

Om vissa för brandförsvaret erforderliga anordningar

11 §.

Det åligger kommun bland annat

1) att, där till följd av bebyggelsens art och omfattning eller eljest möjligheterna för allmänheten att genom telefon alarmera brandstyrkan icke äro tillfyllest, träffa särskilda anordningar för alarmeringen; samt

2) att träffa särskild anordning för inkallande av brandkårspersonalen.

Närmare bestämmelser härom samt om de övriga anordningar, som äro erforderliga för brandförsvaret i kommunen, skola införas i brandordningen.

Om brandsyn**12 §.**

1 mom. Regelbunden brandsyn förrättas med de tidsmellanrum brandchefen bestämmer å sådana byggnader, upplag och andra anläggningar, vilka äro särskilt brandfarliga eller där brand kan utgöra fara för ett större antal människor. Över dylika anläggningar skall brandchefen fortlöpande föra förteckning, upptagande den synefrist, som skall gälla i varje särskilt fall.

Regelbunden brandsyn förrättas av brandchefen eller av brandbefäl, som han förordnar därtill.

Vid regelbunden brandsyn skall, med undantag av vad som är föremål för eldstadsbrandsyn enligt 2 mom., undersökas

1) huruvida de föreskrifter blivit iakttagna, som meddelats för att förebygga brand, för att vid brand rädda liv och egendom samt för att underlätta brandsläckning;

2) huruvida brandfarlig felaktighet finnes å elektrisk installation eller annorstädes å byggnad, upplag eller anläggning; samt

3) huruvida i övrigt anordning eller förhållande förefinnes, som kan utgöra fara för brand eller medföra svårighet att vid brand utföra släckning samt räddning av liv och egendom.

2 mom. Eldstadsbrandsyn förrättas av skorstensfejarmästaren i samband med föreskriven sotning.

Vid eldstadsbrandsyn skall undersökas, huruvida brandfarlig felaktighet finnes å eldstad eller annat, som enligt gällande föreskrifter skall sotas, samt å skorsten och tak med därtill hörande byggnadsdelar.

3 mom. Särskild brandsyn för undersökning, som avses i 1 mom. tredje stycket, förrättas av brandchefen eller brandbefäl, som han förordnar därtill, samt för undersökning, som avses i 2 mom. andra stycket, av skorstensfejarmästaren. Särskild brandsyn hålles, när brandchefen eller länsstyrelsen finner erforderligt.

4 mom. Vid brandsyn å egendom, som är försäkrad mot skada av brand, äger brandförsäkringsinrättning, hos vilken egendomen är försäkrad, på begäran vara tillstädes genom ombud med rätt att göra erinringar men ej att deltaga i besluten.

13 §.

1 mom. Befinnes vid brandsyn, att ägare eller innehavare av byggnad, upplag eller annan anläggning icke iakttagit vad som jämlikt lag eller författning åligger honom med avseende å brandförsvaret, skall föreläggande meddelas en av dem eller båda att inom viss tid vidtaga rättelse. Föreläggande mot ägare må förbindas med åläggande för honom att vid överlåtelse meddela brandsyneförrättaren uppgift om nye ägaren.

Innan brandsyneföreläggande meddelas angående åtgärd av byggnads-

teknisk art, skall samråd med byggnadsnämnden äga rum, försåvitt icke samråd är utan betydelse.

Har föreläggande givits, skall å förut angiven tid efterbesiktning förrättas på föranstaltande av den, som givit föreläggandet. Befinnes därvid föreläggandet icke hava efterkommits, skall anmälan göras hos länsstyrelsen för den åtgärd, som kan påkallas av förhållandena.

2 mom. Befinnes vid brandsyn synnerlig fara för brand vara för handen, åligger det brandsyneförrättare att genast meddela föreskrift om omedelbar åtgärd för undanröjande av faran.

14 §.

Vid brandsyn och efterbesiktning skall föras protokoll. Därest protokollet innefattar anmärkning, skall avskrift därav så snart ske kan tillställas den, som anmärkningen rör.

Om sotning

15 §.

Vid sotning skola eldstad och annan kanalansluten förbränningsanordning, vilka icke äro inrättade för eldning uteslutande med gas, jämte tillhörande rökkanaler samt imkanaler rengöras.

Om den tid, som må förflyta från en sotning till nästa, skola bestämmelser intagas i brandordningen. Tiden skall för olika slag av eldstäder, förbränningsanordningar, rökkanaler och imkanaler bestämmas med hänsyn till bränsleslag, eldningssätt och andra på sotbildning och därav föranledd brandfara inverkan omständigheter samt må icke utsträckas längre än till två år. Brandchefen må dock, om särskilda skäl i visst fall äro därtill, efter skorstensfejarmästarens hörande besluta om annan sotningsfrist.

16 §.

I brandordningen skall införas bestämmelse, huruvida kommunen skall utgöra ett eller flera sotningsdistrikt eller jämte annan kommun ingå i sådant distrikt.

För varje sotningsdistrikt skall finnas en skorstensfejare, som avlagt mästartexamen för skorstensfejare vid statens brandskola.

När skorstensfejare för sotningsdistrikt skall utses, skall kungörelse där-om införas i allmänna tidningarna med angivande av den tid, inom vilken ansökan skall ingivas. Inkommer ej ansökan från skorstensfejare med mästartexamen, åger länsstyrelsen medgiva att sökande med annan utbildning utses.

17 §.

Föreskriven sotning skall verkställas av distriktets skorstensfejarmästare eller på hans ansvar av skorstensfejare, som är anställd för att biträda

honom. Annan må ej verkställa sådan sotning, såframt icke brandchefen efter skorstensfejarmästarens hörande för särskilt fall medgiver undantag.

18 §.

Vid föreskriven sotning skall undersökas, huruvida å byggnadsdelar, som enligt 12 § skola bliva föremål för eldstadsbrandsyn, finnes felaktighet, som kan utgöra brandfara, varjämte uppmärksamhet skall ägnas åt annat, som kan utgöra föremål för undersökning vid brandsyn. Upptäckes felaktighet eller iakttages annat missförhållande och äger skorstensfejarmästaren ej själv meddela föreläggande om rättelse, skall brandchefen ofördröjligen underrättas.

19 §.

1 mom. Skorstensfejarmästare för sotningsdistrikt åligger bland annat

1) att på anmodan av brandchefen eller ägare eller innehavare av byggnad och annan anläggning göra de undersökningar och besiktningar av eldstäder, förbränningsanordningar, rökkanaler och imkanaler, som erfordras för att utröna brandfara;

2) att föra förteckning över de byggnader och andra anläggningar i sotningsdistriktet, inom vilka sotning skall ske, samt att där anteckna verkställda förrättningar, iakttagna felaktigheter och missförhållanden samt vidtagna åtgärder, ävensom att på anfordran uppvisa förteckningen för brandchefen;

3) att tillse att arbete, som han eller hans biträden utför, verkställs med varsamhet och omtanke så att skada eller olägenhet ej uppstår;

4) att på anmodan biträda vid släckning av soteld; samt

5) att på kallelse av brandchefen eller den som för befälet vid brand biträda vid annan brandsläckning.

2 mom. Angående skorstensfejarmästarens åligganden i övrigt må bestämmelser meddelas i brandordningen eller i reglemente.

20 §.

För kommun skall finnas sotningstaxa, upptagande de avgifter som ägare och innehavare av byggnad, annan anläggning eller lägenhet hava att erlægga för sotnings-, undersöknings- och besiktningensarbete, som utföres av skorstensfejare.

Sotningstaxa antages och fastställs på sätt stadgas om brandordning.

Om vissa åtgärder mot brand

21 §.

Arbetsgivare och arbetstagare böra samverka i syfte att främja brandförsvaret på arbetsplatsen.

22 §.

Vill någon företaga kolning, tjärbränning eller hyggesbränning eller ock svedja eller bränna gräs, halm, ris eller ljunng eller för annat ändamål uppgöra eld utomhus på plats, där elden lätt kan sprida sig och medföra brandfara, åligger honom att dessförinnan, genom grävning eller på annat sätt, vidtaga de särskilda åtgärder, som kunna anses erforderliga för att hindra eldens spridning. Sådan eld må ej övergivas, förrän den blivit fullständigt släckt.

I brandordningen må om så erfordras föreskrivas skyldighet för den som vill uppgöra eld på plats, som avses i första stycket, att anmäla det till brandchefen.

23 §.

Envar enligt 7 § brandlagen tjänstepliktig är efter kallelse till skogsbrandsläckning pliktig att, försedd med tillgängliga släckningsredskap, genast begiva sig till anvisad plats och delta i släckningsarbetet. Befinner sig tjänstepliktig i närheten av brandstället, skall han, så snart han fått kännedom om branden, utan kallelse skynda dit och delta i arbetet.

Om tillsyn över brandförsvaret m. m.**24 §.**

Länsstyrelsen skall tillse att brandförsvaret inom länet är tillfredsställande ordnat.

Vid sin tillsyn över att kommuner, brandsyneförrättare och särskilda befattningshavare fullgöra sina åligganden med avseende å brandförsvaret äger länsstyrelsen förelägga vite.

Tillsyn över brandförsvaret inom riket utövas av statens brandinspektion.

25 §.

Brandchef, brandsyneförrättare, skorstensfejare och annan som har att utöva tillsyn över brandförsvaret skall för fullgörande av tillsynen äga tillträde till byggnad och lägenhet samt upplag och annan anläggning ävensom rätt att där företaga undersökning eller utföra arbete, vartill hans åligganden giva anledning. Vägras tillträde utan godtagbart skäl, skall handräddning lämnas av polismyndigheten. Tillsyn och arbete skola utföras på sådant sätt att minsta möjliga olägenhet vållas allmänheten.

Den som har eller haft att utöva tillsyn eller anlitas som biträde i tillsynsverksamheten må ej obehörigen röja eller utnyttja yrkeshemlighet eller annat förhållande, varom han fått kännedom i denna verksamhet.

Om ansvar och besvär**26 §.**

Till dagsböter dömes, om ej gärningen är belagd med straff i annan för-

fattning, den som icke låter verkställa föreskriven sotning, när han enligt 17 § andra punkten fått medgivande att själv ombesörja sådan sotning, samt den som bryter mot bestämmelserna i 23 §.

27 §.

Bryter någon mot bestämmelse i brandordning och skall förseelsen enligt stadgande däri föranleda ansvar, dömes, om ej gärningen är belagd med straff i annan författning, till böter, högst trehundra kronor. Har förseelsen avsett åliggande av större vikt eller har därigenom förorsakats avsevärd skada eller olägenhet, skola dagsböter ådömas.

28 §.

Bryter någon mot bestämmelserna i 25 § andra stycket, dömes till dagsböter eller fängelse i högst ett år.

Förseelsen må av allmän åklagare åtalas endast efter angivelse av målsäganden.

29 §.

Över beslut vid brandsyn samt över brandchefs beslut jämlikt 15 § andra stycket sista punkten och 17 § andra punkten må besvär anföras hos länsstyrelsen.

Talan mot beslut, som länsstyrelse meddelat på grund av denna stadga eller brandordning, må föras hos Konungen.

Särskilda bestämmelser

30 §.

Vad som föreskrives i denna stadga eller i brandordning gäller även byggnad, upplag eller anläggning, som tillhör eller innehaves av staten.

31 §.

När kommun utsett brandchef, vice brandchef eller skorstensfejarmästare, skall anmälan härom göras till länsstyrelsen med uppgift om hans namn, adress och telefonnummer.

32 §.

Den som enligt 12 § är eller kan bliva behörig att förrätta brandsyn må ej driva handel med brand- eller livräddningsredskap; eller vara kommissionär eller agent för annan, som driver sådan handel, eller för försäkringsinrättning i vad denna meddelar försäkringar, som hava samband med brand; eller

vara delägare i handelsbolag eller styrelseledamot i aktiebolag eller förening, som har till huvudsaklig uppgift att driva handel med brand- eller livräddningsredskap.

Övergångsbestämmelser

33 §.

Denna stadga träder i kraft den 1 januari 1963.

Genom stadgan upphävas brandstadgan den 15 juli 1944 (nr 522) samt vad i övrigt finnes i allmän författning, brandordning eller andra särskilda föreskrifter stridande mot bestämmelserna i denna stadga.

Förekommer i lag eller eljest hänvisning till föreskrift, som ersatts genom bestämmelse i denna stadga, skall den bestämmelsen i stället gälla.

34 §.

1 mom. För brandbefälstjänst gällande kompetensbestämmelse, som jämligt denna stadga intages i brandordning, skall icke tillämpas å brandbefäl, som innehar tjänsten vid stadgans ikraftträdande.

Den som före den 1 januari 1948 erhållit befattning som brandbefäl må utan hinder av kompetensbestämmelserna i denna stadga kunna utses till annan brandbefälsbefattning. Utses sådant brandbefäl till brandchef eller vice brandchef skall beslutet underställas länsstyrelsen för prövning av den utseddes lämplighet för tjänsten.

2 mom. Vid tillämpningen av denna stadga skall den som genomgått brandchefskurs kategori I vid statens brandskola anses hava där avlagt brandingenjörsexamen, den som genomgått brandmästarkurs kategori I vid skolan anses hava där avlagt brandmästarexamen samt den som genomgått brandförmanskurs kategori I vid skolan anses hava där avlagt brandförmansexamen.

I övrigt skall för brandbefäl med kompetens enligt föreskrifterna i brandstadgan den 15 juli 1944 gälla

att brandchefskurs kategori II vid statens brandskola anses motsvara brandbefälskurs A vid skolan samt

att envar av brandchefskurs kategori III samt brandmästar- och brandförmanskurs kategori II vid statens brandskola anses motsvara brandbefälskurs B vid skolan.

3 mom. Har skorstensfejare före denna stadgas ikraftträdande godkänts eller anställts för visst sotningsdistrikt, må godkännandet ej återkallas eller anställningsavtalet hävas med mindre skorstensfejaren finnes icke vidare vara lämplig.

Den som före den 1 januari 1948 vunnit godkännande eller anställning såsom skorstensfejare för sotningsdistrikt må utan hinder av kompetensbestämmelserna i denna stadga utses till skorstenfejarmästare i annat sotningsdistrikt.

35 §.

Utän hinder av det i 32 § stadgade förbudet må den, som vid denna stadgas ikraftträdande är anställd inom brandförsvaret och som då enligt äldre be-

stämmelser var oförhindrad att bedriva och jämväl bedrev verksamhet, som avses med förbudet, fortsätta därmed.

36 §.

Tjänstgöringstiden för ledamöter och suppleanter i särskild brandstyrelse, vilka valts med tillämpning av äldre bestämmelser, skall upphöra med utgången av år 1963. Nya val i enlighet med denna stadga skola äga rum år 1963.

37 §.

Förslag till brandordning skall med iakttagande av denna stadgas föreskrifter hava upprättats och underställts länsstyrelsens prövning senast den 1 januari 1965. Brandordning, avsedd att träda i kraft den 1 januari 1963 eller därefter, må jämväl före sistnämnda dag antagas och fastställas i enlighet med bestämmelserna i denna stadga.

Intill dess ny brandordning trätt i kraft, skall hittills gällande brandordning lända till efterrättelse, i den mån den icke strider mot brandlagen eller denna stadga.

Beslut, förordnande eller föreskrift, som meddelats med stöd av sådant stadgande i äldre brandstadgan, vilket ersatts genom bestämmelse i nya stadgan, skall alltjämt gälla, intill dess annorlunda förordnas.

I. Inledning

Kort historik

Brandförsvaret har varit reglerat ända sedan landskapslagarnas tid. I 1734 års lag upptogs i byggningabalken skilda regler om brandförsvaret i bygd och om brandförsvaret i skog. År 1874 utfärdades dock de första bestämmelserna rörande brandförsvaret i städerna i en brandstadga för rikets städer. Den ersattes av 1923 års brandstadga, som innehöll bestämmelser även för landsbygden men icke föreskrev skyldighet för landskommunerna att hålla brandförsvaret. År 1914 utfärdades en lag om förekommande och släckning av skogseld, som förutsatte att skogsbrandförsvaret åtminstone i regel ej skulle åsamka kommunerna kostnader. Denna lag ersattes av 1937 års lag om förekommande och släckning av skogseld, vilken skärpte kraven på kommunerna. 1923 års brandstadga och 1937 års skogseldslag ersattes den 1 januari 1945 av *brandlagen och brandstadgan den 15 juli 1944 (nr 521 och 522)*. Den huvudsakliga nyheten i sistnämnda lagstiftning, vars syfte var att stärka brandförsvaret, var införandet av ovillkorlig skyldighet även för landskommunerna att hålla bygdebrandförsvaret.

Propositionens tillkomst

1944 års brandlagstiftning har sedan sin tillkomst endast obetydligt ändrats. På kommunalt håll har emellertid efter hand framkommit en allmänt omfattad åsikt, att en reform borde genomföras i syfte att begränsa kommunernas kostnader för brandförsvaret genom att utforma detta på ett från ekonomisk synpunkt mera ändamålsenligt sätt.

Med anledning härav tillkallade dåvarande chefen för inrikesdepartementet under 1954 tio sakkunniga för att verkställa översyn av brandlagstiftningen och brandförsvarets organisation jämte därmed sammanhängande spörsmål. De sakkunniga, vilka antog benämningen *1954 års brandlagsrevision* och som i det följande benämnes brandlagsrevisionen, avgav den 25 oktober 1960 ett betänkande med titeln »Reviderad brandlagstiftning» (SOU 1960: 34) med förslag till bl. a. ny brandlag och ny brandstadga. Samtidigt överlämnades en stencilerad redogörelse för en på de sakkunnigas uppdrag utförd s. k. operationsanalys på brandförsvarets område.

Yttranden över brandlagsrevisionens förslag har avgivits av ett stort antal remissinstanser.

Ärendet har beretts inom inrikesdepartementet, därvid bl. a. upprättats förslag till brandlag och brandstadga.

Över förslaget till brandlag har yttrande inhämtats från *lagrådet*, som föreslagit en mindre jämkning på en punkt men i övrigt lämnat förslaget utan erinran. Den av *lagrådet* förordade jämkningen samt vissa smärre redaktionella ändringar har därefter vidtagits i förslaget.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att 1944 års brandlag och brandstadga skall ersättas med en ny brandlag och en ny brandstadga. Enligt förslaget skall lagstiftningen — i motsats till vad som gäller f. n. — genomgående vara tillämplig inom hela riket utan skillnad mellan stadssamhällen och landsbygd. Författningsbestämmelserna skall liksom hittills kompletteras genom lokala brandordningar, som antages av kommunernas fullmäktige, samt genom råd och anvisningar från statens brandinspektion.

Brandförsvaret skall i fred alltjämt vara en angelägenhet för de borgerliga primärkommunerna. En strävan i förslaget är att bereda kommunerna möjlighet att i större utsträckning än hittills anpassa brandförsvarets organisation efter de lokala förhållandena. En indelning i större kommuner än de nuvarande kommer att underlätta önskvärda rationaliseringar och vara till gagn för brandförsvaret men kan icke motivera att man slopar borgarbrandkårerna och helt övergår till heltidsanställda brandkårer. De nuvarande obligatoriska reservbrandstyrkorna skall, under benämningen brandvårn, finnas endast i sådana kommuner där behov av dem föreligger. Som hittills skall uttagning ske på grundval av tjänsteplikt. Skyldigheten för uttagen personal att delta i brandövning föreslås ökad från 15 till 20 timmar.

Skogsbrandförsvaret föreslås i alla kommuner bli samordnat med bygdebrandförsvaret under brandchefens högsta befäl. I övrigt möjliggör förslaget att skogsbrandförsvarets nuvarande organisation bibehålles.

Bättre utbildning föreslås för huvuddelen av brandbefälet. Särskilt gäller detta brandchefer och vice brandchefer på landsbygden, vilkas utbildning förlängs från 3 till 8 veckor. Härmed sammanhänger att brandsyneförfarandet rationaliseras så att brandsyn förrättas av brandchefen eller annat brandbefäl ensam samt, på eldstäder och annat som skall sotas, av den skorstensfejarmästare som enligt förslaget skall finnas för varje kommun. Brandsynenämnderna avskaffas sålunda. Vidare skall brandsynen koncentreras på sådana byggnader och andra anläggningar, som utgör den största brandfaran samt brandsynfristerna avpassas därefter.

Sotning, som är föreskriven till skydd mot brand, skall utföras genom försorg av skorstensfejarmästaren. Förslaget innebär sålunda att ordnad sotning genom yrkesutbildad person införes även på landsbygden.

Som en följdändring till den nya brandlagstiftningen föreslås att ur 79 § kommunallagen utmönstras möjligheten att bilda municipalsamhälle för brandförvarsändamål samt att regler i samband därmed ges för avvecklingen av nu befintliga sådana municipalsamhällen.

Den nya brandlagstiftningen samt ändringen i 79 § kommunallagen föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1963.

Då i det följande propositionens innehåll redovisas i förkortning, ges för varje avsnitt hänvisningar till motsvarande sidor i propositionen.

II. Huvuddragen av gällande brandlagstiftning

Utskottet hänvisar till propositionen sid. 21—24.

III. Allmänna synpunkter på revision av brandlagstiftningen

Brandlagsrevisionen (sid. 24—29)

I fråga om brandförsvarets kostnader och effektivitet fastslår brandlagsrevisionen, efter vissa undersökningar och överväganden, att kostnadsstegringen för det kommunala brandförsvaret ter sig rimlig, om den sätts i samband med de värden detta brandförsvaret haft att skydda och anför, att operationsanalysen ej ger något kvantitativt underlag för en radikalt ny kurs inom brandförsvaret. Brandlagsrevisionen finner de företagna undersökningarna närmast ge vid handen, att några avsevärda förändringar i samhällets utgifter för brandförsvaret f. n. ej är påkallade, samt utgår i sina förslag från att brandförsvarets nuvarande effektivitet icke bör minskas men i stort sett ej heller behöver ökas utöver vad som kan rymmas inom nuvarande kostnadsram.

Brandlagsrevisionen föreslår ej några ändringar beträffande brandförsvarets uppgifter i stort.

I betänkandet konstateras, att det icke är möjligt att erhålla något entydigt svar på frågan om lämpligaste storleken för brandförsvarets verksamhetsområden. Det förefaller emellertid utredningen som om de nuvarande kommunerna i stor utsträckning utgör ekonomiskt rationella områden. Eftersom det likväl förekommer att bränder släcks av annan brandkår än den som har närmast till brandplatsen och då vissa uppgifter, som ej direkt avser brandsläckning, t. ex. alarmering samt viss materielhållning och materielvård, med fördel handhaves gemensamt, finner brandlagsrevisionen i åtskilliga fall större områden än de nuvarande kommunerna lämpliga som underlag för brandförsvarets uppgifter.

Det primärkommunala huvudmannaskapet för brandförsvaret bör enligt förslaget bibehållas.

Den statliga tillsynen över brandförsvaret skall enligt förslaget liksom hittills främst utövas av länsstyrelserna med biträde av särskild expertis. Såsom central rådgivande instans skall alltjämt finnas en statens brandinspektion med en riksbrandinspektör som chef.

Den föreslagna lagstiftningens disposition överensstämmer såtillvida med gällande författningskomplex som förslaget omfattar en brandlag och en brandstadga samt förutsätter utfärdandet av kommunala brandordningar. Brandstadgan skiljer sig däremot enligt förslaget från den gällande däri, att kommunernas olika administrativa natur icke ligger till grund för bestämmelserna.

Vad gäller brandlagstiftningens förhållande till annan lagstiftning så berör brandlagsrevisionen icke närmare fredsbrandförsvarets ställning och uppgifter inom civilförsvaret. Brandlagsrevisionen anser dessa förhållanden icke böra påverka organisationen av ett på kommunal grund vilande fredsbrandförsvaret. Civilförsvarets brandtjänst bör anpassas efter den utformning av fredsbrandförsvaret, som från *kommunala* tekniska och ekonomiska synpunkter är i fredstid ändamålsenligast. Rationaliseringar inom det kommunala fredsbrandförsvaret får i princip icke hindras av civilförsvarets intressen.

Remissyttrandena (sid. 29—34)

I fråga om den allmänna inställningen till revision av brandlagstiftningen iakttages en allmän uppfattning hos remissinstanserna, att brandlagsrevisionens förslag speglar utvecklingen inom brandförsvaret under de senaste 15 åren samt ej innebär några genomgripande nyheter. Förslaget anses i stort sett tillgodose kommunernas på praktisk erfarenhet grundade önskemål och vara väl ägnat att inom kommunerna genom brandordningar skapa möjligheter att anpassa brandförsvaret efter rådande lokala förhållanden. En godtagbar avvägning anses i allmänhet ha åstadkommit mellan behovet av ett effektivt brandförsvaret och intresset av att brandförsvarkostnaderna icke blir orimligt höga. Allmänt vitsordas, att utvecklingen nu medfört att skillnaden mellan stad och landsbygd icke bör läggas till grund för författningsbestämmelsernas närmare utformning.

Departementschefen (sid. 34—38):

Ett för hela landet ordnat brandförsvaret tillskapades först genom 1944 års alltjämt gällande brandlagstiftning. Huvudsyftet med denna lagstiftning, som tillkom under intryck av de förhållanden som rådde under andra världskriget, var att öka brandförsvarets effektivitet. De statistiska och andra undersökningar, som varit tillgängliga eller utförts under brandlagsrevisionens utredningsarbete, får också anses visa att detta syfte i allt väsentligt nåtts.

Vad som från kommunernas sida tilldragit sig särskild uppmärksamhet och även föranlett den genom brandlagsrevisionen företagna utredningen är emellertid frågan huruvida denna effektivitet icke vunnits till priset av för höga kostnader. Som brandlagsrevisionen framhåller borde brandförsvarets totala kostnader i princip avvägas så, att summan av dem och de totala skadorna blir den lägsta möjliga. Det får nu konstateras att, av olika skäl, denna avvägning icke kan praktiskt genomföras. Faran för liv och lem gör också att värdet av sådana beräkningar förringas.

Brandlagsrevisionen har kommit till den slutsatsen att någon nämnvärd minskning av samhällets utgifter för brandförsvaret f. n. inte är möjlig men att någon mera betydande ökning av dessa utgifter å andra

sidan inte erfordras. Denna av åtskilliga remissinstanser vitsordade uppfattning synes under föreliggande förhållanden få godtagas såsom grund för brandförsvarets framtida ordnande. I detta sammanhang vill jag också framhålla, att några väsentliga anmärkningar mot det sätt på vilket brandförsvaret ombesörjes av de därför närmast ansvariga myndigheterna, kommunerna och deras befattningshavare, icke kommit till min kännedom. — — —

Brandlagsrevisionens förslag bygger väsentligen på den bestående brandförsvorsorganisationens grund, och revisionen uttalar att de nuvarande kommunerna i stor utsträckning förefaller att utgöra ekonomiskt rationella områden för brandförsvaret. — — —

Även om jag — — —, med avseende på såväl det släckande som det förebyggande brandförsvaret, biträder den från flera håll uttalade meningen att en indelning i större kommuner kommer att underlätta önskvärda rationaliseringar och vara till gagn för brandförsvaret, vill jag understryka att en ny kommunindelning icke kan motivera att man slopar borgarbrandkårerna och helt övergår till heltidsanställda brandkårer.

Några remissinstanser har tagit upp frågan huruvida det bör anstå med revisionen av brandlagstiftningen tills en ny kommunindelning genomförts. Enligt den på mitt förslag nyligen framlagda propositionen 1961: 180 skall emellertid den nya kommunindelningen komma till stånd på frivillig väg, varför reformen inte torde kunna bli helt genomförd på åtskilliga år. Frivilligt samgående mellan kommunerna förutsättes taga sin början med ökat samarbete inom olika kommunala verksamhetsgrenar på grundval av planer, som för detta ändamål skall finnas för varje län. Den föreslagna nya brandlagstiftningen är enligt min mening ägnad att underlätta kommunalt samarbete inom brandförsvaret. I likhet med brandlagsrevisionen anser jag vidare, att brandlagstiftningen bör utformas som en allmän ram, inom vilken brandförsvarets organisation skall kunna anpassas såväl efter samhällsutvecklingen i stort och den nya kommunindelningen som efter lokala olikheter. På grund härav och då flera av de föreslagna rationaliseringsåtgärderna, vilka kräver omfattande författningsändringar, är så angelägna att de ej bör uppskjutas, anser jag att den nya brandlagstiftningen nu bör genomföras utan uppskov. Detta medför givetvis att sådana brandförvarsåtgärder som är direkt beroende av kommunindelningen bör vidtagas med beaktande av den indelningsplan, som enligt förenämnda proposition skall upprättas och fastställas för varje län.

Den vid remissbehandlingen uttalade uppfattningen att brandlagsrevisionens förslag i allt väsentligt är lämpligt att läggas till grund för ny brandlagstiftning kan jag biträda. Jag anser sålunda att även den nya lagstiftningen bör bygga på bibehållet primärkommunalt huvudmannaskap samt på den befintliga organisationen. — — —

Brandförsvarets uppgifter i stort bör enligt min mening liksom hittills

omfatta förebyggande av brand samt släckning av brand och i samband därmed stående räddning av liv och egendom, och endast dessa uppgifter bör regleras i brandlagstiftningen och brandordningarna. — — — I anslutning härtill vill jag understryka att ett förtroendefullt samarbete mellan brandmyndigheterna och övriga kommunala myndigheter såsom hälsovårdsnämnden och byggnadsnämnden icke får hindras av att de olika myndigheternas uppgifter och befogenheter är avgränsade i författningarna.

Det av remissinstanserna biträdda förslaget att den statliga tillsynen genom länsstyrelserna med särskild expertis samt genom statens brandinspektion skall bestå överensstämmer med min uppfattning. Vissa av dessa frågor kommer att behandlas i 1962 års statsverksproposition.

Brandlagstiftningen är till sin formella natur väsentligen en speciell kommunallagstiftning, varigenom statsmakterna ålägger kommunerna att sörja för ett betryggande brandförsvar. — — — Denna bör liksom hittills bestå av en brandlag, innehållande huvuddragen av de bestämmelser som anger kommunernas och den enskildes skyldigheter och rätten till vissa ersättningar i samband därmed, samt av en brandstadga med närmare föreskrifter i de hänseenden som anges i lagen och vilka kan göras gemensamma för alla kommuner. Då riksdagen hörts angående den gällande brandstadgan förordar jag att så sker även med den nu föreslagna, särskilt som den innehåller bestämmelser, som får anses ingripa i enskildas förhållanden och som angår kommunerna och skall tillämpas av kommunala myndigheter. I framtiden torde emellertid Kungl. Maj:t utan riksdagens hörande få vidtaga ändringar av mindre räckvidd. Enligt allmänna regler torde Kungl. Maj:t äga dispensera från föreskrift i en författning av brandstadgans karaktär. Självfallet kan sådan dispens komma i fråga endast i undantagsfall och efter ingående utredning i varje särskilt ärende.

Jag delar brandlagsrevisionens av remissinstanserna biträdda uppfattning att anledning numera ej finns att vid utformningen av dessa rambestämmelser göra skillnad mellan kommuner av olika administrativ natur.

— — —

Gemensamma författningsbestämmelser för alla kommuner innebär uppenbarligen ej att alla kommuner skall ha likartat brandförsvar. Detta måste i stället utformas efter varje kommuns förhållanden och därför nödvändigtvis bli mycket skiftande i olika kommuner och landsdelar. De bestämmelser som gäller om brandförsvaret i varje kommun kommer i främsta rummet att avse kommunens skyldigheter. I viss ehuru mindre utsträckning kan även bestämmelser som endast riktar sig till allmänheten bli olika i skilda kommuner. Vissa föreskrifter, exempelvis om sotning, angår både de kommunala myndigheterna och de enskilda. Nu berörda bestämmelser bör enligt min mening lämpligen återfinnas i en kommunal urkund och jag anser därför i likhet med brandlagsrevisionen och flertalet remissinstanser att de kommunala brandordningarna bör bibehållas. — — —

Förslaget innebär likväl i flera hänseenden att brandordningarna kan göras betydligt mindre omfattande än f. n. I likhet med vad nu gäller torde brandordningarna böra underställas länsstyrelsen för fastställelse, eftersom detta är den viktigaste formen för tillsynen över det kommunala brandförsvarets effektivitet. Exempel på brandordningar torde få utarbetas av statens brandinspektion.

Beträffande förhållandet mellan brandförsvaret och civilförsvaret delar jag brandlagsrevisionens av civilförsvarets styrelsen och riksbrandinspektören biträdda uppfattning, att civilförsvarets speciella intressen icke får hindra lämpliga rationaliseringar inom det kommunala fredsbrandförsvaret. Som anmärkes från något håll måste givetvis civilförsvarets brandtjänst anpassas efter sina krigsuppgifter och har då att bygga på det förefintliga fredsbrandförsvaret. I den mån brandförsvaret, utan eftersättande av vad som för kommunerna i fredstid är mest rationellt, kan anpassas efter civilförsvarets behov, bör så ske. Samarbete vid planläggningen är sålunda på detta område önskvärt.

— — —

IV. Särskilda frågor

I. Samordning av bygdebrandförsvaret och skogsbrandförsvaret

Gällande bestämmelser m. m.

Utskottet hänvisar till propositionen sid. 38—39.

Brandlagsrevisionen (sid. 39—41)

I betänkandet redovisad skogsbrandstatistik alltifrån år 1910 utvisar, att skogsbränderna sedan dess avsevärt minskat i omfattning.

Frågan om samordning av bygde- och skogsbrandförsvaret får enligt brandlagsrevisionen främst bedömas efter i vilken utsträckning brandkår kan antagas bli använd vid skogsbrandsläckning. Ju oftare så sker, desto större krav bör ställas på förberedande samordning av brandkårernas och den särskilda skogsbrandsläckningspersonalens verksamhet vid släckningen och på såvitt möjligt enhetliga befälsförhållanden.

De tekniska betingelserna för brandkårernas medverkan vid skogsbrand är, fortsätter brandlagsrevisionen, numera helt andra än vid 1944 års lagstiftning. Skogsvägnätet har sålunda utbyggt avsevärt, jeepar och andra fordon med god framkomlighet på mindre goda vägar och i terrängen har anskaffats samt bärbara motorsprutor konstruerats och införlivats med det kommunala brandförsvaret. Riksskogsbrandstatistiken visar även att brandkårskostnadernas andel i den totala skogsbrandsläckningskostnaden i stort sett ökat år från år också i skogslänen, med undantag dock för Norrbottens län. Likaså framgår av statistiken att användningen av motorsprutor vid skogsbrandbekämpning efter 1944 blivit allt vanligare.

Brandlagsrevisionen finner därför, att de släckningstekniska förhållandena numera medfört, att brandkårer används vid skogsbrand i sådan utsträckning att enhetlig organisation och ledning av allt brandförsvaret inom en kommun är påkallade.

På grund härav föreslår brandlagsrevisionen samordnat bygde- och skogsbrandförsvaret inom alla kommuner samt understryker därvid, att skogsbrandförsvaret vid bedömandet av denna organisationsfråga icke setts allena som en detalj i förhållande till bygdebrandförsvaret. Ehuru det kan ligga nära till hands att vid samordning utgå från bygdebrandförsvarets förhållanden, är det angeläget att skogsbrandförsvarets intressen i minst lika hög grad beaktas och kanske i vissa fall sätts i främsta rummet i sådana kommuner, där skogen såsom brandrisk är av samma vikt som annan egendom eller t. o. m. bedömes viktigare än denna.

Remissyttrandena (sid. 41—43)

Förslaget om samordning av skogsbrandförsvaret med bygdebrandförsvaret beröres i 21 remissyttrandet. Meningarna är delade i denna fråga och särskilt myndigheterna i Gävleborgs och Norrbottens län ställer sig avvisande.

Departementschefen (sid. 43—46):

Allmän enighet råder om riktigheten av brandlagsrevisionens uttalande att skogsbrandförsvarets intressen i minst lika hög grad som bygdebrandförsvarets måste beaktas i sådana kommuner, där skogen såsom brandrisk är av samma vikt eller viktigare än annan egendom. Jag vill understryka, att denna uppfattning måste ligga till grund vid prövningen av frågan om brandförsvarets organisation. Både vid tillkomsten av nu gällande brandlagstiftning och i förevarande ärende har såsom skäl mot ett samordnat bygde- och skogsbrandförsvaret anförts, att vid skogsbrand ofta måste användas en speciell släckningsmetod, den s. k. torra metoden, och särskilt uttagen personal under skogsakkunnigt befäl.

— — —

Även om jag — — — delar åsikten att den torra metoden allttjämt ofta måste tillämpas och särskild personal härför organiseras, finner jag — — — att behovet av planlagt samarbete mellan skogsbrandförsvaret och bygdebrandförsvaret blir alltmer framträdande. I likhet med brandlagsrevisionen anser jag denna omständighet i och för sig utgöra skäl för enhetlig administration och ledning av skogskommunernas brandförsvaret.

Såsom domänstyrelsen anför är skogskommunerna i regel så stora till ytvidden att brandchefen eller annat befäl vid brandkåren i många fall ej kan ingripa i släckningsarbetet på ett tidigt stadium. Detta kan emellertid

även gälla vid bygdebrand inom vidsträckta kommuner, där brandavdelningar finns stationerade på skilda håll. Behovet av lokalt brandbefäl är därför enligt min mening icke något skäl mot en enhetlig högsta ledning av kommunens brandförsvaret.

Att samordnat skogs- och bygdebrandförsvaret icke medför svårigheter i fråga om befälsrätt och ansvar bestyrkes enligt min mening av de erfarenheter som numera föreligger från de kommuner och län, där samordning mera allmänt förekommer. Från kommunalt håll har vid remissbehandlingen ej gjorts någon erinran mot brandlagsrevisionens förslag. För egen del anser jag, att anordningen med flera inbördes oberoende högsta chefer inom en kommuns brandförsvaret icke kan vara ändamålsenlig när det gäller att på bästa sätt använda kommunens samfälliga resurser.

Jag biträder alltså brandlagsrevisionens av flertalet remissinstanser tillstyrkta förslag om total samordning av skogsbrandförsvaret och bygdebrandförsvaret. Av vad jag förut anfört framgår, att denna ändring ej i och för sig innebär något ställningstagande till frågan om vilken släckningsmetod som i ett givet fall bör användas eller om skogsbrandvårn bör organiseras. Ej heller möter hinder att bibehålla indelningen i skogsbrandrotar. På fältet skulle någon ändring alltså ej behöva göras i organisationen. Endast i fråga om det högsta centrala befälet över och ansvaret för kommunens brandförsvaret innebär förslaget någon mera väsentlig förändring. Att det högsta befälet ligger hos brandchefen anser jag önskvärt även med tanke på en sannolik utveckling mot heltidsanställda brandchefer, vilka förutsätts vara yrkesmän med gedigen utbildning inom brandförsvarets alla grenar.

Jag delar vidare brandlagsrevisionens av remissinstanserna biträdda mening att skogsakkunniga personer där så är möjligt bör anlitas som brandchefer eller vice brandchefer i skogskommunerna. — — — Som brandlagsrevisionen anför får varje kommun här välja den utväg, som med hänsyn till dess förhållanden är lämplig och möjlig. Där personer med erfarenhet av skogsbrandsläckning icke kan anlitas som brandchefer eller vice brandchefer, är det angeläget att sådana personer i vart fall ingår i skogsbrandvårnet.

Det i några skogligen myndigheters remissyttranden framställda förslaget att i skogsbrandförsvarets intresse behålla nuvarande bestämmelser att kommunalt beslut om utseende av brandchef och vice brandchef skall underställas länsstyrelsen kan jag inte biträda. En sådan länsstyrelseprövning skulle enligt min mening vara ett obefogat ingrepp i den kommunala självbestämmanderätten i sådana fall då kommunen utsett en befattningshavare, som uppfyller stadgade kompetenskrav. I den utbildning, som är avsedd att ligga till grund för dessa krav, skall även ingå skogsbrandsläckning. Några anmärkningar mot det sätt varpå brandbefälet skött sina åligganden i sådana skogskommuner, där brandförsvaret är samordnat, har ej kommit till min kännedom, och jag utgår därför ifrån att kommunerna vid ut-

seende av brandbefäl även framdeles kommer att beakta skogsbrandförsvarets intressen.

Såväl enligt gällande ordning som enligt vad jag förordar skall brandordningen innehålla bestämmelser om den kommunala brandstyrkans organisation och det lägsta antal befattningshavare som skall finnas. I brandordning bör sålunda alltjämt enligt min mening anges om skogsbrandvärn skall förekomma, vilken personal, inbegripet befäl, som skall ingå däri, samt de platser där brandvärnets skall vara stationerat m. m. Eftersom brandordningen avses skola underställas länsstyrelsens prövning, tillgodoses härigenom det av bl. a. skogsstyrelsen uttalade önskemålet om närmare precisering av skogskommuns skyldighet att organisera ett godtagbart skogsbrandvärn.

2. Kommunal samverkan inom brandförsvaret

Gällande bestämmelser m. m.

Utskottet hänvisar till propositionen sid. 46—47.

Brandlagsrevisionen (sid. 47—48 och 49—52)

Behov av samverkan mellan kommuner inom brandförsvaret kommer enligt brandlagsrevisionens uppfattning liksom hittills att föreligga i ej ringa omfattning. Brandförsvarsavtal bör enligt förslaget vara tillåtna ej blott i de fall lagen, som beträffande hållandet av brandkår, medger undantag från en kommunen ålagd skyldighet utan även beträffande uppgifter och verksamhetsgrenar, där avtal icke åsidosätter dylik skyldighet. I betänkan- det lämnas en ingående redogörelse för de fall då släckningsavtal anses böra ingås och ges riktlinjer för vad brandförsvarsavtal bör innehålla.

Det bör enligt brandlagsrevisionen ankomma på statens brandinspektion att i samråd med Svenska brandkårernas riksförbund och kommunför- bunden utarbeta närmare anvisningar om innehållet i olika typer av brand- försvarsavtal.

Avtal, som inverkar på organisation och sammansättning i stort av den kommunala brandstyrkan, skall enligt förslaget framgå av brandordningen. Därvid behöver givetvis icke i denna intagas avtalets alla bestämmelser om materiel och ekonomiska mellanhavanden.

Remissyttrandena (sid. 48—49 och 52—54)

De av brandlagsrevisionen föreslagna reglerna för tillåtligheten av brand- försvarsavtal möter i allmänhet ingen erinran. Några remissinstanser upp- märksammar, att släckningsavtal men icke andra överenskommelser enligt förslaget till brandlag skall godkännas av länsstyrelsen, och önskar därför bestämmelser om länsstyrelsens godkännande av brandförsvarsavtal.

Brandlagsrevisionens förslag beträffande släckningsavtal och släckningshjälp anser länsbrandinspektören i Skaraborgs län icke tillfredsställande. Han yttrar i denna del.

Det för en utomstående obegripliga missförhållandet, att den brandkår, som ligger närmast till eller är bäst utrustad för en effektiv släckningsinsats, inte har rätt att omedelbart ingripa vid eldsvåda på grund av att eldsvådan ligger på fel sida om en kommungräns (utom eget släckningsområde), är icke tillrättat i förslaget till ny brandlagstiftning. Lagtextens rekommenderade samverkan torde icke kunna tolkas så att det kan förhindra de kommuner, som anse detta fördelaktigt, att underdimensionera sitt brandförsvår för litande sig på i lagen fastslagna möjligheter att erhålla släckningshjälp från annan kommun. Härvid utnyttjas i praktiken grannkommunens (speciellt städers och köpingars) goda och kostsamma brandförsvår utan att kommunen ekonomiskt behöver medverka.

Svenska petroleum institutet understryker den ömsesidiga släckningshjälpens betydelse i samband med ett effektivt brandsläckningssystem för oljedepåerna och anser det vara ett oeftergivligt krav att närliggande yrkesbrandkårer får direkt alarmeras utan hänsyn till kommungränserna.

Den i betänkandet ej berörda frågan om brandsläckning på entreprenad upptages av åtskilliga remissorgan, därvid bl. a. efterlys klarhet i frågan.

Departementschefen (sid. 54—59):

Såsom anförts inledningsvis förordar jag, att det kommunala huvudmannskapet för brandförsvaret bibehålles. Av brandlagsrevisionens förslag och remissyttrandena framgår klart, att behovet av samverkan mellan kommunerna är framträdande om det bedöms med utgångspunkt i att nuvarande kommuner kommer att bestå. Givet är att, såsom påpekas i några yttranden, en indelning i större kommuner automatiskt skulle lösa många av samarbetsfrågorna även på brandförsvarets område. Även vid en ny kommunindelning har man dock anledning räkna med ett behov av brandförsvåravtal. Förut har jag nämnt, att ett första steg mot en sådan indelning avses bli ökat samarbete mellan kommunerna under en övergångstid. Vidare vill jag påpeka, att den planläggning som avses bilda underlag för en ny kommunindelning har att taga hänsyn till kommunala uppgifter av förhållandevis betydligt större omfattning och därför för indelningsfrågans lösning mera avgörande än brandförsvaret samt att på grund härav och med hänsyn till de speciella betingelserna för brandförsvarets verksamhet det icke får förutsättas att storkommunernas områden överallt kan utformas på det sätt som är lämpligast för brandförsvaret. Det är sålunda enligt min uppfattning grundad anledning att i detta sammanhang ingående behandla samverkansfrågorna.

I några yttranden framkommer tanken att länsstyrelserna skulle få befogenhet att ålägga kommunerna att samverka. Som skäl härför anföres främst att andra än ekonomiska synpunkter stundom hindrat en sam-

verkan, som skulle kunnat medföra ekonomiska fördelar. Jag finner ej anledning frångå brandlagsrevisionens förslag, som bygger på åsikten att kommunalt huvudmannskap i möjligaste mån bör motsvaras av kommunal självbestämmanderätt. Bestämmelser om tvångssamverkan anser jag sålunda ej påkallade. — — —

Att länsstyrelserna skall ägna uppmärksamhet åt att erforderlig samverkan kommer till stånd mellan kommunernas brandförsvar och taga direkt befattning med denna organisationsuppgift är enligt min mening helt riktigt. — — —

Brandlagsrevisionens förslag bygger på grundtanken att avtal får träffas om alla sådana uppgifter och verksamhetsgrenar som lagen ej direkt ålägger kommunerna att ombesörja med egna organ. — — —

För egen del anser jag nämnda grundtanke i brandlagsrevisionens förslag riktig. Den överensstämmer med vad som får anses vara en allmän princip inom kommunalrätten. — — —

Bland de viktigaste brandförsvarsavtalen märks i första hand släckningsavtalen. En allmän princip bör enligt förslaget vara att släckningsavtal skall träffas i sådana fall då samverkanssituationerna är förutsebara till följd av geografiska och andra förhållanden, medan den tillfälliga släckningshjälpen, som kommunerna är skyldiga att vid inträffad brand lämna varandra, bör förbehållas övriga fall. Till denna princip, som bygger på en strävan att rättvist mellan kommunerna fördela även fasta kostnader för normala brandförsvarsåtgärder samt taga i anspråk hjälpskyldigheten blott i särskilda fall, för vilka en kommuns brandförsvar icke utan oskälig kostnad kan dimensioneras, ansluter jag mig. Jag vill emellertid samtidigt understryka vikten av att avtalen inom ett område ej blir så många och oöverskådliga, att snabbheten och effektiviteten därigenom äventyras. En utveckling mot större kommuner minskar å andra sidan faran härför.

På grund av släckningsavtalens stora betydelse och då hållandet av kommunal brandkår är en av de grundläggande kommunala skyldigheterna för upprätthållande av ett betryggande brandförsvar anser jag i likhet med brandlagsrevisionen och remissinstanserna, att länsstyrelseprövningen av släckningsavtal bör bibehållas såsom förutsättning för befrielse från nämnda skyldighet. Av brandordningarna bör framgå i vilken utsträckning och inom vilka områden brandsläckning inom en kommun skall ombesörjas enligt släckningsavtal. Prövningen av avtalet bör därvid ske i samband med fastställelse av brandordningen eller av ändring däri.

Ett specialfall av släckningsavtal är det av flera remissinstanser nämnda danska systemet med överlåtelse av brandsläckning på entreprenad till ett privat företag. Huruvida sådana avtal är förenliga med gällande svensk brandlagstiftning är en öppen fråga. Lagens ordalydelse utgör väl i och för sig ej hinder mot entreprenadavtal men tydligt är att lagstiftaren ej räknat med denna möjlighet.

Med hänsyn till det anförda förefaller det mindre troligt att kommunerna skall finna det ändamålsenligt att överlåta brandsläckningen till privata entreprenörer. Om likväl sådana avtal, genom att de visas vara ekonomiskt gynnsamma för kommunerna, skulle bli aktuella, får det närmare undersökas huruvida garantier för effektivitet, tillsyn och ojävighet föreligger.

En annan för brandförsvaret mycket betydelsefull typ av avtal är överenskommelse mellan kommuner att till brandchef utse samma person. Här vill jag till en början i anledning av ett remissyttrande understryka vad brandlagsrevisionen uttalar om att sådant avtal icke innebär befrielse för någon av kommunerna från skyldigheten att i laga ordning och enligt brandordningens bestämmelser utse vederbörande till kommunens brandchef. — — — Enligt brandlagsrevisionens förslag, som jag biträder, skall brandordningen innehålla bestämmelser om den kompetens som fordras för kommunens brandbefäl. För att länsstyrelsen vid fastställelse av brandordning skall kunna bedöma dessa frågor i hela deras vidd synes av brandordningen böra framgå huruvida brandchefen skall vara gemensam för två eller flera kommuner. Anmärkas må att enligt brandlagsrevisionens av remissinstanserna därutinnan biträdda förslag motsvarande ordning är tänkt i fråga om skorstensfejare så att brandordningen skall innehålla bestämmelse huruvida kommunen skall jämte annan kommun ingå i sotningsdistrikt.

Utöver vad nu behandlats kan givetvis förekomma samverkan av stor betydelse för brandförsvaret, exempelvis anordnande av gemensam alarmering.

Även om en sådan allmän myndighetskontroll av brandförvarsavtalen, som förordas i några remissyttranden, skulle medföra garantier mot avtal i strid med gällande kommunalrättsliga bestämmelser och eljest underlätta den statliga tillsynen över brandförsvaret, vill jag likväl icke i vidare mån än jag tidigare anført tillstyrka en sådan kontroll. Lagligheten av kommunala beslut om avtal kan prövas om kommunalbesvär anföres däröver. Den juridiska prövning av avtalen, som erfordras enligt några yttranden, anser jag kunna undvaras, om myndigheterna står till förfogande med rådgivning. Även kommunförbunden torde vara villiga att medverka härtill. I övrigt vill jag ifråga om brandförvarsavtals innehåll hänvisa till brandlagsrevisionens detaljerade redogörelse och därvid särskilt understryka vikten av klara regler om den ordning i vilken avtalen kan bringas att upphöra.

3. Kommunal brandstyrka

Gällande bestämmelser

Utskottet hänvisar till propositionen sid. 59—60.

Brandlagsrevisionen (sid. 61—65)

Den i operationsanalysen utförda undersökningen bestyrker uppfattningen att i vart fall för städernas del invånarantalet icke är ett tillförlitligt mått på förekomsten av brännbara värden och därmed ej heller kan utgöra ensam grund för bestämmande av brandförsvarets kvalitet. Brandlagsrevisionen hyser därför den åsikten, att det icke är möjligt att finna och i författning ange någon schematisk faktor, efter vilken brandförvarsbehovet eller behovet av heltidsanställd personal kan bedömas, och föreslår därför ej någon ändring i brandlagens nuvarande lydelse, enligt vilken brandstyrkan skall vara av betryggande storlek och sammansättning. Frågeställningen bör i detta sammanhang icke vara i vilka kommuner yrkesbrandkår erfordras, varvid med yrkesbrandkår skulle förstås någon på förhand generellt given minimistyrka, utan i stället i vilken utsträckning heltidsanställd personal erfordras och utan oskäligen kostnad för kommunen bör anställas.

Brandlagsrevisionens slutsats blir, att en på deltidanställd personal byggd brandkår är tillfyllest upp till den gräns, där *antingen* effektiviteten, varmed förstås såväl insatstidens längd som den enskilde borgarbrandmannens utbildning och erfarenhet, *eller* antalet uttryckningar per år kräver heltidsanställda befattningshavare i utryckningsenheterna. Allt efter de olika kommunernas art, bestånd av brandfarliga objekt och andra förhållanden torde än den ena, än den andra begränsningen av borgarbrandkårs användning först sätta in. En kommun bör icke anses skyldig att på en gång uppsätta en brandkår, vars utryckningsenheter helt består av heltidsanställd personal. Den utveckling inom en kommun, som föranleder krav på effektivare brandförsvaret, sker i allmänhet successivt. Den på senare tid allt vanligare utvägen att successivt i takt med de ökade brandriskerna heltidsanställa brandpersonal bör därför godkännas och understödjas.

Någon ändring i tjänsteplikten med avseende på dess art och omfattning föreslås icke.

De nuvarande reservbrandstyrkorna utgör dels brandförvarsreserv i egentlig mening, dels primära brandsläckningsenheter. Såsom reserv används de främst i kommuner med en effektiv kommunal brandkår. Särskilt i de större städerna, där erfarenheten visar att tillräckligt antal tjänstefria yrkesbrandmän med relativt kort varsel kan inkallas till tjänstgöring vid större bränder och där som reserv därjämte anses böra finnas en borgarbrandkår, är reservbrandstyrka enligt brandlagsrevisionens mening icke erforderlig såsom reservorganisation.

I betänkandet anföres, att reservbrandstyrkan i flertalet kommuner kommer till föga eller ingen användning, medan tidsåtgång och kostnader för övningar och rullföring icke är obetydliga. År 1954 deltog reservbrandstyrkan icke i någon utryckning i 916 av landets dåvarande 1 017 brandkom-

muner. Hela antalet utryckningar utgjorde omkring 12 000 och reservbrandstyrkor deltog blott i 328 av dessa.

Inom skogsbrandförsvaret utgör däremot den i reservbrandstyrkan enligt gällande ordning ingående särskilda skogseldsläckningspersonalen icke någon reserv utan en organisation för förstahandsinsats. Åtminstone är detta tanken, även om numera brandkårerna i allt större utsträckning själva eller jämsides med skogsbrandpersonalen ombesörjer skogsbrandbekämpning. Brandlagsrevisionen anser skäl ej föreligga att frångå möjligheten för kommunerna att med tjänstepliktiga organisera särskilda skogsbrandsläckningsenheter samt finner vidare, att släckningsenheter med tjänstepliktig personal i större utsträckning än f. n. bör kunna användas för förstahandsinsats även mot bygdebrand.

Med hänsyn till de primäruppgifter, som kan tillkomma ifrågavarande enheter, föreslås benämningen *brandvörn*. Liksom hittills bör brandvärnets i första hand rekryteras med frivilliga. Brandlagsrevisionen föreslår en sådan utformning av brandlagen, att möjligheten för varje kommun att uttaga brandvörn i princip bibehålles men får bli beroende av om i det enskilda fallet föreligger behov därav.

Undersökningen av gällande bestämmelser visar enligt brandlagsrevisionen, att innebörden och omfattningen av *beredskapsskyldigheten* är oklara i städerna, att beredskapsskyldighet ej föreligger på landet, att särskilda svårigheter och kostnader är förknippade med beredskap och vakt under semestertid samt att terminologien på detta område är svävande.

Brandlagsrevisionen erinrar om att utgångspunkten vid bedömning av det totala personalbehovet bör vara den erforderliga utryckningsberedskapen. Med beredskap bör sålunda från kommunens och brandkårens synpunkt förstås att en utryckningsstyrka inom en efter varje ords förhållanden och brandrisker m. m. rimlig tid kan rycka ut och göra en effektiv insats.

En beredskap av nu angiven innebörd bör enligt förslaget finnas i alla kommuner oavsett deras administrativa beskaffenhet, alltså även i landskommunerna.

Remissyttrandena (sid. 65—67)

Brandlagsrevisionens rekommendation om successiv *heltidsanställning av brandpersonal* lämnas i huvudsak utan erinran.

Att organisationen för den med *tjänsteplikt* uttagna personalen benämnes *brandvörn* i stället för *reservbrandstyrka* möter ej erinran i remissvaren.

Remissinstanserna ansluter sig till förslaget att *brandvärnets* icke skall vara obligatoriskt i varje kommun utan uppsättas blott där så erfordras.

I allmänhet vinner förslaget om beredskapsskyldighet även för landsbygdens brandkårer anslutning från remissorganen.

Departementschefen (sid. 67—70):

Såväl enligt gällande lag som enligt förslaget skall kommunens brandstyrka vara av betryggande storlek och sammansättning. Såsom allmän grundsats gäller likväl att tryggheten icke får köpas till priset av oskäligen kostnader. Från kostnadssynpunkt är det av avgörande betydelse om brandpersonalen är heltidsanställd eller deltidanställd. Brandlagsrevisionen påpekar att gränsdragningen mellan städer där borgarbrandkår är tillfyllest och städer där yrkesbrandkår erfordras medfört svårigheter av skilda slag. Övergången från den ena formen till den andra kan innebära stora kostnadsökningar.

Brandlagsrevisionens slutsats att en på deltidanställd personal byggd brandkår är tillfyllest upp till den gräns, där antingen effektiviteten eller antalet utryckningar nödvändiggör heltidsanställda befattningshavare möter ej någon erinran i remissbehandlingen. Enligt min mening måste i varje särskild kommun undersökas vilka krav på snabb insats av brandkåren och teknisk kunnighet hos personalen som föranleds av de i kommunen befintliga brandriskerna och med hänsyn till den släckningsmateriel som erfordras för dessa risker. Därefter bör utrönas om dessa krav kan tillgodoses med deltidanställd personal. Som brandlagsrevisionen anför kan därvid finnas att det blir erforderligt att heltidsanställa några få befattningshavare för att brandstyrkan skall bli effektiv. Jag vill sålunda ansluta mig till brandlagsrevisionens av remissinstanserna biträdda mening att deltidanställd personal av kostnadsskäl alltjämt i stor utsträckning måste anlitas så länge sådan går att rekrytera samt att heltidsanställning i allmänhet bör ske successivt i den mån behovet därav framträder genom utvecklingen i kommunen. Frågeställningen yrkesbrandkår eller ej mister därvid i allmänhet sin aktualitet. Med anledning av bl. a. riksbrandinspektörens påpekande om brandsläckning och livräddning i höghus vill jag dock framhålla att en snabbare övergång från borgarbrandkår till effektivare brandkårsformer i vissa fall kan bli nödvändig.

Självfallet bör den organisation av brandstyrkan och den kombination av olika slags personal tillämpas som i varje kommun är mest rationell. Som brandlagsrevisionen föreslår torde det få ankomma på statens brandinspektion att utarbeta olika typfall för skilda brandförsvarsbehov, kommuntyper och organisationsformer. Att dessa anvisningar bör göras mindre schematiska än nuvarande normalbrandordningar framgår enligt min mening redan därav att dessa under senare år tillämpats mindre strikt.

I likhet med brandlagsrevisionen och remissorganen anser jag att behov av tjänsteplikt inom brandförsvaret alltjämt föreligger, samt att möjlig-

heten att till vissa släckningsenheter uttaga tjänstepliktiga måste bestå. Benämningen brandvörn i stället för reservbrandstyrka på sådan särskilt uttagen personal har vunnit allmänt gillande och jag finner den lycklig av både sakliga och psykologiska skäl. Förslaget att brandvörn skall organiseras endast i kommun där behov föreligger, varvid civilförsvarets behov icke skall inverka, biträdades av remissorganen. Angående nödvändigheten av brandvörn i skogskommuner kan jag hänvisa till vad jag förut anfört. I övrigt anser jag i likhet med brandlagsrevisionen samt riksbrandinspektören och länsstyrelsen i Kopparbergs län att brandvörn kan vara lämpligt i avlägsna eller svårtillgängliga kommundelar, där av ekonomiska skäl borgarbrandkårsavdelningar ej kan uppsättas, samt att brandvärnet även bör kunna i större utsträckning än f. n. utnyttjas för förstahandsinsats.

Så som nu gäller bör brandvärnet i första hand uttagas bland frivilliga. I själva verket torde någon tvångsuttagning till reservbrandstyrkorna icke hittills ha förekommit. Då man sålunda torde kunna räkna med att brandvärnet frivilligt rekryteras bland personer, som är intresserade för hemortens brandförsvaret, anser jag hinder ej möta att i enlighet med riksbrandinspektörens förslag öka utbildningstiden från 15 till 20 timmar årligen, trots att ersättning för deltagande däri ej skall utgå. — — —

Brandlagsrevisionens förslag innebär, att varje kommun ålägges att tillse att brandkåren har godtagbar utryckningsberedskap. Främst för landsbygden betyder detta en skärpning av gällande bestämmelser, men remissorganen har i allmänhet tillstyrkt förslaget ehuru på sina håll med viss tveksamhet med hänsyn till befarade rekryteringssvårigheter. I likhet med brandlagsrevisionen anser jag att utryckningsberedskapen är en avgörande faktor vid bestämmande av det totala personalbehovet i den kommunala brandstyrkan. Redan av denna orsak föreligger enligt min mening starka skäl att i varje kommun noga pröva vilken utryckningsberedskap som med hänsyn till de i kommunen rådande förhållandena krävs och kan åstadkommas utan oskäligen kostnad. Av vad brandlagsrevisionen anför synes framgå att frånvaron av beredskapsföreskrifter ibland kan medföra att befintlig organisation i form av personal och materiel icke kan göra en mot kostnaderna svarande nytta, emedan den kommer för sent till brandplatsen. En sådan ordning är uppenbarligen icke förenlig med god ekonomi. Utryckningsstyrkan bör självfallet ha sådan beredskap att den kan komma till brandplatsen tillräckligt snabbt för att kunna göra en effektiv insats. Denna grundsats måste följas även om den leder till rekryteringssvårigheter. Dessa kan f. ö. i viss utsträckning minskas genom att beredskapsstyrkan förses med lämplig materiel och göres mindre än f. n.

Jag biträder förslaget att brandordningen bör innehålla bestämmelse om det antal brandbefäl och brandmän som erfordras för godtagbar beredskap. — — —

4. Brandsyn

Gällande bestämmelser

Utskottet hänvisar till propositionen sid. 70—71.

Brandlagsrevisionen (sid. 71—74)

I betänkandet redovisas en från skilda håll framförd uppfattning att kraven på brandsyn i bostadshus är för stränga samt att brandsyn med nämnd är en alltför tungrodd och i förhållande till effektiviteten dyrbar organisationsform. Detta har lett till dispensframställningar och till att brandsyn ej alltid helt sker i enlighet med brandstadgans föreskrifter: sålunda förekommer att brandsyn förrättas av endast en person, brandbefäl eller skorstensfejare, och att den eller de övriga ledamöterna i brandsyenenämnden medverkar blott formellt eller att ledamöterna mellan sig fördelar de objekt som skall bli föremål för brandsyn.

Brandsynbestämmelserna är i förslaget utformade så, att de inom sin ram rymmer de särskilda åtgärder och föreskrifter, som kan föranledas av brandorsakernas statistiskt och erfarenhetsmässigt kända växlande betydelse i skilda delar av landet. Särskilt gäller detta de båda mest framträdande brandorsakerna eldstäder och elektricitet. I enlighet härmed bör det i första hand ankomma på kommunerna att bestämma om nämnda åtgärder och föreskrifter.

Brandlagsrevisionen anser, att en rationellare användning av de för brandsynarbetet tillgängliga resurserna kan vinnas, om de olika byggnadernas och anläggningarnas brandfarlighet i större utsträckning än f. n. lägges till grund för bestämmande av synefristerna. I kommuner med yrkesbrandkår har med stöd av gällande bestämmelser en sådan uppdelning redan kommit till stånd och förslaget innebär, att detta nu blir regel för alla kommuner. En uppdelning av byggnader och anläggningar i riskklasser bör ske med utgångspunkt dels från faran för brands uppkomst och spridning, dels från en eventuellt utbruten brands risker för liv och egendom. Därvid bör vissa objekt, där brandfaran eller skaderisken är särskilt framträdande, bli föremål för en med jämna mellanrum — årligen eller med längre frist — återkommande brandsyn (*regelbunden brandsyn*). Resurserna kan härigenom koncentreras på dessa objekt. Brandlagsrevisionen förordar, att statens brandinspektion upprättar en sammanställning av de typer av byggnader och anläggningar som — med olika brandsynefrister — bör bli föremål för regelbunden brandsyn samt att det skall ankomma på brandchefen i varje kommun att med ledning av denna sammanställning klassificera de olika byggnaderna och anläggningarna i kommunen. För övriga byggnader och anläggningar, främst huvuddelen av alla bostadshus, föreslår brandlagsrevisionen, att de blir föremål för *särskild brandsyn*, när så erfordras

av speciella skäl. För dem är eljest enligt brandlagsrevisionens mening den tillsyn tillfyllest, som skall ske i samband med sotning som utföres av skorstensfejare. Särskild brandsyn skall enligt förslaget liksom hittills äga rum, när brandchefen finner erforderligt. Sådan brandsyn kan avse alla byggnader och anläggningar inom kommunen, sålunda även sådana, som är upptagna på förteckningen för regelbunden brandsyn. Det ankommer på brandchefen att på eget ansvar avgöra, om förhållandena i visst fall är sådana, att särskild brandsyn är påkallad. Såsom *eldstadsbrandsyn* betecknar brandlagsrevisionen undersökning, huruvida å eldstad, mur, rör, skorsten och tak samt därtill hörande byggnadsdelar finns felaktighet, som kan medföra brandfara. Det är här fråga om samma undersökning, som enligt gällande bestämmelser och enligt förslaget skall utföras av skorstensfejaren vid föreskriven sotning. Denna undersökning kommer att ske på de tider, som följer av sotningsfristerna, d. v. s. i allmänhet åtminstone vartannat år och i många fall mycket oftare.

Den föreslagna ordningen innebär, att regelbundet återkommande fullständig brandsyn icke vidare kommer att ske i bostadshus i allmänhet. I den mån sådana byggnader sotas genom skorstensfejarens försorg, vilket enligt förslaget blir det vanliga i hus med eldstäder i alla kommuner, blir de emellertid föremål för skorstensfejarens ständigt återkommande undersökning och tillsyn i förening med skyldigheten att för brandchefen anmäla felaktigheter och missförhållanden.

Syftet med en nämnd för brandsyn är enligt brandlagsrevisionen bl. a. att såvitt möjligt skapa garanti dels för att fastighetsägare och andra icke utsätts för mera ingripande och dyrbara åtgärder än vad som med en sakkunnigt utförd rimlig avvägning mellan risker och kostnader kan åstadkommas, dels för att kravet på godtagbar säkerhet icke eftersättes genom obehörig påverkan på *brandsyn* e *förrättare*. Brandlagsrevisionen anser att sistnämnda synpunkt icke behöver tillmätas någon betydelse i den praktiska tillämpningen eller vid bedömandet huruvida enmansbrandsyn lämpligen kan förekomma i större utsträckning än f. n.

Risken för att en ensam brandsynförrättare skall föreskriva felaktiga eller onödigt ingripande åtgärder är givetvis beroende av förrättningsmannens kompetens för sin uppgift. I kommuner, där brandsynföremål av mera invecklad eller speciell beskaffenhet förekommer, har brandchefen och kanske även underlydande brandbefäl merendels erforderlig kompetens. De flesta åtgärder av mera ingripande eller kostnadskrävande art, vilka kan bli föremål för brandsynbeslut, avser ändring i byggnad eller anläggning. Brandlagsrevisionen föreslår att byggnadsnämnden skall beredas tillfälle att yttra sig, innan brandsynföreläggande meddelas om sådan åtgärd, som innebär väsentlig ändring av byggnad eller för vilken erfordras byggnadslov. Härigenom skulle skapas en viss garanti för att brandsynförrättare icke kräver oriktiga eller onödiga åtgärder.

Brandlagsrevisionen föreslår på grund av de sålunda anförda skälen och då brandsyneföreläggande icke enligt förslaget, lika litet som i gällande rätt, kan ske vid vite eller gå i omedelbar verkställighet, att brandsyn i princip skall ske såsom enmansförrättning. För att även i landskommunerna underlätta ett sådant system föreslår brandlagsrevisionen en viss förbättring av brandbefälets utbildning. Enmansbrandsynen bör nämligen med undantag för eldstäder m. m. i princip utföras av brandchefen eller efter hans förordnande av annan av brandbefälet.

För att likväl möjliggöra för kommun att då så av särskilda skäl finnes önskvärt tillsätta brandsyner nämnd föreslår brandlagsrevisionen, att det i brandordningen må bestämmas, att brandsyn skall förrättas av nämnd.

Enligt förslaget skall utbildad skorstensfejare finnas i alla kommuner. På grund härav föreslås att den nu i yrkesbrandkårsstäder föreliggande möjligheten att uppdraga eldstadsbrandsynen åt skorstensfejaren införes för alla kommuner. Härigenom kan skorstensfejarens kompetens och lämplighet för uppgiften bli föremål för särskild prövning i varje kommun för sig, varvid kommunen i brandordningen kan bestämma att eldstadsbrandsynen skall förrättas av distriktets skorstensfejare i samband med föreskriven sotning.

En av ledamöterna i brandlagsrevisionen, riksdagsmannen Ferdinand Nilsson, biträder icke förslaget att brandsyn i princip skall förrättas av tjänstemän och det kommunala lekmannainflytandet genom brandsyner nämnden reduceras.

Brandlagsrevisionens förslag innebär ingen ändring i vad f. n. gäller om förelägganden och besvär.

Remissyttrandena (sid. 74—76)

Förslaget till rationalisering av brandsyneförfarandet möter i allmänhet ingen erinran i remissvaren.

Länsstyrelsen i Blekinge län ifrågasätter däremot om icke vid brandsyn lekmannainflytandet bör behållas och även utvidgas i linje med reservantens förslag. Samma uppfattning har *Skaraborgs* och *Jämtlands länsavdelningar av Svenska landskommunernas förbund*.

Riksbrandinspektören, länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus, Kopparbergs och Gävleborgs län samt fullmäktige i Ätvidaberg går längre än förslaget och anser brandsyner nämnd över huvud taget icke böra bibehållas.

I fråga om eldstadsbrandsyn anser *riksbrandinspektören*, att skorstensfejarens rätt att utföra denna bör framgå av brandstadgan.

Departementschefen (sid. 76—78):

Departementschefen betecknar förslaget om rationalisering av brandsyneförfarandet som en av de väsentliga nyheterna i brandlagsrevisionens förslag och ansluter sig till detsamma på alla punkter utom såvitt avser skor-

stensfejares behörighet att förrätta eldstadsbrandsyn samt förekomst av brandsynenämnd, i vilka hänseenden anföres följande.

Såsom brandlagsrevisionen framhåller är brandsyn ett ärende av teknisk art, som bör ombesörjas såsom enmansförrättning av fackman. Styrelsen för Svenska landskommunernas förbund och så gott som samtliga övriga remissinstanser har här ej gjort någon erinran. För egen del anser jag att lekmanamedverkan icke krävs för en så beskaffad kommunal uppgift. Fackkunskaperna representeras på detta område av brandbefälet, särskilt om detta i enlighet med förslaget får bättre utbildning, samt av skorstensfejarmästaren och byggnadsnämnden på deras områden.

Förslagets huvudregel är att all brandsyn skall förrättas av brandbefälet. För att skorstensfejaren i sotningsdistriktet skall bli behörig att förrätta eldstadsbrandsyn förutsättes särskild bestämmelse härom i brandordningen. I detta hänseende delar jag skorstensfejarorganisationernas uppfattning att skorstensfejarmästaren normalt blir den i kommunen bäst kvalificerade att förrätta eldstadsbrandsyn. På grund härav och då sådan brandsyn av praktiska och ekonomiska skäl bör ske i samband med sotning förordar jag i likhet med även riksbrandinspektören och styrelsen för statens brandskola att i den blivande brandstadgan fastslås, att eldstadsbrandsynen skall utföras i samband med föreskriven sotning av de utbildade skorstensfejare, som enligt vad jag i annat sammanhang förordar skall finnas i alla kommuner. Då begreppet eldstadsbrandsyn förutsättes bli klart definierat i brandstadgan synes icke behöva uppkomma svårigheter med gränsdragningen mellan brandchefens och skorstensfejarens behörighet. Det måste givetvis förutsättas att dessa båda brandsynemyndigheter i tveksamma fall samråder. Den nämnda arbetsfördelningen bör enligt min mening ej innebära hinder för brandchefen såsom ansvarig för kommunens hela brandförsvaret att tillse att även eldstadsbrandsyn utföres i föreskriven ordning.

Brandlagsrevisionen föreslår ytterligare en undantagsbestämmelse från huvudregeln, nämligen så att i brandordning skall kunna bestämmas att brandsyn skall förrättas av en nämnd. På de skäl jag förut anfört anser jag att brandsynenämnd överhuvudtaget icke bör bibehållas. Jag förordar alltså att principen om enmansbrandsyn får bli allmänt gällande.

5. Sotning

Gällande bestämmelser

Utskottet hänvisar till propositionen sid. 78—80.

Brandlagsrevisionen (sid. 80—84)

Brandlagsrevisionen anser, att behovet av sotning från brandförsvarynspunkt i princip är detsamma på landsbygden och i tätorterna, samt

föreslår därför och med hänsyn till övriga uppgifter inom det förebyggande brandförsvaret i samband med sotning, att även för landsbygdens del föreskriven sotning skall få utföras endast av yrkesutbildad skorstensfejare.

Förslaget avser, att skorstensfejaren liksom f. n. skall uppbära vissa offentliga funktioner inom brandsynarbetet, såväl fortlöpande tillsyn i förening med skyldighet att underrätta brandchefen om iakttagna fel och missförhållanden som eldstadsbrandsyn. På grund av denna sin delvis offentligrättsliga ställning bör skorstensfejaren vara auktoriserad av kommunen samt icke utan sakliga skäl kunna berövas sin näringsrätt.

Två fall av undantag från sotningsmonopolet behandlas i betänkandet. Det första gäller större bostadsföretag, industrier och anläggningar, exempelvis vid försvaret, där såväl värmeekonomiska skäl som frågor om de olika sotningsförrättarnas kompetens medfört önskemål om att få ombesörja sotningen med egen maskinistpersonal. Brandlagsrevisionen föreslår, att föreskriven sotning i dylika fall skall få ske genom vederbörandes egen försorg, om blott garanti föreligger för att sotningen blir från brandfaresynpunkt sakkunnigt utförd. Det andra undantagsfallet avser bebyggelse av utpräglad glesbygdskaraktär, stundom på stort avstånd från kommunens centrala delar, där det av ekonomiska skäl i vissa fall kan tänkas bli mindre rationellt med auktoriserad sotning. För sådana byggnader eller områden föreslås därför, att föreskriven sotning skall få verkställas av annan än kommunens skorstensfejare. Brandlagsrevisionen anser att rätten att medge undantag bör, efter skorstensfejarens hörande, anförtros brandstyrelsen.

Brandlagsrevisionen utgår från att en indelning i sotningsdistrikt allttjämt skall ske och att i varje distrikt skall finnas en auktoriserad skorstensfejare.

Samma sotningsfrister bör enligt brandlagsrevisionen tillämpas för tätorter och landsbygd. Maximifristen bör därvid, i enlighet med vad som nu gäller för de förra, bestämmas till två år, med undantagsmöjlighet för särskilda fall. Det får liksom f. n. överlåtas på kommunerna att lokalt, i brandordningen, bestämma erforderliga sotningsfrister med ledning av centralt utarbetade anvisningar.

Emellertid kan särskilda skäl föreligga såväl för frångående i visst fall av den bestämda fristen som för medgivande av längre frist än två år. Brandlagsrevisionen föreslår därför en undantagsbestämmelse. Fråga om undantag bör på grund av dess tekniska art prövas av brandchefen, icke av den förvaltande myndigheten, som f. n. är fallet enligt normalbrandordningarna för landskommunerna.

Brandlagsrevisionen föreslår, att varje kommun skall vara skyldig att antaga sotningstaxa, oberoende av om sotningen bedrivs som enskild näring eller är kommunaliserad. Då besvärsmöjligheten alltid står öppen,

erfordras enligt brandlagsrevisionens mening däremot icke att fullmäktiges beslut om antagande av sotningstaxa underställes länsstyrelsen för fastställelse.

Remissyttrandena (sid. 84—87)

Förslaget att sotning även på landsbygden skall få utföras blott av yrkesutbildad auktoriserad skorstensfejare möter ej erinran i något yttrande.

Emot det föreslagna starka skyddet för godkänd skorstensfejares ställning gentemot kommunen framför *styrelsen för Svenska landskommunernas förbund* och *styrelsen för Svenska stadsförbundet* vissa invändningar.

De föreslagna undantagen från sotningsmonopolet beröres ingående av några remissinstanser.

Brandlagsrevisionens uttalande om indelningen i sotningsdistrikt har lämnats utan erinran.

Endast förhållandevis få remissinstanser uttalar sig om sotningsbehov och sotningsfrister.

Förslaget om rätt för brandchefen att besluta om annan sotningsfrist än den i brandordning bestämda möter ej erinran.

Förslaget att sotningstaxa icke skall underställas länsstyrelsen för fastställelse möter erinringar från flera håll.

Departementschefen (sid. 87—90):

Som brandlagsrevisionen konstaterat på grundval av brandorsaks- och brandskadestatistik är sotningen en viktig angelägenhet i det förebyggande brandförsvaret och behovet av sotning detsamma i tätorter och glesbygd. Regelbunden sotning bör därför — i enlighet med brandlagsrevisionens under remissbehandlingen i denna del helt biträdda förslag — verkställas i alla byggnader där brandfarlig sotbildning kan förekomma samt i princip få ombesörjas endast av yrkesutbildad skorstensfejare och hans personal. Föreskrifter av denna innebörd bör ingå i brandstadgan, vilket formellt betyder en utvidgning i jämförelse med vad som nu gäller men reellt i stort sett blott innebär ett lagfästade av rådande förhållanden. Jag vill här tillägga, att en sådan ordning för sotningen utgör förutsättning för mitt förslag i det föregående att eldstadsbrandsyn i alla kommuner skall förrättas av skorstensfejare.

Efter sotningsgöromålens omfattning bör en indelning ske i sotningsdistrikt, varvid kommunen antingen kan utgöra eget sotningsdistrikt eller indelas i flera distrikt eller tillsammans med en eller flera kommuner ingå i ett distrikt. För varje sotningsdistrikt bör såsom brandlagsrevisionen — likaledes utan erinran under remissbehandlingen — förutsatt finnas en auktoriserad skorstensfejare. I det fall att sotningsdistriktet omfattar flera

kommuner, måste dessa alltså samsas om en skorstensfejare och samverkansfrågan synes böra lösas på det sättet att kommunerna enas om att till skorstensfejare utse samma person.

Den auktoriserade skorstensfejaren får sålunda, vare sig han är kommunalanställd eller enskild företagare, i viss mån en offentligrättslig ställning med uteslutande rätt att ombesörja föreskriven sotning och eldstadsbrandsyn m. m. samt med vissa häremot svarande i författning bestämda skyldigheter. Härutinnan föreslås ingen principiell ändring i vad som gäller f. n. Numera föreligger ordnad utbildning och förslaget innebär att alla skorstensfejare för sotningsdistrikt skall ha i brandstadgan föreskriven kompetens. Alla personer med denna kompetens blir behöriga att komma i fråga som skorstensfejare för sotningsdistrikt. Någon särskild reglering i näringsfrihetsförordningen rörande rätten att utöva skorstensfejaryrket erfordras enligt min mening därför numera icke för att systemet med skorstensfejare för sotningsdistrikt skall fungera på ett för brandförsvaret och de berörda skorstensfejarna betryggande sätt. Vid kommande revision av näringsfrihetsförordningen bör detta beaktas. Såsom anföres i kommunförbundens remissyttranden bör kommunalanställda skorstensfejare ej intaga särställning i vad gäller kommunens möjligheter till uppsägning av anställningsavtalet utan jämsättas med exempelvis brandchefer och andra tjänstemän. De kommunala tjänstereglementena bör därför enligt min mening uttömmande reglera anställda skorstensfejares tjänsteförhållanden.

Jag anser på grund av det anförda även anledning saknas att för de skorstensfejare, som är enskilda näringsidkare, föreskriva särskild form för deras antagande till skorstensfejare för sotningsdistrikt och att därpå grunda en i författning bestämd rätt att bibehålla denna syssla. — — —

Brandlagsrevisionen föreslår två möjligheter till sådant undantag från sotningsmonopolet att fastighetsägaren själv får ombesörja föreskriven sotning. — — —

För min del anser jag brandsäkerhetshänsyn i detta avseende böra vara avgörande. Vad gäller undantaget för enstaka, avlägset belägna bostadshus framgår av remissyttrandena att solningstaxorna är utformade under hänsynstagande till även sådana sotningsobjekt, varför ekonomiska skäl ej bör få grunda undantagsmedgivande. Viss möjlighet till undantag för objekt som nu sagts bör dock finnas med hänsyn till de praktiska svårigheter, som kan finnas att överallt upprätthålla sotningsmonopolet vid alla tillfällen. Jag förutsätter att denna möjlighet behöver utnyttjas endast i sällsynta fall. Därvid bör bestämmas att sotning genom skorstensfejarens försorg skall ske exempelvis en gång årligen eller vartannat år. Om denna regel tillämpas i sådana fall, där undantag medgivits, behöver det icke befaras att framställningar om undantag föranleds av en önskan att undgå skorstensfejarens brandsyneförelägganden.

Undantaget för större, främst industriella anläggningar är föremål för

delade meningar hos remissorganen. I princip vill jag ansluta mig till brandlagsrevisionens uppfattning, att föreskriven sotning skall få ske genom vederbörandes egen försorg, om blott garanti föreligger för att sotningen blir sakkunnigt utförd. Kontroll härav måste ske med lämpliga mellanrum. Denna bör få formen av eldstadsbrandsyn och som jag i det föregående anfört kan sådan bäst ske i samband med sotning och bör alltså utföras av skorstensfejaren. Av skorstensfejareorganisationernas yttrande synes framgå, att en översyn av vissa sotningsfrister, främst för friliggande större värmeanläggningar, kan göra utrymmet för undantagsmöjligheten mindre. Jag vill understryka att undantag även i dessa fall bör förbindas med krav på sotning och eldstadsbrandsyn genom skorstensfejaren exempelvis en gång varje eller vartannat år.

Då som jag förut anfört undantagen för enstaka avlägsna byggnader lär bli sällsynta och då det andra undantagsfallet främst är en teknisk fråga ansluter jag mig till de remissinstanser som i motsats till förslaget förordar, att undantag skall beviljas icke av brandstyrelsen utan såsom f. n. av brandchefen. — — —

En sedan gammalt svår och omstridd fråga är sotningsfristernas längd. Brandlagsrevisionens ingående undersökningar ger vid handen, att något utredningsmaterial, som motiverar från sotbildningssynpunkt avsevärt ändrade sotningsfrister icke står till buds samt att en särskild vetenskaplig undersökning i detta ämne av olika skäl sannolikt icke skulle leda till användbara resultat. Vissa allmänna synpunkter på de faktorer som ligger till grund för sotbildningen och därmed får betydelse för sotningsfristerna anföres likväl i betänkandet jämte i vissa avseenden kritik mot det sätt på vilket dessa frister är bestämda i nuvarande normalbrandordningar. Vid remissbehandlingen har även framställts anmärkningar mot att sotningsfristerna för likartade objekt är väsentligt olika i skilda kommuner.

Med hänsyn till vad som förekommit anser jag att en allmän översyn av sotningsfristerna bör verkställas av statens brandinspektion. Till brandlagsrevisionens av remissinstanserna biträdda förslag att sotningsfristerna i princip bör vara lika långa för en viss anläggning, oavsett om denna är belägen i tätort eller glesbebyggelse ansluter jag mig. Jag anser också viktigt att sotningsfristerna bedömes enbart från synpunkten av det sotningsbehov för brandskyddsändamål, som föreligger under eldningssäsongen. I den mån icke de särskilda anläggningarnas skick och eldningssättet föranleder annat bör likformighet mellan kommunernas sotningsfrister eftersträvas.

Gällande lagstiftnings ståndpunkt att sotningsfristerna icke lämpligen kan intagas i brandstadgan finner jag i likhet med brandlagsrevisionen ej anledning frångå. En bestämmelse om maximifrist bör dock alltjämt ingå i stadgan. Med hänsyn till sotningsfristernas ekonomiska betydelse ej blott för kommunerna utan även för allmänheten, som har att bekosta sotningen, samt för skorstensfejerirörelserna och indelningen i sotningsdistrikt anser

jag lämpligt att fristerna som hittills bestäms i brandordningarna. Den likformighet, som enligt vad jag nyss anfört är önskvärd, kan därvid tillgodoses genom att efter den förut nämnda översynen rekommendationer om sotningsfrister införs i de exempel på brandordningar, som avses bli utarbeteade av statens brandinspektion.

Brandlagsrevisionens av remissorganen biträdda förslag att varje kommun skall vara skyldig att antaga s o t n i n g s t a x a, avsedd att med bindande verkan ange priset på olika förekommande, av skorstensfejare utförda arbeten, kan jag biträda. Brandlagsrevisionens uttalanden om sotningstaxans rättsliga natur, som innebär bl. a. att sådan taxa icke reglerar frågor om betalningsskyldighet och ej heller andra skorstensfejarens skyldigheter gentemot kommunen eller allmänheten än i fråga om prissättningen, ansluter jag mig till.

Gällande bestämmelser om att sotningstaxa för att vara gällande skall fastställas av länsstyrelsen är ett led i statsuppsikten. Det av brandlagsrevisionen som skäl för slopande av denna underställning anförda förhållandet att sotningstaxorna numera grundas på normalsotningstaxor, tillkomna efter förhandlingar mellan kommunernas och skorstensfejaremästarnas organisationer, anses av flera remissinstanser ej avgörande. Såsom överståthållarämbetet anför är sotningstaxans innehåll av betydelse för sotningskostnadernas fördelning på skilda sotningsobjekt. På grund härav och då, såsom påpekas i några yttranden, kommunalbesvär ej medger samma fullständiga prövning som underställning, anser jag sotningstaxorna alltjämt böra bli föremål för statlig kontroll i form av underställning och fastställelse av länsstyrelsen.

6. Industribrandförsvar

Gällande bestämmelser m. m.

Utskottet hänvisar till propositionen sid. 90—92.

Brandlagsrevisionen (sid. 92—96)

I betänkandet framhålles, att lagens oklarhet i fråga om vidden av de enskildas och främst då företagens skyldigheter stundom känts som en svårighet för sådana med blygsamma ekonomiska resurser utrustade kommuner, inom vilka finns en större industrianläggning, vars brandförsvar kommunen ej kunnat åta sig ensam utan oskäligen kostnad.

Brandlagsrevisionen föreslår, att vederbörande industriers och anläggningars skyldigheter även bör i särskilda fall kunna omfatta, utöver anskaffning och underhåll av materiel, hållandet av en personell organisation för brandsläckning, s. k. i n d u s t r i b r a n d k å r.

Även staten såsom ägare av företag och civila och militära anläggningar omfattas av den här föreslagna skyldigheten.

Inom brandlagsrevisionen har övervägts huruvida ej den samverkan mellan industribrandkår och kommunalt brandförsvar, som i skilda former förekommer redan nu, kunde breddas, till båt- nad för såväl kommuner som företag.

Vid övervägande av hithörande frågor har brandlagsrevisionen stannat för att på detta område lika litet som beträffande kommuner inbördes föreslå någon möjlighet att framtvinga släckningsavtal eller andra former av organiserad samverkan.

Beträffande tillsynen över industribrandförsvaret hänvisar brandlagsrevisionen till sina förslag om rationaliserat brandsyn- förfarande.

Beträffande den interna tillsynen har brandlagsrevisionen kommit till slutsatsen, att man både av principiella och praktiska skäl bör undvika dubbelorganisation och skilda bestämmelser för skyddsarbetet inom företagen, och föreslår därför, att skyddskommittéerna och skyddsombuden på sätt arbetarskyddslagstiftningen medger ägnar ökat intresse åt industribrand- försvar samt att i den blivande nya brandstadgan intages en erinran om att arbetsgivare och arbetstagare i erforderlig omfattning bör samverka i syfte att befrämja brandförsvaret å arbetsplatsen.

Remissyttrandena (sid. 96—99)

Förslaget om skyldighet att hålla industribrandkår är föremål för delade meningar. Det avstyrkes av *Sveriges industriförbund* och *Svenska arbetsgivareföreningen*.

Brandlagsrevisionens uppfattning att samverkan genom tvångsbe- stämmelser icke är påkallad möter ej någon erinran i remissvaren.

Tillsynen över industribrandförsvaret beröres endast av några få remissinstanser. *Arbetarskyddsstyrelsen* lämnar en ingående redogörelse för förhållandet mellan brandförsvar och arbetarskydd. *Sveriges industriförbund* och *Svenska arbetsgivareföreningen* gör ej erinran mot för- slagets rekommendationer om ökad samverkan på arbetsplatserna i brand- skyddets intresse och de föreslagna formerna härför.

Departementschefen (sid. 99—101):

Av vad brandlagsrevisionen anför framgår enligt min mening klart att förebyggande av storbränder inom industrin är en av de allra angelägnaste och kostnadsmässigt betydelsefullaste åtgärderna inom brandförsvaret. Följ- derna av industribränder motiverar konstaterandet, att industribrandför- svaret också är en fråga om säkerhet för ostörd produktion och om arbetar- skydd. Dessa förhållanden liksom en stor industribrands inverkan på ar- betstillgången i en ort medför därför att industribrandförsvaret i alldeles särskilt hög grad måste anses som en angelägenhet av stor vikt för alla sam- hållsmedlemmar och för kommuner och företag.

Utgående från en sådan uppfattning, som jag för min del anser riktig, diskuterar brandlagsrevisionen skilda möjligheter till förstärkning av industribrandförsvaret och framlägger på vissa punkter förslag härom. Till en början vill jag i detta sammanhang påpeka, att den tidigare nämnda rationaliseringen av brandsyneförfarandet på sådant sätt att resurserna koncentreras på de brandfarligaste objekten är ägnad att främst komma industribrandförsvaret till godo. Jag anser vidare ett nära samarbete mellan brandchefen och byggnadsnämnden angeläget, och utbytet av sådant samarbete kommer att förbättras om brandcheferna såsom jag föreslår erhåller bättre utbildning. Den planläggning redan på ritningsstadiet som härigenom kan komma till stånd är likaledes av stor betydelse, när det gäller att förebygga industribränder.

Brandlagsrevisionens förslag att vissa större industrier och anläggningar skall kunna åläggas att till sitt eget skydd uppsätta industribrandkårer är föremål för delade meningar, varvid de remissorgan som avstyrker förslaget anför såväl principiella som praktiska invändningar. För min del anser jag att brandförsvaret liksom f. n. i främsta rummet bör vara en kommunal angelägenhet. Å andra sidan bör gällande skyldighet för ägare av byggnad, upplag eller annan anläggning att vidtaga nödiga åtgärder till förebyggande och bekämpande av brand icke inskränkas. Detta innebär skyldighet att anskaffa släckningsanordningar och annan utrustning som erfordras för anläggningens speciella förhållanden. Av Sveriges industriförbunds och Svenska arbetsgivareföreningens yttrande framgår, att företagen därutöver har ett starkt intresse av att komplettera det kommunala brandförsvaret med egna åtgärder i rimlig omfattning samt att så redan sker i praktiken, vilket medfört att antalet industribrandkårer överstiger 500.

— — —

Jag anser på grund av det anförda att gällande bestämmelser om de enskildas skyldigheter i fråga om brandförsvaret i nu berörda hänseenden tills vidare bör bestå oförändrade, vilket enligt min mening innebär att enskild icke kan åläggas att hålla brandkår. Jag förutsätter dock att man, med insikt om industribrandförsvarets stora betydelse, på industrihåll skall finna angeläget att ge sitt bidrag till effektiviteten.

I frågan om samverkan mellan industribrandkårer och kommunalt brandförsvaret anser jag i likhet med brandlagsrevisionen och remissorganen icke föreligga skäl att införa möjlighet att tvångsvis få till stånd släckningsavtal eller andra former av organiserad samverkan. Tvångsvisa släckningsavtal utan möjlighet att tvinga företag att hålla industribrandkårer skulle f. ö. vara ägnade att motverka intresset att uppsätta eller bibehålla sådana kårer.

Vissa delar av den offentliga tillsynen har jag berört inledningsvis. Brandlagsrevisionens detaljerade utredning om arbetarskyddslagstiftningens tillämpning inom industriernas brandförsvaret såvitt avser personskada samt därav följande behov av samarbete mellan brand- och arbetarskyddsmyn-

digheter föranleder icke någon erinran från arbetarskyddsstyrelsen, som vitsordar att betydelsefullt sådant samarbete redan nu förekommer. Jag vill för min del tillstyrka att de resurser som här står till buds i möjligaste mån utnyttjas för brandförsvaret.

I likhet med brandlagsrevisionen och remissorganen anser jag vidare viktigt att en ständigt fortgående intern tillsyn kommer till stånd på sådant sätt att alla anställda engageras däri. Som skäl för att icke söka vinna detta resultat med särskild lagstiftning anför brandlagsrevisionen dels svårigheterna med avgränsningen mot arbetarskyddet, dels dettas möjligheter att genom skyddsombud och skyddskommittéer engagera sig även i brandskyddsuppgifter. För att täcka även sådana arbetsplatser, där arbetarskyddslagstiftningen ej gäller, föreslås dock även en erinran i brandlagstiftningen om att arbetsgivare och arbetstagare i erforderlig omfattning bör samverka i syfte att befrämja brandförsvaret på arbetsplatsen. Denna ordning för ett förbättrat internt brandförsvaret inom industrierna tillstyrkes av Sveriges industriförbund och Svenska arbetsgivareföreningen. För egen del hyser jag en viss tvekan om dessa åtgärder blir tillräckliga. Jag anser det emellertid icke möjligt att inom brandlagstiftningen gå längre än arbetarskyddslagstiftningen och ge bindande föreskrifter om skyldighet att i brandförsvars-syfte samverka på arbetsplatserna. Icke heller synes det böra ankomma på lagstiftningen att meddela detaljerade ordningsföreskrifter för olika anläggningar. Till en viss del kan det åsyftade resultatet nås genom de allmänna bestämmelserna om straff för vårdslöshet med eld eller brandfarliga föremål. Jag har emellertid kommit till uppfattningen att den viktigaste och tjänligaste åtgärden på detta område är att hos de anställda sprida upplysning och kunskap om förekommande risker och följderna av brand. På dessa skäl och då, såsom framgår av yttrandet från industrins och arbetsgivarnas organisationer, parterna på arbetsmarknaden själva förbereder åtgärder i detta syfte anser jag frivilligheten på detta område vara att föredra och biträder sålunda brandlagsrevisionens förslag.

7. Kompetens- och utbildningsfrågor

Gällande bestämmelser

Utskottet hänvisar till propositionen sid. 102—103.

Brandlagsrevisionen (sid. 103—108)

I fråga om sättet för bestämmande av kompetenskraven bör enligt brandlagsrevisionen följande allmänna synpunkter vara vägledande. Den utbildning och kompetens som skall krävas av brandpersonalen och främst då brandcheferna i kommunerna måste bli beroende av de särskilda förhållanden inom varje kommun, som inverkar på brandfara och släck-

ningsmöjligheter. Den nu gällande uppdelningen på stad och land kan därför icke lämpligen läggas till grund för olika krav på utbildning. En undersökning av förhållandena måste göras i varje kommun för sig. Kompetenskraven bör icke anknytas till brandkårstyp. I stället bör enligt förslaget i brandordningen bestämmas vilken kompetens kommunens brandchef och övrigt brandbefäl skall ha. Härigenom kommer kompetensfrågan under länsstyrelsens prövning i samband med fastställelse av eller ändring i brandordningen.

I frågan om underställning av beslut om utseende av brandchef och vice brandchef erinrar brandlagsrevisionen, att det vid gällande lags tillkomst ansågs att länsstyrelsen med hänsyn till sin tillsyn över brandförsvaret borde äga inflytande på den för dettas effektivitet så viktiga frågan, vilka personer som skulle handha den närmaste ledningen av brandförsvaret i kommunerna. Brandlagsrevisionen anser emellertid att det från effektivitetssynpunkt numera icke erfordras underställning såvitt kommunen utser en person som uppfyller de i författning angivna formella kompetenskraven. Däremot bör i fall, då avsteg göres från dessa krav, vare sig på grund av särskilda undantagsföreskrifter eller till följd av äldre bestämmelsers giltighet, en prövning av den sakliga kompetensen göras av länsstyrelsen i dess egenskap av tillsynsmyndighet. Förslaget innebär sålunda att förordnande som brandchef och vice brandchef skall meddelas av vederbörande kommunala organ.

Om brandchefssysslorna som kommunala förtroendeuppdrag uttalar brandlagsrevisionen att brandförsvarets effektivitet icke främjas genom att dessa befattningshavare utses tvångsvis. Så har vederligen heller aldrig skett. Brandlagsrevisionen föreslår på grund av det anförda att brandchefer och vice brandchefer i alla kommuner skall vara heltids- eller deltidsanställda tjänstemän.

De av brandlagsrevisionen föreslagna allmänna grunderna för bestämmande av kompetenskraven medför icke några genomgripande förändringar för städerna och köpingarna. För huvuddelen av landskommunerna föreslås däremot krav på väsentligt bättre utbildning för brandchefen än för närvarande ävensom krav på viss utbildning även för övrigt brandbefäl.

De föreslagna kompetensbestämmelserna hänvisar till olika examina och kurser vid statens brandskola. I fråga om denna utbildning framlägger brandlagsrevisionen vissa ändringsförslag.

Brandlagsrevisionen har närmare övervägt hur en från skilda håll önskad yrkesutbildning vid brandskolan av obefordrade heltidsanställda brandmän skulle kunna ordnas men har ej ansett sig böra föreslå sådan utbildning.

En av brandlagsrevisionens ledamöter, ombudsmannen Axel Peterson, är icke ense med övriga ledamöter samt påyrkar att viss regelbunden yrkesutbildning för heltidsanställda brandmän sker.

Remissyttrandena (sid. 108—111)

Förslaget att kompetensbestämmelserna för brandbefäl i sina huvuddrag skall framgå av brandstadgan och för varje kommun anges i brandordningen samt grundas på brandrisker och övriga brandtekniska förhållanden inom kommunen ävensom anknytas till behovet av heltidsanställd och deltidsanställd personal möter ej erinran i remissvaren.

Förslaget att kommunalt beslut om utseende av brandchef och vice brandchef icke skall underställas länsstyrelsens prövning i sådana fall där de formella kompetensbestämmelserna följts behandlas av ett stort antal remissinstanser och avstyrkes från flera håll, bl. a. av riksbrandinspektören.

Den föreslagna förbättrade utbildningen för heltidsanställda brandchefer, vice brandchefer och därmed likställda befattningshavare möter ingen annan erinran än att från något håll befaras, att de skärpta inträdeskraven kan komma att medföra rekryteringssvårigheter.

Förbättrad brandmästareutbildning i enlighet med förslaget tillstyrkes bl. a. av riksbrandinspektören.

Frågan om utbildning av heltidsanställda obefordrade brandmän tilldrar sig stort intresse hos flera remissinstanser, varvid det övervägande flertalet anser sådan utbildning av olika skäl önskvärd.

Förslaget om den deltidsanställda personalens utbildning tillstyrkes av de flesta av de remissinstanser som yttrar sig på denna punkt.

Beträffande de deltidsanställda obefordrade brandmännen föreslås från ett par håll att de bereds möjlighet att genomgå viss utbildning.

Förslaget att brandchefssystemet icke längre skall kunna utgöra ett kommunalt förtroendeuppdrag föranleder ingen erinran från remissinstansernas sida.

Departementschefen (sid. 111—114):

För att brandförsvaret skall bli effektivt fordras uppenbarligen att brandpersonalen är utbildad för sina uppgifter, men här som eljest måste tillses att effektiviteten ej föranleder oskäliga kostnader. Utbildningskostnaderna berör såväl staten som kommunerna. Brandlagsrevisionens av remissorganen biträdda förslag, att kravet på personalens utbildning och kompetens skall göras beroende av den enskilda kommunens brandrisker och andra på brandförsvaret inverkan förhållanden, är enligt min mening ägnat att underlätta den nämnda avvägningen. Jag anser därför i likhet med brandlagsrevisionen och remissorganen riktigt att icke anknyta kompetenskraven — liksom ej heller övriga författningsbestämmelser om brandförsvaret — till kommunernas administrativa beskaffenhet. Icke heller bör författningsföreskrifterna bygga på olika brandkårstyper, eftersom någon bestämd gräns mellan olika typer ofta icke kan dragas. Detta gäller även kompetensföre-

skrifterna. Det blir därför enligt min mening nödvändigt och lämpligt att såsom brandlagsrevisionen föreslår kompetenskraven för personalen i varje kommun bestäms i brandordningen. Statsuppsikten över effektiviteten sker därvid genom att brandordningen skall prövas och fastställas av länsstyrelsen.

I betänkandet anföres olika skäl för att kompetensföreskrifter, trots den nämnda prövningen för varje särskild kommun, åtminstone i sina huvuddrag bör återfinnas i lagstiftningen. Så är fallet f. n. och någon avvikande mening härom anmäles ej av remissorganen. För min del anser jag på de skäl brandlagsrevisionen närmare utvecklat, främst då behovet av vägledning för länsstyrelserna och önskemålet om likformig bedömning av likartade kommuner, lämpligt att denna ordning behålles.

En grundtanke i förslaget är att sådana befattningshavare, som till följd av brandförsvarsförhållandena och därav följande arbetsuppgifter i en kommun behöver ägna hela sin tid åt brandförsvaret, d. v. s. vara heltidsanställda, bör ha gedignare utbildning än deltidsanställda. Om göromålens mängd ökar lär i allmänhet på detta område även deras svårighet öka samtidigt som de blir mera mångskiftande. Jag anser därför att denna grundtanke, som innebär att arbetsuppgifternas art och omfång bestämmer utbildningskravet, är riktig. Behovet av heltidsanställd eller deltidsanställd personal återspeglar sålunda enligt min mening i de flesta fall vad som i en viss kommun erfordras i utbildningshänseende. På grund härav finner jag förslaget att i lagstiftningen anknyta kompetensbestämmelserna till detta behov välgrundat. Systemet är enligt förslaget uppbyggt så att inom envar av grupperna heltids- och deltidsanställda som huvudregel föreskrives att brandchefen och vice brandchefen skall ha den inom gruppen förekommande högsta utbildningen med rätt för länsstyrelsen att i särskilda fall medge att en viss inom gruppen förekommande lägre utbildning är tillfyllest. För min del anser jag förslaget på ett lämpligt sätt tillgodose behovet av vissa normer i förening med möjlighet till lokal anpassning.

De skäl som av flera remissinstanser anförts för att behålla underställning av kommunala beslut om tillsättning av tjänst som brandchef och vice brandchef anser jag icke bärande. Om dessa befattningshavare, såsom jag förordar, får bättre utbildning kommer deras ställning allmänt sett att stärkas. Kompetenskraven för dessa tjänster blir som nämnt prövade av länsstyrelsen i samband med fastställelse av brandordning, också i sådana fall där en befattningshavare skall vara gemensam för två eller flera kommuner. Om de formella kompetensbestämmelserna iakttagits, föreligger därför ej skäl att med hänsyn till intresset att till tjänsten förvärva en tillräckligt kunnig och erfaren person låta länsstyrelsen överpröva tillsättningsbesluten, en ordning som numera icke heller förekommer i fråga om några andra jämförbara kommunala befattningshavare. Det måste vidare förutsättas att kommunerna själva vidtager de åtgärder, som i undantagsfall kan visa sig nödvändiga om en brandchef eller vice brandchef på grund av

personliga förhållanden befinnes olämplig för sin syssla. Även om formella kompetenskrav gäller för en viss tjänst kan dock avsteg därifrån få förekomma, om en sökande på grund av övergångsbestämmelser kan åberopa äldre föreskrifter, som befriar honom från de formella kraven. Jag biträder brandlagsrevisionens förslag att länsstyrelseprövningen av den faktiska kompetensen i sådana fall bör ersätta de formella kompetenskraven.

— — — Jag finner — — —, att brandlagsrevisionens förslag om olika typer av brandbefälsutbildning och om sättet att bestämma vilka kompetenskrav, som skall gälla i en viss kommun, är väl ägnat att täcka även de förändrade förhållanden som kan följa av en indelning i större kommuner.

De föreslagna kompetensbestämmelserna får sitt innehåll genom föreskrifterna om den utbildning, som skall förekomma vid statens brandskola. Såsom brandlagsrevisionen förutsätter torde det liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om utbildningen.

I fråga om utbildningen av de heltidsanställda brandcheferna och vice brandcheferna möter vid remissbehandlingen ingen annan erinran än att man på sina håll befarar rekryteringssvårigheter på grund av förslaget om ökade inträdeskrav. Dessa ökade krav avser främst kunskaper i ämnena mekanik och hållfasthetslära. Efter vad jag inhämtat föreligger möjligheter att bereda aspiranterna tillfälle att inhämta dessa kunskaper under första delen av utbildningen och jag anser därför nämnda farhåga icke böra hindra en enligt min mening önskvärd reform av den högsta brandbefälsutbildningen. Med hänsyn till de föreslagna arbetsuppgifterna för heltidsanställda brandmästare anser jag i likhet med remissorganen den föreslagna förlängningen av deras utbildning motiverad.

I frågan om statlig utbildning av obefordrade heltidsanställda brandmän föreligger delade meningar. Vid remissbehandlingen uttalar ett stort antal remissorgan sin anslutning till reservantens önskemål om sådan utbildning. Olika förslag till lösning av denna fråga framläggs i yttrandena. Jag har föranställt om närmare utredning bl. a. rörande möjligheterna att få till stånd en enhetlig utbildning av den obefordrade heltidsanställda brandpersonalen och innan denna utredning slutförts, är jag icke beredd att taga ställning i frågan.

Vad beträffar det deltidanställda brandbefälet innebär förslaget ökade krav på kommunerna, dels så att brandcheferna i huvuddelen av landskommunerna skall undergå två månaders utbildning i stället för tre veckors, dels så att motsvarande utbildning även fordras för vice brandchef. Det föreslås vidare, att krav på en kortare utbildning skall införas för det lägre befälet i vissa kommuner. Behovet av en förbättrad utbildning efter dessa grunder vitsordas allmänt av remissorganen. — — — Jag anser — — — de av brandlagsrevisionen föreslagna utbildningskurserna till sin längd och sitt innehåll vara väl ägnade att tillgodose de behov som kan uppkomma både i nuvarande kommuner och i blivande storkommuner.

Med ställningstagandet till frågan om utbildning av deltidsanställda obefordrade brandmän torde lämpligen böra anstå tills motsvarande fråga för den heltidsanställda personalen är mogen för avgörande.

8. Ersättning för brandsläckningskostnader

Gällande bestämmelser m. m.

Utskottet hänvisar till propositionen sid. 114—116.

Brandlagsrevisionen (sid. 116—118)

I fråga om statens deltagande i kostnaderna för förebyggande och bekämpning av skogsbrand föreslår revisionen icke några ändringar i vad som nu gäller i denna del.

Beträffande ersättning för släckningskostnader vid brand i statens egendom föreslår brandlagsrevisionen, att kommunerna i viss utsträckning bereds ersättning av statsmedel för släckningskostnader uppkomna vid brand i statlig egendom. Ersättningsrätten grundas enligt förslaget icke på det förhållandet, att försäkringsinrättningarna utger släckningskostnadsersättning till landskommunerna, utan på att staten i avsevärd omfattning är fri från gäldande av kommunalskatt men ändå äger åtnjuta det kommunala brandförsvarets tjänster. Bortsett från skog, där ersättning av statsmedel redan utgår av andra skäl, är det huvudsakligen sådan statlig egendom som ej är kommunalskattepliktig som drabbas av bränder. Ersättning bör enligt förslaget också utgivas för släckningskostnader i städerna. Bagatellfall, som icke är nämnvärt betungande för kommunerna, bör likväl undantagas så som fallet är med skogsbrandsläckningskostnader. Statsverkets kostnader för släckning i statlig egendom beräknas i betänkandet till omkring en halv miljon kronor årligen.

Remissyttrandena (sid. 118—119)

Om skogsbrandsläckningskostnaderna uttalar sig endast få remissinstanser. Statskontoret ifrågasätter om icke med hänsyn till utvecklingen mot större och bärkraftigare kommunenheter och ett enhetligare brandförsvaret ändringar i begränsande syfte bör vidtagas i de grunder som avser statens medverkan; sålunda synes exempelvis ersättning av statsmedel ej böra utgå till kommunal brandstyrka, som bekämpat skogsbrand inom den egna kommunen.

Förslaget att kommunerna skall få ersättning av statsmedel för kostnader för brandsläckning i statens egendom tillstyrkes av riksbrandinspektören, länsstyrelserna i Stockholms, Kopparbergs och Gävleborgs län samt brandchefen i Stockholm ävensom av järnvägsstyrelsen, som upplyser att den efter prövning från fall till fall ersatt kommun, som haft avsevärda utlägg för brandsläckning, oaktat gällande lagstiftning

måste tolkas så att formell rätt eller skyldighet att utge ersättning ej föreligger. *Styrelsen för Svenska landskommunernas förbund* gör ej erinran mot förslaget.

Överståthållarämbetet påpekar att enligt förslaget ersättning skulle kunna utgå även i Stockholm, som i egenskap av administrativt centrum företer en koncentration av statliga byggnader, samt fortsätter.

Även om det skulle kunna tänkas uppkomma fall, där släckningsarbete i statlig egendom finge sådan omfattning att kostnaderna kunde betraktas som betungande, även ställda i relation till stadens löpande kostnader för brandkåren, måste överståthållarämbetet ställa sig tveksamt beträffande lämpligheten av att isolerat på detta område lagfästa en ny statsbidragsrätt. Erinras må att hela frågan om städernas rättigheter och skyldigheter i förhållande till staten är föremål för särskild utredning.

Förslaget avstyrkes av *statskontoret*, som finner de av brandlagsrevisionen anförda skälen ej bärande. *Domänstyrelsen* upplyser, att domänverkets fastigheter icke är undantagna från kommunal skatt, att en stor del av domänverkets byggnader är brandförsäkrade, att ersättning därför utgår från försäkringsinrättningarna samt att brandrisken och brandfrekvensen i verkets byggnader på grund av brandskyddsanläggningarnas goda standard är låg. Domänstyrelsen finner med anledning härav att kommuner icke bör beredas ersättning av statsmedel för kostnader, åsamkade genom släckning av brand å domänfondens fastigheter med undantag av skogsbrandsläckningskostnader. *Svenska försäkringsbolags riksförbund* framhåller, att brandlagsrevisionen synes ha utgått ifrån att brandförsäkringsbolagen även i fortsättningen kommer att lämna landskommunerna släckningskostnadsbidrag, samt upplyser i anledning härav att frågan angående denna bidragsgivning f. n. är under omprövning.

Departementschefen (sid. 119—120):

Kostnaderna för släckning av skogsbrand drabbar kommunerna mycket olika och rent allmänt torde kunna påstås, att de kommuner som får vidkännas dessa kostnader är de som bäst är i behov av statligt bidrag. För min del anser jag de skäl, som sedan gammalt anförts och av brandlagsrevisionen närmare redovisas, alltjämt motivera statens medverkan på detta område. Den av statskontoret påpekade utvecklingen mot större och bärkraftigare kommuner utgör därför enligt min mening ej skäl att slopa släckningskostnadsersättningen av statsmedel men bör beaktas vid bestämmandet av den lägsta kostnad, under vilken ersättning till brandstyrka av praktiska skäl ej bör utgå.

Ersättning till kommunal brandstyrka vid skogsbrandsläckning även inom den egna kommunen är enligt min uppfattning motiverad för att icke kommuner med ett snabbt och effektivt brandförsvaret skall komma i sämre läge än kommuner med mindre ändamålsenligt brandförsvaret och för att en snabb

insats skall säkerställas. Jag kan sålunda på denna punkt icke biträda statskontorets önskemål om ändring i ersättningsgrunderna. — — —

Jag föreslår sålunda inga principiella ändringar i de grunder som f. n. gäller för statens bidrag till kostnader i samband med brandsläckning. Liksom hittills bör i lagstiftningen endast anges dessa grunder såsom en ram, inom vilken ersättning av statsmedel må utgå, medan det torde få överlämnas åt Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga tillämpningsbestämmelser.

Förslaget om kommuns rätt till släckningskostnadsersättning av statsmedel efter brand i statlig egendom är föremål för delade meningar. I likhet med statskontoret finner jag för min del det förhållandet att kommunalskatt ej utgår för viss statlig egendom icke utgöra en bärande grund för sådan ersättningsrätt. Brandlagsrevisionens motsatta tankegång har också medfört att dess förslag går längre än vad som i och för sig erfordras för att tillgodose de i detta sammanhang framkomna önskemålen; förslaget omfattar nämligen även ersättningsrätt för städerna och även beträffande sådan statlig egendom, där försäkringsinrättningarna betalar släckningskostnaderna. Uppenbart är att grunden till de kommunala önskemålen om ersättning av statsmedel är försäkringsinrättningarnas släckningskostnadsbidrag. Såsom framgår av Svenska försäkringsbolags riksförbunds yttrande är frågan om denna bidragsgivning f. n. under omprövning. Om den bortfaller — något som det tillkommer försäkringsinrättningarna att själva avgöra — kan icke längre en jämförelse mellan dem och staten åberopas. Följden blir emellertid att brandförsvarskostnaderna i landskommunerna ökar. Jag anser dock på grund av det anförda icke lämpligt att på detta område nu lagfästa en helt ny statsbidragsform.

Endast i undantagsfall torde kostnaderna för släckning av brand i statlig egendom bli orimligt betungande för landskommunerna, och dessa fall lär bli allt sällsyntare i den mån kommunerna genom en ny kommunindelning blir bärkraftigare. Likväl kan enstaka fall tänkas uppkomma där sådana kostnader blir så betydande för kommunens ekonomi att statligt bidrag till släckningskostnaderna får anses skäligt. Jag anser dock icke lämpligt att meddela särskilda bestämmelser härom utan förordar att det får ankomma på statsmakterna att efter framställning och prövning av de föreliggande omständigheterna från fall till fall avgöra i vad mån ersättning bör utgå.

9. Brandordning

Gällande bestämmelser

Utskottet hänvisar till propositionen sid. 120—121.

Brandlagsrevisionen (sid. 121—124)

Brandlagsrevisionen föreslår, att varje kommun liksom enligt gällande lagstiftning skall vara skyldig att antaga brandordning. Denna skall liksom

f. n. underställas länsstyrelsen, som har att pröva såväl de beslutade föreskrifternas laglighet som deras lämplighet ävensom huruvida eljest skäl föreligger att vägra fastställelse. Vid fastställelseprövningen har länsstyrelsen att utan ändring fastställa eller också vägra fastställa den underställda brandordningen. Det tillkommer alltså icke länsstyrelsen att fastställa en brandordning med däri av länsstyrelsen företagna ändringar, med undantag dock för redaktionella ändringar utan saklig betydelse. Vägras fastställelse skall skälen därtill anges. Om fullmäktige därefter icke fattar nytt beslut i ärendet och länsstyrelsen anser den ifrågasatta föreskriften i brandordningen erforderlig, får länsstyrelsen enligt förslaget själv förordna i ämnet, men förordnandet skall då underställas Kungl. Maj:ts prövning.

För brandstyrelse skall enligt förslaget gälla kommunallagens bestämmelser om kommunens styrelse och några föreskrifter i brandordningarna om brandstyrelses sammansättning, arbetsformer o. dyl. blir därför ej erforderliga.

Brandordning skall enligt förslaget upptaga de bestämmelser, som utöver vad i brandlagen och brandstadgan föreskrives är erforderliga för brandförsvarets ordnande i kommunen. Härmed avses att brandordning icke får inskränka eller mildra lagens eller stadgans föreskrifter samt att i brandordning ej skall återges sådana föreskrifter. Vidare får, uttalar brandlagsrevisionen, ej intagas andra bestämmelser än sådana som erfordras för brandförsvaret.

Ej heller får enligt förslaget i brandordning intagas bestämmelse om förhållande, som regleras i annan allmän författning än brandlagen och brandstadgan.

Byggnadsbestämmelser bör således enligt förslaget icke intagas i brandordningarna.

I övrigt skall enligt förslaget liksom f. n. i brandordning intagas bestämmelser om brandstyrka och brandbefäl, om vissa för brandförsvaret erforderliga anordningar samt om brandsyn och sotning jämte sotningsfrister. Nyheter i förslaget är att brandordning skall innehålla bestämmelser om brandstyrkans utryckningsberedskap samt om den kompetens som fordras för kommunens brandbefäl. Vissa i de nuvarande brandordningarna upptagna bestämmelserna om vad som åligger allmänheten till förekommande och släckning av brand har i förslaget överflyttats till brandstadgan. En gemensam ansvarsbestämmelse för överträdelser av sådana föreskrifter i brandordning, som där är särskilt straffbelagda, intages enligt förslaget i brandstadgan.

Brandlagsrevisionen uttalar, att ett genomförande av dess förslag kommer att kräva omarbetning av brandordningarna, samt föreslår, att statens brandinspektion får i uppdrag att med biträde av särskilda sakkunniga och i samverkan med kommunförbunden avge förslag till exempel på brandordningar för olika typer av kommuner. I avbidan på att sådana förslag blir

fastställda och tills kommunerna hinner underställa länsstyrelserna förslag till nya brandordningar får hittills gällande brandordningar lända till efterrättelse i den mån de ej strider mot den nya lagen eller stadgan. Denna övergångstid föreslår brandlagsrevisionen bli två år.

Remissyttrandena (sid. 124—125)

Förslagen om brandordnings antagande, fastställelse och allmänna innehåll möter ej erinran i remissvaren och detsamma gäller förslaget att kommunallagen blir tillämplig på brandstyrelse.

Förslaget att byggnadsbestämmelser icke vidare skall kunna intagas i brandordning biträds bl. a. av *byggnadsstyrelsen*, *domänstyrelsen* och *riksbrandinspektören*, medan några remissinstanser uttalar sig för bibehållande av byggnadsbestämmelser i brandlagstiftningen eller i brandordningarna.

Departementschefen (sid. 125—128):

Såsom jag tidigare anfört anser jag erforderligt att vid sidan av brandlagen och brandstadgan även framdeles ha lokala brandordningar. Jag har också uttalat att brandordningarna bör underställas länsstyrelsen för prövning och fastställelse. Brandlagsrevisionens förslag om förfarandet härvidlag ansluter sig helt till motsvarande bestämmelser i allmänna ordningsstadgan och 1958 års hälsovårdsstadga. En sådan likformighet inom den specialreglerade förvaltningen finner jag önskvärd. Jag biträder även förslaget att kommunallagens bestämmelser om kommunens styrelse skall bli tillämpliga på särskild brandstyrelse, om sådan tillsättes. Härigenom kan brandordningarnas omfång minskas.

Ett intresse kan stundom föreligga att i brandordning ha föreskrifter, som från teknisk eller ekonomisk synpunkt befordrar en ändamålsenlig kommunal verksamhet men som går utöver vad som från brandförsvars synpunkt är påkallat. Jag vill därför i likhet med brandlagsrevisionen framhålla, att andra bestämmelser än sådana som erfordras för brandförsvaret ej får intagas i brandordning. Likaså är det enligt min mening klart att brandordningen icke får inskränka lagstiftningens bestämmelser. Ej heller är det lämpligt att, såsom f. n. i ej ringa omfattning förekommer, sådana bestämmelser återges i brandordningen. Ett eventuellt önskemål att tillhandahålla alla för kommunen gällande brandförsvarsbestämmelser i en enda urkund torde utan olägenheter kunna tillgodoses på annat sätt.

Enligt förslaget får i brandordning ej heller intagas bestämmelser om förhållanden som regleras i annan allmän författning än brandlagen och brandstadgan. Denna princip, som gäller även för hälsovårdsordningar, är enligt

min mening riktig. Principen leder till att bestämmelserna i författningarna om explosiva och brandfarliga varor icke får skärpas i brandordning, vilket även står i överensstämmelse med vad som förekommit under förarbetena till den nya förordningen om brandfarliga varor (prop. 1961: 173).

Den nämnda principen innebär enligt brandlagsrevisionen även att byggnadsbestämmelser ej har sin plats i brandordning. Eftersom byggnadslagstiftningen ej gäller ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk och jämförbara näringar men ett från brandskyddssynpunkt tillfredsställande byggnadssätt där är viktigt, förordar några remissinstanser att nuvarande möjligheter att i brandordning ge byggnadsbestämmelser bibehålls. Jag vill emellertid för min del ansluta mig till brandlagsrevisionens av flera remissinstanser, däribland byggnadsstyrelsen och riksbrandinspektören, biträdda uppfattning, som grundas på att behovet av byggnadstekniska brandskyddsbestämmelser av statsmakterna beaktats vid byggnadslagstiftningens tillkomst och bestämmandet av dess tillämplighetsområde samt att alla byggnadsbestämmelser av praktiska skäl bör återfinnas i en och samma lagstiftning. En hänvisning i brandordning till byggnadsstyrelsens anvisningar skulle enligt min mening innebära ett kringgående och en otillåten skärpning av byggnadslagstiftningen.

På grund härav finner jag i likhet med riksbrandinspektören att endast åtgärder vid brandsyn står till buds, om man, såsom anfördes vid tillkomsten av 1959 års byggnadslagstiftning, inom brandlagstiftningens ram skall tillgodose kravet på här berörda byggnaders brandskydd. Såsom påpekas i några yttranden är det en avgörande nackdel, att krav på byggnadsåtgärder framställs först sedan byggnaden uppförts. Svårigheten ligger sålunda i att hos dem, som bygger utan att byggnadslov fordras, på förhand sprida kännedom om de krav på brandsäkerhet som också i sådana fall måste uppställas. Den enligt nuvarande brandstadga givna möjligheten att i landskommuns brandordning intaga byggnadsanvisningar, vilka som brandlagsrevisionen anför icke kan få bindande verkan, är att förstå som ett försök i denna riktning. Stor betydelse har här också de villkor som stadgas för erhållande av lån till uppförande av ekonomibyggnader för jordbruket.

Vid behandlingen av 1959 års byggnadsstadga synes man ha ansett vissa minimifordringar i brandskyddshänseende böra gälla även för jordbrukets ekonomibyggnader och andra byggnader, för vilka ej fordras byggnadslov, och detta är enligt min mening oundgängligt. Mot denna bakgrund får bedömas vad som vid brandsyn på en byggnad av nu aktuell art kan anses som nödig åtgärd och skälig kostnad. Till en början vill jag uttala att brandchefen på samma sätt som byggnadsnämnden i detta hänseende måste betraktas som en kommunal myndighet, som har att tillhandagå allmänheten med erforderlig service. Om den som ämnar uppföra en byggnad, för vilken byggnadslagstiftningen formellt icke gäller, i enlighet härmed rådfrågar

brandchefen, bör denne givetvis i allt väsentligt söka tillse att byggnadsstyrelsens anvisningar till byggnadsstadgan följes såvitt de har betydelse för den planerade byggnadens brandskydd. Vid brandsyn kan däremot av kostnadsskäl icke krävas ombyggnadsåtgärder utan huvudsakligen komma i fråga mindre ändringar eller kompletteringar, exempelvis när det gäller rökkanaler, eldstäder, bränsleförråd och pannrum. I den mån det är möjligt bör givetvis även sådana åtgärder vidtagas i enlighet med byggnadsstyrelsens anvisningar. Vidare bör vid brandsyn kunna krävas goda utrymningsmöjligheter för människor och djur. I den mån byggnadstekniska förhållanden gör dylika åtgärder otänkbara av kostnadsskäl blir det nödvändigt att mera inrikta sig på sådana åtgärder, som kan vidtagas i efterhand, vilket främst gäller alarmerings-, livräddnings- och släckningsanordningar. Sammanfattningsvis vill jag sålunda uttala att det för den byggande allmänheten bör klargöras att även i fall, där byggnadslov ej fordras, vissa elementära krav på brandskyddsåtgärder kan uppställas av brandmyndigheten och att det därför är i den byggandes intresse att i god tid utnyttja den service som denna myndighet kan ge. En erinran härom synes kunna intagas i brandordningarna.

— — —

Liksom i fråga om allmän ordning och hälsovård är det angeläget att icke på brandförsvarets område genom bestämmelse i brandordning lägges onödigt tvång på allmänheten eller eljest göres obefogade inskränkningar i den enskildes frihet.

Jag ansluter mig vidare till brandlagsrevisionens ståndpunkt att sådana bestämmelser, som f. n. återfinns i brandordningarna men som kan anses vara av generell karaktär, i den mån de erfordras bör överflyttas till de för brandförsvaret gällande författningarna. F. n. är överträdelse av alla i brandordningarna meddelade föreskrifter straffbelagda. Detta är enligt min mening icke lämpligt och jag ansluter mig därför till brandlagsrevisionens förslag att det särskilt bör anges vilka brandordningsföreskrifter som skall föranleda straff vid överträdelse samt att en för sådana fall avsedd gemensam bötesbestämmelse meddelas i brandstadgan.

Ett genomförande av den föreslagna nya brandlagstiftningen gör som brandlagsrevisionen påpekar omarbetning av brandordningarna nödvändig. Vid denna omarbetning är det även nödvändigt att så långt möjligt beaktas den planering, som enligt vad jag föreslagit, samtidigt skall ske i fråga om kommunindelningen. Därjämte bör som brandlagsrevisionen framhåller på statens brandinspektion ankomma att utarbeta exempel på brandordningar för olika typer av kommuner. En övergångstid av två år, efter vilken de nya brandordningarna skall vara fastställda, finner jag lämplig.

V. Specialmotivering till författningsförslagen

(sid. 128—170)

1. Förslaget till brandlag**1 §.**

Paragrafens första stycke har samma lydelse som 1 § första stycket gällande brandlag.

Departementschefen:

— — —

Vid total samordning av skogsbrandförsvar med bygdebrandförsvar samt då municipalsamhällen för brandförsvar förutsätts icke vidare skola förekomma föreligger ej längre behov av gällande lags bestämmelser i dessa ämnen. Enligt 1957 års kommunalförbunds lag skall, om kommunalförbund handhar angelägenhet som det enligt särskild författning åligger kommunen att vårda, författningens bestämmelser om kommun ha avseende å förbundet. På grund härav erfordras icke längre i brandlagen en särskild bestämmelse härom. Att kommuner även i andra former äger samverka för brandförsvarets ordnande är förut nämnt.

Uttrycket brandstyrelse i andra stycket är en teknisk term för den kommunala nämnd, som enligt kommunens fullmäktiges bestämmande skall handha förvaltningen av brandförsvarets angelägenheter. Till brandstyrelse kan utses kommunens styrelse eller annan kommunal nämnd eller också kan en särskild brandstyrelse tillsättas. Närmare bestämmelser om särskild brandstyrelse ges i brandstadgan. I förvaltningen av brandförsvarets angelägenheter ingår bl. a. uppgiften att utse brandchef och vice brandchef. De i 5 § nuvarande lag upptagna bestämmelserna härom saknar därför motsvarighet i lagförslaget.

2 §.

Paragrafen har delvis sin motsvarighet i 3 och 4 §§ gällande brandlag.

Departementschefen:

Till det vid remissbehandlingen biträdda förslaget att utmönstra begreppen yrkesbrandkår och borgarbrandkår ur författningstexten och i stället endast indela personalen i olika kategorier, som bygger på anställningsformen, ansluter jag mig. — — —

Det synes mig lämpligt att i lagen särskilt upptages brandchef och vice brandchef vid sidan om brandkår och brandvörn bl. a. av det skälet att, som jag tidigare anfört, befrielse från skyldighet att hålla brandkår eller brandvörn icke medför befrielse från att utse kommunal brandchef. Likaså finner jag påkallat att, om enligt mitt förslag allt brandförsvar, inbegripet skogsbrandförsvaret, i en kommun ställes under enhetlig ledning, i lagen anges att endast en brandchef skall finnas.

— — —

Såsom jag förut anfört föreslår jag att utbildad skorstensfejare skall finnas för alla kommuner. Det har syntts lämpligt att i förevarande paragraf intaga en bestämmelse härom.

3 §.

Paragrafen har med undantag för en terminologisk jämkning samma lydelse som 7 § gällande brandlag.

Departementschefen:

Av 4 § framgår att befrielse från skyldigheten att hålla brandkår även kan avse därtill hörande materiel, byggnader och andra anordningar. Om nödiga fasta vattentillgångar måste kommunen däremot alltid själv draga försorg. Vid tillkomsten av gällande brandlag uttalades att åläggande för kommun att utföra anläggningar för att trygga vattentillgången — branddammar och brandbrunnar — med hänsyn till därmed förbundna kostnader i regel icke syntes böra meddelas om ej bidrag till anläggningskostnaden kunde erhållas av staten eller från annat håll. År 1960 upphörde ett sedan 1944 utgående statsbidrag för ändamålet. Brandlagsrevisionen anför att behovet av branddammar på sina håll alltjämt är avsevärt samt att statsbidragets upphörande icke kan få befria kommunerna från skyldigheten att sörja för nödig vattentillgång, vilken är en väsentlig förutsättning för brandkårernas verksamhet. Härutinnan delar jag brandlagsrevisionens uppfattning. Omfattningen av denna skyldighet skall bedömas så att oskälig kostnad icke åsamkas kommunerna, och bedömandet blir sålunda i fråga om åtgärder för vattenförsörjningen detsamma som gäller övriga kommunen enligt denna paragraf åvilande skyldigheter, nämligen att utgifterna för brandförsvaret måste avvägas så att de står i rimligt förhållande till de värden som skall skyddas och till kommunens ekonomiska bärkraft.

4 §.

Paragrafen ersätter 3 § sista stycket gällande brandlag.

Departementschefen:

— — —
Jag biträder brandlagsrevisionens och remissorganens uppfattning, att befrielse från skyldigheten att hålla brandkår även bör medföra befrielse från skyldigheten att hålla därtill hörande byggnader, materiel och anordningar. Detta har kommit till uttryck i lagtexten.
— — —

5 §.

Paragrafen motsvarar 8 § gällande brandlag.

6 §.

Paragrafen motsvarar 9 § gällande brandlag.

Brandlagsrevisionen

Angående behörigheten att rekquirera släckningshjälp samt förutsättningarna härför yttrar brandlagsrevisionen.

I fråga om behörigheten lär det vara tillfyllest att denna såsom nu tillkommer brandchef, varmed dock i enlighet med riksbrandinspektörens tolkning bör jämföras släckningsledaren, d. v. s. den som för befälet på en brandplats. Lagtexten har i 8 § andra stycket förslaget till brandlag omarbetats i enlighet härmed. I detta sammanhang bör tilläggas, att lagen icke skall förstås så att brandchefen eller befälhavaren personligen har att framföra sin begäran om släckningshjälp. Den brandchef — eller jourhavande brandbefäl — som mottager en sådan framställning måste med andra ord i princip vara berättigad att, där ej särskilda skäl annat föranleda, godtaga en uppgift om att framställningen beslutats av behörig befattningshavare och sker på dennes uppdrag.

Vad härefter angår förutsättningarna för hjälpskyldigheten böra såväl storbrand som flera samtidiga bränder rymmas inom 9 § brandlagens gällande lydelse. Brandlagsrevisionen föreslår, att härtill läggas de fall, där den egna brandkåren är ur stånd att ingripa mot brand. En sådan situation kan bero av orsaker som sjukdom, olycksfall, fordons- och materielskador, snöhinder, ras eller andra kommunikationshinder. Tillägget avser däremot icke fall, där den egna brandkåren till följd av för stort avstånd ej kan ingripa snabbt nog för att göra en effektiv insats. Dylika fall böra lösas avtalsvägen. Den utvidgning av förutsättningarna för hjälpskyldighet, som brandlagsrevisionen sålunda föreslår, är icke av ingripande betydelse utan innebär närmast ett lagfästande av praxis på detta område. Då behörigheten att göra framställning om lagstadgad släckningshjälp föreslås bibehållen inom brandbefälens krets, föreligga garantier mot de felbedömningar av hjälpbehovet, som kunde bli en följd av att sådan behörighet tillades allmänheten eller en vidare krets personer.

Det bör anmärkas, att släckningshjälp icke nödvändigt behöver omfatta en utryckande släckningsenhet utan även bör kunna bestå i tillhandahållande av viss materiel, t. ex. skum, reservslang eller radioapparater, eller viss specialutbildad personal.

Remissyttrandena

Brandstyrelsen i Falköping erinrar om att behov av rekvisition av släckningshjälp kan föreligga utan att brand inträffat. Vid extrema tillfällen, exempelvis vid pyromanbränder, storbrand o. dyl., vid vilka den egna brandkåren är helt engagerad och ur stånd att ingripa mot ytterligare en brand, har den allmänna regeln varit att en grannkommuns brandkår inkallats till brandstationen för att där upprätthålla beredskap och omedelbart kunna ingripa om ytterligare bränder skulle inträffa, och brandstyrelsen anser därför av vikt att lagen bereder möjlighet att i dylika fall rekquirera släckningshjälp.

Departementschefen:

I avsnittet om kommunal samverkan har jag berört användningen av släckningsavtal och rekvisition av släckningshjälp och därvid anslutit mig

till uppfattningen att den lagstadgade släckningshjälpen bör förbehållas oförutsebara fall.

Brandlagsrevisionens förslag om vissa jämkningar i behörigheten att tillkalla släckningshjälp samt om förutsättningarna för sådan hjälp biträder jag. Den av brandstyrelsen i Falköping berörda frågan om släckningsberedskap vid särskilda tillfällen torde i vissa fall kunna lösas avtalsvägen. Jag tänker särskilt på sådana redan nu förekommande fall, där en stad avtalat med kringliggande kommuner att såsom borgarbrandkår eller eljest som reserv få anlita dessas brandkårer. Emellertid anser jag riktigt att släckningshjälp enligt förevarande paragraf bör få rekvireras för de berörda beredskapsbehoven. Den föreslagna lagtexten har jämkats i överensstämmelse härmed.

Av 4 § framgår, att som kommunal brandkår skall anses brandkår, beträffande vilken släckningsavtal träffats. Kommunen skall alltså med sådan brandkår kunna fullgöra den hjälpskyldighet som avses i förevarande paragraf. Detta måste uppmärksammas när släckningsavtalet ingås.

7 §.

Paragrafen motsvarar 10 § gällande brandlag.

8 §.

Paragrafen motsvarar 11 § gällande brandlag.

Departementschefen:

— — —

Den nu behandlade bestämmelsen om enskildas skyldigheter ligger till grund för brandsyneförfarandet. Hithörande frågor måste i allmänhet i samband med brandsyn och med länsstyrelsens tillsyn bli föremål för avgörande från fall till fall efter de nämnda allmänna riktlinjerna för en rättvis avvägning. I avsnittet om brandordningar har jag berört omfattningen av brandsyneförelägganden i byggnadstekniska och andra avseenden i sådana fall då en byggnad eller anläggning uppförts utan att byggnadslov varit erforderligt.

Motsvarande fråga kan bli aktuell även vid brandsyn å byggnad som uppförts efter byggnadslov. Vid tillkomsten av gällande lag uttalades, att det icke borde få förekomma att ett av byggnadsnämnd godkänt byggnads sätt skulle behöva ändras till följd av föreläggande, grundat på förevarande bestämmelse. Med hänsyn till den byggandes rättssäkerhet måste denna uppfattning i princip anses riktig. Dess tillämpning förutsätter emellertid enligt min mening att brandteknisk sakkunskap beretts tillfälle att i samband med byggnadsnämndens granskning särskilt tillvarataga brandsäkerhetsintresset. Jag vill därför erinra om att det vid tillkomsten av 1959 års byggnadsstadga ansågs ofrånkomligt att vederbörande föredragande i bygg-

nadsnämnden skulle tillse att nämnden finge kännedom om bl. a. brandchefens synpunkter på frågor inom hans verksamhetsområde. Den omständigheten att brandchefen måhända saknar byggnadsteknisk utbildning får enligt min mening ej utgöra skäl häremot, eftersom en sådan brandchef har möjlighet att i sin tur vända sig till högre brandteknisk sakkunskap. Brandsynemyndighet bör sålunda icke kräva säkerhetsåtgärder utöver vad som är uttryckligen föreskrivet i samband med byggnadslov eller i samband därmed prövats eller eljest är gängse, utan att behov därav föreligger på grund av särskilda omständigheter.

Förslaget att brandredskap i byggnader skall finnas endast där så erfordras med hänsyn till fredsbrandförsvarets organisation och resurser innebär minskade krav på de enskilda jämfört med rådande förhållanden. Någon erinran mot förslaget har ej gjorts vid remissbehandlingen och för min del tillstyrker jag det. Vägledning för brandsyneförrättarna torde på detta område få ges av statens brandinspektion.

Såsom brandlagsrevisionen anför grundas civilförsvarets behov av släckningsredskap på i viss mån andra omständigheter än fredsbrandförsvarets och även förvaringsförhållandena är olika. Erforderlig materiel skall såväl enligt brandlagen som enligt civilförsvarlagen bekostas av de enskilda. Från deras synpunkt är det därför viktigt att icke betungas med inköp som ter sig onödiga. I propositionen med förslag till civilförsvarslag (1960:5 s. 152) uttalade jag att beträffande brandmaterielen i icke oväsentlig utsträckning en samordning med fredsbrandförsvarets utrustningsföreskrifter torde kunna ske så att materiel, anskaffad för detta, kunde få tillgodoräknas i civilförvarshänseende. En sådan samordning lär utan svårighet kunna komma till stånd tack vare det nära samarbete som i fråga om brandmateriel råder mellan civilförsvarsstyrelsen och statens brandinspektion.

— — —
Det har vid tillkomsten av gällande lag ansetts lämpligt att även eftersläckning, som utgör ett led i själva släckningsarbetet, utföres av brandpersonalen. Härtill ansluter jag mig och vill tillägga att anledning i och för sig saknas att särskilt ange att eftersläckning åligger den kommunala brandstyrkan. — — —

När det sedan gäller åtgärder efter brand anger gällande lag såsom exempel tillsyn och röjning. Endast sådana åtgärder efter brand vilka kan ha betydelse för förebyggande eller bekämpande av brand bör enligt min mening regleras i brandlagstiftningen. Detta gäller för tillsyn och bevakning i sådana fall då risken för ny brand ej kan uteslutas. Behovet av tillsyn bör avgöras av den som fört befälet vid brandsläckningen och han är också bäst skickad att bestämma hur tillsynen skall ordnas. Emellertid bör brandpersonal av praktiska och ekonomiska skäl oftast icke anlitas härför. I lagen bör därför fastslås att ägaren eller innehavaren skall tillhandahålla eller bekosta personal som erfordras för tillsyn. Sådana åtgärder som röjning

o. dyl. på brandplatsen efter avslutad brandsläckning har till syfte att undvika fara för ras och olyckshändelser eller trafik hinder. Åtgärderna bör därför ej regleras i brandlagstiftningen. Av allmänna rättsgrundsatser lär följa att ägaren eller innehavaren i första hand är skyldig att sörja härför. I dessa fall erforderlig tillsyn över den allmänna säkerheten ankommer på polisen; i vissa fall kan även ingripande av byggnadsnämnd förekomma.

Brandlagsrevisionens förslag att i brandlagen icke ange om ägare eller nyttjanderättshavare slutligen skall svara för kostnaderna för erforderliga brandförsvarsåtgärder har ej mött någon erinran vid remissbehandlingen. För egen del biträder jag förslaget. Motsvarande system gäller inom hälsovårdens område och har där ej medfört svårigheter vid tillämpningen.

— — —

Bestämmelsen i andra stycket är oförändrad överförd från gällande lag.

9 §.

Brandlagsrevisionen

Brandlagsrevisionen anser ägare och innehavare av byggnad eller anläggning enligt grunderna för 11 § gällande brandlag och motsvarande paragraf i förslaget vara skyldiga att tillåta att brandskåp eller annan anordning för brandalarm ävensom brandpostskyltar och annat dylikt uppsättes, i den mån oskäligen kostnad icke förorsakas.

Remissyttrandena

Frågan beröres endast av *riksbrandinspektören*, som framhåller, att en enskild icke med stöd av 11 § gällande brandlag kan åläggas att tåla sådana åtgärder som uppsättande på byggnad eller mark av anordningar för den kommunala brandkårsalarmeringen eller väggbrandposter, vilka av kommunen anordnas inom enskilda fastigheter.

Departementschefen:

Vad riksbrandinspektören anför visat enligt min mening, att beaktansvärda intressen föreligger att få taga i anspråk enskild mark eller byggnad för att där uppsätta eller bereda plats åt vissa anordningar, som erfordras för kommunens brandförsvar. En bestämmelse härom har otvivelaktigt sin rätta plats i brandlagen. I de flesta fall lär olägenheterna av sådant intrång bli ringa, exempelvis då brandskåp och skyltar uppsätts. I fråga om branddammar, väggbrandposter och larmanläggningar kan förhållandena vara annorlunda. Oskäligen intrång får ej förorsakas. Eftersom fråga är om åtgärder, som erfordras för det kommunala brandförsvaret — till skillnad från åtgärder endast för byggnadens eget skydd — bör kommunen svara för kostnad och skada som åsamkas genom åtgärden. Av samma skäl bör beslutanderätten tillkomma brandstyrelsen. Brandstyrelsens beslut kan enligt

15 § överklagas genom besvär hos länsstyrelsen. På grund härav har det syntts lämpligt att uppkommande ersättningsfrågor vid oenighet mellan parterna också prövas av länsstyrelsen. Paragrafen har i enlighet med det sagda utformats i nära överensstämmelse med liknande stadganden i civilförsvarslagen.

10 §.

Paragrafen motsvarar 12 § gällande brandlag.

11 §.

Paragrafen motsvarar med oförändrad lydelse 13 § gällande brandlag.

12 §.

Paragrafen motsvarar 14 § gällande brandlag.

Remissyttrandena

Styrelsen för statens brandskola anför.

Sprängning som led i brandsläckningsarbete är och kan förutses förbli ytterligt sällsynt, vilket sammanhänger med det ur brandteknisk synvinkel betänkliga i dylika åtgärder. Styrelsen föreslår därför att orden »riva eller spränga hus» ersättes med orden »riva eller undanskaffa byggnad eller upp-lag». Därigenom skulle lagtexten här komma att ställas i samklang med praxis på området och komma att inkludera sådana åtgärder — med brand-spridningshämmande syften — såsom t. ex. rivning (ev. genom sprängning) av virkestaplar vid brand i ett virkesupplag eller tappning till annan cistern eller skyddad plats (undanskaffning) av brandfarlig vätska vid brand inom en cisternpark.

Departementschefen:

— — —

Lagtextens lydelse har jämkats i enlighet med erinringarna från styrelsen för statens brandskola. — — —

13 §.

Paragrafen motsvarar med oförändrad lydelse, fränsett en terminologisk jämkning, 15 § gällande brandlag.

14 §.

Paragrafen har viss motsvarighet i 16 § andra stycket gällande brandlag.

Departementschefen:

I 8 § anges icke vilka enskilda som skall vidtaga och bekosta där angivna brandförsvarsåtgärder. På grund härav erfordras till förvaltningsmyndig-heternas och brandsyneförrättarnas ledning processuella bestämmelser som anger mot vem ett föreläggande att vidtaga viss åtgärd eller lyda förbud skall

riktas. Till grund för sådana bestämmelser kan ligga andra synpunkter än de som avgör fördelningen mellan de enskilda, exempelvis ägare och innehavare, av den materiella skyldigheten. Här träder effektivitetssynpunkten i förgrunden. Brandsynförrättare besitter icke alltid förutsättningar för ett mera ingående bedömande av den materiella sidan av saken. Föreläggande bör därför kunna riktas mot den som har de bästa faktiska och rättsliga möjligheterna att åstadkomma det önskade resultatet. Efter mönster av hälsovårdsstadgan har därför förevarande bestämmelse fått det innehållet att föreläggande må riktas mot ägare eller innehavare eller ock mot båda. Den föreläggande myndigheten behöver ej ingå i närmare prövning av de sak- och rättsförhållanden som bestämmer vem som slutligen skall bekosta åtgärden. Eftersom med denna ordning utväljandet av föreläggandets adressat i och för sig icke innebär ett ställningstagande till den materiella frågan, kan adressaten söka sin kostnad åter av den, som slutligt skall bära den. I de allra flesta fall torde tvekan ej behöva råda om att endast ägaren kan komma i fråga.

Bestämmelsen i andra stycket har införts efter mönster av hälsovårdsstadgan.

15 §.

Paragrafen motsvarar 17 och 18 §§ gällande brandlag.

16 §.

Paragrafen motsvarar 19 § gällande brandlag. Första och andra styckena är oförändrade fränsett några terminologiska jämkningar.

Departementschefen:

— — —

I tredje stycket stadgas straff för den som genom brandlarm eller annorledes obehörigen åstadkommer brandstyrkas utryckning eller samling. Detta innebär ingen ändring i förhållande till nuvarande lag. Brandlagsrevisionen anför att i brottmål om sådan förseelse utryckningskostnaderna allmänt utdömes av den skyldige. Då den som anlagt eller vållat brand icke anses skyldig att ersätta stat eller kommun släckningskostnader, kan enligt brandlagsrevisionen vara tveksamt om utdömande av utryckningskostnad är förenligt med gällande rätt. I dessa fall, till skillnad från dem där gärningsmannen själv anlagt eller vållat branden och därefter ger brandlarm, är larmet obehörigt och den utryckande styrkans huvudman drabbas därför av en onödig kostnad, låt vara oftast av ringa omfattning. På dessa skäl har i förevarande paragraf gjorts ett tillägg om skyldighet att ersätta av det obehöriga larmet föranledd kostnad. Eftersom här icke är fråga om skadestånd torde ersättningen böra beräknas efter eljest inom brandförsvaret gällande grunder för bestämmande av utryckningskostnad.

Till ledning tjänar här en av statens brandinspektion utfärdad normaltaxa. Ersättningsfrågan bör prövas i mål om obehörigt brandlarm.

17 §.

Paragrafen motsvarar 21 § gällande brandlag.

Övergångsbestämmelserna

Departementschefen:

Paragrafen innehåller bestämmelse om tid för lagens ikraftträdande.

Av skäl som förut anförts upptar föreliggande lagförslag inga bestämmelser om skogsbrandfogdar. Kommunalt förtroendeuppdrag att vara skogsbrandfogde eller vice skogsbrandfogde torde förfalla i och med lagens ikraftträdande. Kommunalt anställda sådana befattningshavare får uppsägas i vanlig ordning. I de flesta fall torde förutvarande skogsbrandfogdar, som så önskar, kunna utses till vice brandchef eller tilldelas annan brandbefälsyssla inom kommunens brandkår eller brandvärn.

2. Förslaget till brandstadga

Den föreslagna nya brandstadgan innehåller gemensamma bestämmelser för alla kommuner. Någon uppdelning på olika avdelningar förekommer icke. Innehållsrubrikerna över de skilda avsnitten har däremot i stort sett bibehållits från gällande brandstadga. I stadgan upptages dels vissa bestämmelser, som återfinns i nuvarande brandlag men som ansetts icke böra ha sin plats i lag, dels bestämmelser som nu återfinns i brandordningarna men befunnits gemensamma för alla kommuner.

Om brandordning och brandstyrelse

1 §.

Paragrafen ersätter 1 § första stycket, 22 § 3 mom., 24 § första stycket och 39 § gällande brandstadga.

2 §.

Paragrafen, som är utformad i nära överensstämmelse med motsvarande stadganden i allmänna ordningsstadgan och hälsovårdsstadgan, ersätter 2 och 25 §§ i gällande brandstadga.

Departementschefen:

Att brandordning skall underställas länsstyrelsen för prövning och fastställelse är förut berört. Enligt gällande brandstadgas bestämmelser för stadssamhällena skall länsstyrelsen i ärendet höra riksbrandinspektören, medan för landskommunernas brandordningar detta icke gäller. Brandlags-5 — Bihang till riksdagens protokoll 1962. 9 saml. 3 avd. Nr 11

revisionen, som anser skäl saknas att göra riksbrandinspektörens hörande avhängigt av kommunens administrativa karaktär, finner med hänsyn till den stadga brandförsvaret numera vunnit och till den kontinuerliga kontakten mellan länsbrandinspektörerna och statens brandinspektion ej erforderligt att riksbrandinspektören granskar alla brandordningar. För min del biträder jag denna uppfattning och anser därför någon bestämmelse i ämnet ej böra meddelas. Emellertid bör riksbrandinspektören för att erhålla kännedom om brandförsvaret i riket och för att kunna verka för enhetlighet och ändamålsenlighet icke helt ställas utanför arbetet med brandordningarna. Det bör även undvikas att den centrala brandmyndighetens uppfattning i tveksamma fall kommer till tals först efter det fastställelseprövning skett i länsstyrelsen. Det är därför önskvärt att riksbrandinspektören bereds tillfälle att granska brandordningar för sådana kommuner, där brandfaran är särskilt stor eller där stridiga intressen gjort sig gällande. Likaså bör yttrande givetvis inhämtas om de kommunala myndigheterna och länsbrandinspektören har skilda meningar. I vissa fall av avvikelser från de exempel på brandordningar, som enligt vad jag föreslår skall utarbetas av statens brandinspektion, kan också finnas anledning att inhämta yttrande. Jag förutsätter att länsstyrelserna utan särskild föreskrift härom inhämtar yttranden i de fall så kan anses erforderligt.

— — —

3 §.

Denna paragraf motsvarar 3 och 26 §§ gällande brandstadga samt ersätter vissa av de bestämmelser om brandstyrelse, som f. n. återfinnes i normalbrandordningarna.

Departementschefen:

Kommunallagens bestämmelser har efter mönster av hälsovårdsstadgan gjorts tillämpliga på särskild brandstyrelse. 1 mom. är utformat i enlighet härmed.

— — —

Gällande brandstadga innehåller bestämmelser om brandstyrelsens åligganden att övervaka efterlevnaden av brandlagstiftningen och andra föreskrifter om brandförsvaret samt att uppgöra förslag till brandordning, reglementen och sotningstaxa m. m. Därjämte stadgas att brandstyrelsen ej äger taga befattning med frågor som faller under brandchefens befälsmyndighet. I dessa hänseenden föreslår brandlagsrevisionen ingen ändring.

Skyldigheten att tillse att det kommunala brandförsvaret är betryggande tillkommer enligt brandlagen kommunen. Brandstyrelsens uppgifter i detta sammanhang är i lagen beskrivna så att den handhar förvaltningen av brandförsvarets angelägenheter. Några ytterligare bestämmelser härom erfordras enligt min mening icke. Dess uppgift att avge förslag till inkomst- och ut-

giftsstat framgår av kommunallagen. I brandlagen har brandstyrelsen vidare ålagts vissa bestämda uppgifter, nämligen att uttaga tjänstepliktiga till brandvärnets och att besluta om anbringande av kommunala brandförsvarsanordningar på enskild mark eller byggnad. Däremot ankommer det icke på brandstyrelsen att tillse att de enskilda fullgör vad som åligger dem enligt brandlagstiftningen. Detta är brandchefens och brandsynerörens uppgift. Att brandstyrelsen icke äger taga befattning med frågor som enligt allmän författning, exempelvis brandlagen och brandstadgan samt författningar om explosiva och brandfarliga varor, ankommer på brandchefen liksom ej heller med sådant som faller under hans befälsmyndighet är en allmänt gällande regel, som ej behöver anges särskilt i brandlagstiftningen. Innehållet i befälsmyndigheten får avgöras med ledning av förefintliga bestämmelser och sakens natur. På grund av det anförda saknas i förevarande paragraf bestämmelser om brandstyrelsens åligganden.

Om brandstyrka och brandbefäl

4 §.

Paragrafen motsvarar 4 § punkterna 1), 2) och 4) samt 27 § gällande brandstadga.

6 §.

Paragrafen motsvarar 6 § 1 mom. och 29 § gällande brandstadga.

7 §.

Paragrafen ersätter de i 7 och 30 §§ nuvarande brandstadga meddelade kompetensbestämmelserna.

Departementschefen:

I fråga om det deltidsanställda brandbefälet kan komma att inträffa att en vikarie utan stadgad kompetens måste anlitas eller att någon måste utses till brandchef innan en för tjänsten avsedd kurs anordnats vid statens brandskola. Man kan nämligen icke förvänta att för deltidsanställning lämpade personer på förhand skall skaffa sig föreskriven utbildning. I paragrafens andra moment har med tanke på dessa fall intagits en bestämmelse som bereder kommunerna möjlighet att förordna lämplig person att uppehålla brandchefstjänst intill dess tjänsten kan besättas med behörig person. Det får ankomma på länsstyrelsen att tillse att sådant vikariatsförordnande icke får längre varaktighet än nödvändigt.

Angående kompetenskraven för dem, som före de nya kompetensbestämmelsernas ikraftträdande undergått utbildning, hänvisas till övergångsbestämmelserna.

8 §.

Paragrafen ersätter delvis 8, 31 och 40 §§ nuvarande brandstadga samt vissa i brandordningarna upptagna bestämmelser som synts allmängiltiga för alla kommuner och brandchefer.

9 §.

Paragrafen ersätter 2 mom. andra och tredje punkterna samt 3 mom. i 8 och 31 §§ ävensom 42 § sista stycket gällande brandstadga.

Departementschefen:

Släckningsavtal med exempelvis industribrandkår innebär att industribrandkåren skall släcka brand även utanför sin egen anläggning. Den kommer genom avtalet att ingå i kommunens brandstyrka som kommunal brandkår eller brandvärn, och den kommunale brandchefen utövar alltid högsta befälet.

Om industribrandkår eller annan brandkår, som icke ingår i kommunens brandstyrka, biträder vid släckning bör liksom vid släckningshjälp från annan kommun gälla att den befälhavare som erhållit hjälpen för befälet, om ej annat överenskommes. I dessa fall blir det kommunen som får hjälpen och endast undantagsvis torde anledning föreligga att annan än kommunens brandchef skall föra befälet. Vid brand inom en anläggning, som har egen brandkår vilken ej ingår i kommunal brandstyrka, är brandchefen uppenbartigen berättigad och skyldig att undersöka om den kommunala brandstyrkan behöver insättas. Om så ej är fallet, saknar han anledning att taga befälet över industribrandkåren. Svårighet uppstår först när även den kommunala brandstyrkan under brandchefens befäl deltar i släckningsarbetet. Enligt min mening är det uppenbart att släckningsarbete på en och samma brandplats icke på ett effektivt sätt kan ledas av två av varandra oberoende chefer. I de allra flesta hithörande fall lär överenskommelse kunna träffas om att brandchefen skall föra befälet över all deltagande personal. De olägenheter som kan uppkomma till följd av att enighet ej nås, är enligt min mening allvarligare än det ingrepp som förorsakas huvudmannen för industribrandkåren genom att denna ställs under brandchefens befäl. Jag förordar därför en bestämmelse om att kommunal brandchef i dessa fall äger befälsrätt under förutsättning att även kommunal brandstyrka, varöver han för befälet, deltar i släckningen. Samma befälsrätt bör tillkomma den som i brandchefens ställe för befälet över kommunal brandstyrka.

Bestämmelser om militärhandräckning meddelas i förordningen den 31 december 1915 (nr 585) angående användande av militär personal till upprätthållande av allmän ordning samt för eldsläckning och andra dylika ändamål.

10 §.

Paragrafen motsvarar 9 och 32 §§ gällande brandstadga.

Om vissa för brandförsvaret erforderliga anordningar

11 §.

Paragrafen ersätter 5 § andra stycket, 10 §, 28 § samt 33 § 1 mom. gällande brandstadga.

Departementschefen:

I denna paragraf lämnas vissa föreskrifter om de anordningar som kommunen skall hålla för brandförsvaret. För alarmeringen har det sedan gammalt ansetts erforderligt att något närmare ange kommunernas skyldigheter. Detta är enligt min mening också påkallat eftersom en godtagbar alarmering är förutsättningen för att de medel som nedläggs inom övriga delar av det släckande brandförsvaret skall komma till nytta.

Jag biträder uppfattningen att telefon i större utsträckning än som tidigare varit fallet kan användas för ingående alarmering men jag är icke beredd föreslå att, såsom i några yttranden förordas, de särskilda alarmeringsanordningarna helt slopas. Här ansluter jag mig till vad brandlagsrevisionen med instämmande av bl. a. riksbrandinspektören anfört om behovet av sådana anläggningar. Om därför s. k. alarmtelefoner, som medger talförbindelse, kommer till användning, vill jag erinra om att dessa även kan användas för tillkallande av polis, ambulans och läkare m. m. samt att kostnaderna då ej helt belastar brandförsvaret. Den tekniska utvecklingen samt bebyggelsens art i varje särskilt område måste i denna fråga bli avgörande, varvid det ankommer på kommunerna att genom föreskrifter i brandordningarna bestämma härom. Anvisningar om alarmering har utfärdats av riksbrandinspektören och jag förutsätter att så kommer att ske även framgent.

Med hänsyn till de skiftande förhållandena i olika kommuner anser jag ej lämpligt med tvingande bestämmelser om det tekniska förfarandet för inkallande av brandpersonalen. Jag vill dock ansluta mig till brandlagsrevisionens av remissinstanserna biträdda mening att utgående alarm genom uppringning av varje befattningshavare på privattelefon icke kan godtagas.

För inkallande av brandvärnnet bör icke krävas särskilda anordningar. Där tyfon finnes, kan den givetvis användas för ändamålet, men f. ö. torde telefoninkallelse vara tillfyllest.

Om brandsyn

12 §.

Paragrafen motsvarar 11 och 34 §§ gällande brandstadga. Terminologin har anknutits till byggnadsstyrelsens anvisningar till 1959 års byggnadsstadga.

Departementschefen:

Såsom anförts i avsnittet om kompetens- och utbildningsfrågor äger brandchefen förordna underlydande brandbefäl att förrätta brandsyn. Sådant förordnande bör i allmänhet givas endast åt person, som erhållit utbildning i förebyggande brandförsvaret eller eljest av särskild orsak kan anses skickad att göra den brandsyn som förordnandet avser. Särskild brandsyn kan avse både sådana byggnader och anläggningar som är föremål för regelbunden brandsyn och sådana som ej omfattas därav.

13 §.

Paragrafen motsvarar 12 och 35 §§ gällande brandstadga.

Departementschefen:

Det är av stor betydelse för allmänheten att de olika myndigheternas beslut ej strider mot varandra samt att beslut av en myndighet ej visar sig ogenomförbart på grund av bestämmelser, som en annan myndighet har att följa. Sådana olägenheter undviks om myndigheterna samråder. Jag anser därför i likhet med brandlagsrevisionen att byggnadsnämnden bör beredas tillfälle att yttra sig i vissa fall då brandsyneföreläggande om viss åtgärd kan få byggnadsteknisk betydelse. Emellertid biträder jag den vid remissbehandlingen framkomna meningen att samråd endast bör ske när ett verkligt behov föreligger. — — —

Brandsyneför rättare äger icke meddela föreläggande vid vite. Av 14 § brandlagen följer att sådant föreläggande kan ges av länsstyrelsen.

14 §.

Paragrafen motsvarar 13 och 36 §§ gällande brandstadga.

Om sotning

15 §.

Paragrafen motsvarar 15 och 38 §§ gällande brandstadga.

Departementschefen:

— — — Begreppsbestämningarna har anknutits till byggnadsstyrelsens anvisningar till 1959 års byggnadsstadga. — — —

16 §.

Paragrafen motsvarar 16—18 §§ gällande brandstadga.

17 §.

Paragrafen motsvarar 19 § gällande brandstadga.

18 §.

Paragrafen motsvarar 20 § gällande brandstadga.

Departementschefen:

— — — Om upptäckt felaktighet eller missförhållande, som kan föranleda brandfara, berör sådana i 12 § angivna delar av byggnad, som skall bli föremål för eldstadsbrandsyn, är skorstensfejaremästaren behörig att själv utföra sådan brandsyn och meddela erforderligt föreläggande. I dessa fall krävs alltså ej underrättelse till brandchefen. I fråga om övriga förhållanden, som kan föranleda brandfara, måste däremot underrättelse ske för att brandchefen skall beredas tillfälle att föranstalta om särskild brandsyn.

19 §.

Till denna paragraf har sammanförts vissa bestämmelser om skorstensfejarmästares skyldigheter, vilka f. n. återfinns i brandordningarna.

20 §.

Paragrafen motsvarar 22 § 1 mom. nuvarande brandstadga.

Om vissa åtgärder mot brand

22 §.

Paragrafen ersätter delvis 41 § gällande brandstadga.

Departementschefen:

Såsom jag förut anfört förordar jag att straffbestämmelsen i nuvarande brandlag för den som handhar eld eller brandfarligt föremål på sådant sätt att brand lätt kan uppstå behålles även i en ny brandlag. Sedan gammalt finns i brandstadgan vissa bestämmelser, som anger exempel på sådant handhavande. Exempelen avser uppgörande av eld i skog eller på sådant sätt att elden lätt kan sprida sig till skog. Bestämmelserna i ämnet bör enligt min mening avse alla situationer, då uppgörande av eld kan innebära risk för eldens spridning på sådant sätt att brand kan uppstå. Det kan vara fråga om uppgörande av eld på andra platser än i skog eller nära skog, exempelvis på villatomter, och det kan föreligga risk för eldens spridning till annat än skog, exempelvis till upplag eller bebyggelse. I alla sådana fall då

eld uppgöres utomhus på plats, där elden lätt kan sprida sig och medföra brandfara, bör därför särskilda säkerhetsåtgärder vidtagas.

Däremot kan jag ej biträda det i några yttranden framkomna förslaget att införa en föreskrift om anmälningsskyldighet före varje eldning i skog. Redan svårigheten att kontrollera efterlevnaden av en sådan föreskrift samt det omfattande arbete som skulle åsamkas brandchefen för att undersöka om eldning i alla anmälda fall finge ske talar häremot. Att i enlighet med förslaget ha en tillståndsbestämmelse i brandstadgan för stark blåst och torka samt därutöver i brandordningen längre gående bestämmelser om anmälningsskyldighet, exempelvis under hela sommarhalvåret oberoende av väderleken, kan för allmänheten verka förvirrande och är olämpligt även av det skälet att straff förutsättes kunna ådömas för underlåten anmälan i båda fallen.

Erfarenheten visar emellertid att en viss förhandskontroll är erforderlig. Detta gäller dels vid vissa väderleksförhållanden såsom vid eller efter stark torka eller vid blåst, dels vid vissa former av eldning utomhus, exempelvis hyggesbränning i skog. Förhållandena växlar emellertid i olika delar av landet och i olika kommuntyper. Jag finner därför lämpligast att alla föreskrifter om skyldighet att göra förhandsanmälan till brandchefen angående utomhuseld meddelas i brandordningen. Underlåten anmälan bör såsom ordningsförseelse föranleda straffpåföljd enligt 27 §. Förseelser mot förevarande paragraf blir straffbara enligt 10 § brandlagen, om de ej utgör allmänfarlig vårdslöshet enligt strafflagen.

23 §.

Paragrafen motsvarar 42 § fjärde stycket nuvarande brandstadga.

Om tillsyn över brandförsvaret m. m.

24 §.

Paragrafen motsvarar 2 § gällande brandlag.

Departementschefen:

Bestämmelserna om tillsyn har ansetts vara av sådan karaktär att de bör ha sin plats i stadgan i stället för i lagen.

Länsstyrelsens tillsyn över att det kommunala brandförsvaret har skälig effektivitet sker dels genom att länsstyrelsen, såsom framgår av stadgans 2 §, kontrollerar att brandordning med erforderligt innehåll antages av kommunerna, dels genom kontroll att kommunerna fattar beslut om och vidtager faktiska verkställighetsåtgärder för tryggheten mot brand, d. v. s. i huvudsak att de efterlever brandordningen. I det förstnämnda fallet får vitesföreläggande mot kommun ej förekomma utan endast de åtgärder som anges i 2 §. I det senare fallet däremot må länsstyrelsen förelägga kommu-

nen vite, om mot förmodan de kommunala uppgifterna icke rätteligen skulle fullgöras och andra åtgärder ej är tillfyllest.

25 §.

Departementschefen:

Gällande brandstadga innehåller skilda bestämmelser om rätt för brandchef, skorstensfejare, brandsyneförrättare och riksbrandinspektören att för fullgörande av sina åligganden inom brandförsvaret erhålla tillträde till byggnader, upplag, lägenheter och anläggningar. Vidare finns bestämmelser om att polismyndigheten skall lämna handräckning, om sådant tillträde vägras, samt en för dessa fall avsedd straffbestämmelse.

I förevarande paragraf har alla hithörande bestämmelser sammanförts, varjämte efter mönster från andra områden, där tillsyn förekommer, tillagts att verksamheten skall bedrivas på sådant sätt att minsta möjliga olägenhet vållas allmänheten. Detta innebär bl. a. att tiden för önskat tillträde då så kan ske skall anges i förväg. Till förrättningsmän, som äger tillträde, bör utöver brandchef, brandsyneförrättare samt skorstensfejare, som utför föreskriven sotning och besiktning, räknas länsbrandinspektör och annan av länsstyrelsen för ändamålet förordnad person, riksbrandinspektören och annan befattningshavare, som statens brandinspektion förordnar.

Någon särskild straffbestämmelse torde icke erfordras, eftersom i 10 kap. 12 § strafflagen stadgas straff för den som vägrar inträde som förrättningsman äger fordra.

Slutligen har tillagts en bestämmelse om förbud mot att röja yrkeshemlighet. Överträdelse härav straffas enligt 28 §.

Om ansvar och besvär

26—28 §§.

Departementschefen:

Dessa paragrafer innehåller brandstadgans straffbestämmelser. De avser endast enskilda, ej befattningshavare som har i brandlagen eller brandstadgan angivna uppgifter inom brandförsvaret. För brandbefäl, brandmän och brandsyneförrättare gäller strafflagens bestämmelse om tjänstefel, om de åsidosätter vad som enligt brandlagstiftningen åligger dem. Detsamma gäller skorstensfejarmästare, oavsett om han är anställd eller egen företagare som auktoriserats av kommunen.

Om överträdelse av bestämmelse i brandordning skall föranleda straff, skall detta utsägas i bestämmelsen och hänvisning ske till 27 § brandstadgan. Gärningar som är straffbelagda i brandlagen, brandstadgan eller annan författning får icke straffbeläggas på detta sätt. Icke heller får genom sådan hänvisning straffbeläggas åsidosättande av skyldigheter, vilkas iakttagande

enligt brandlagen eller brandstadgan skall framtvingas genom vitesföreläggande. Detta gäller exempelvis skyldigheten för enskilda att hålla viss brandmateriel.

29 §.

Departementschefen:

Paragrafen, som ersätter 48 § gällande brandstadga, ger besvärsmöjlighet, förutom i fråga om brandsynebeslut, vid vissa av brandchef meddelade beslut, som är av sådan natur att de bör få överklagas. Här avses beslut om undantag från brandstadgans och brandordnings bestämmelser om sotningsfrist samt beslut om undantag från sotningsmonopolet. Brandchefs beslut, som är av rent förberedande eller verkställande natur eller angår befälsutövningen, kan däremot ej överklagas.

Särskilda bestämmelser

30 §.

Paragrafen motsvarar 50 § gällande brandstadga.

31 §.

Paragrafen ersätter 52 § gällande brandstadga.

32 §.

Paragrafen ersätter 53 § gällande brandstadga.

Departementschefen:

Syftet med förbudsbestämmelser av här avsedd art är i främsta rummet att hindra befattningshavare med myndighetsfunktioner att utnyttja dessa för privat förvärvsverksamhet. Detta syfte nås enligt min mening om förbudet omfattar alla som har till åliggande att förrätta brandsyn enligt brandlagstiftningen. Det kommer sålunda att gälla brandchefer, vice brandchefer och annat brandbefäl, som på grund av brandchefens förordnande har nämnda åliggande, samt skorstensfejarmästare. Å andra sidan bör ett så avgränsat förbud gälla alla sådana befattningshavare oavsett deras anställningsform, heltidsanställda och deltidsanställda och därjämte skorstensfejarmästare som är egen företagare.

När det så gäller att bedöma vilka förvärvsverksamheter som bör förbjudas är uppenbart, att handel med brandredskap och sådana livräddningsredskap, som brandlagsrevisionen avsett, bör omfattas av förbudet. Det bör även omfatta sysslor som kommissionär och agent för annan, som driver sådan handel, samt för brandförsäkringsinrättning. Ej heller bör de nämnda befattningshavarna få vara delägare i handelsbolag eller styrelseledamot i aktiebolag eller förening, som har till huvudsaklig uppgift att

driva handel med brand- eller livräddningsredskap. Däremot anser jag anledning ej föreligga för ett förbud mot att vara styrelseledamot i brandförsäkringsinrättning.

Tilläggas bör, att de kommunala tjänstereglementena uppställer betydligt mer långtgående restriktioner när det gäller tjänstemännens rätt att utöva bisysslor eller förvärvsverksamhet vid sidan av tjänsten.

Övergångsbestämmelser

33 §.

Departementschefen:

Såsom förut anförts förutsätter de nya kompetensbestämmelserna i 7 § ändrade bestämmelser om undervisningen vid statens brandskola och vad därmed äger samband. Tidigare har även nämnts att en särskild utredning pågår om dessa frågor. Det kan därför icke nu bedömas när undervisningen enligt de nya bestämmelserna kan påbörjas. Brandlagsrevisionen framhåller, att de nya kompetensbestämmelserna ej kan träda i kraft förrän den reformerade undervisningen pågått under någon tid, enligt förslaget tre år. För min del anser jag visserligen uppenbart att några personer med den nya utbildningen ej finns att tillgå redan vid den tid då stadgan i övrigt avses träda i kraft. Men såsom jag förut anfört är meningen att kompetenskraven för de olika tjänsterna skall anges i brandordningen. Arbetet med brandordningarna skall påbörjas vid stadgans ikraftträdande och de nya kompetensföreskrifterna måste givetvis då vara vägledande. Vidare märks, att de första nya utbildningskurserna kommer att avslutas vid olika tidpunkter allt efter brandskolans resurser och kursernas längd. På grund av det anförda finner jag nödvändigt att kompetensbestämmelserna i 7 § träder i kraft samtidigt som stadgan i övrigt. Eftersom personer med den nya utbildningen då saknas, måste emellertid stadgan ge anvisning om hur brandbefäl med utbildning enligt nuvarande föreskrifter blir kompetenta att söka och erhålla tjänster, för vilka i brandordningarna kommer att anges kompetenskrav enligt de nya bestämmelserna. Sådana övergångsbestämmelser ges i 34 §.

34 §.

Departementschefen:

Gällande brandstadgas kompetensföreskrifter för brandbefäl och skorstensfejare för sotningsdistrikt trädde i kraft den 1 januari 1948. Tidigare hade ej förekommit några i författning angivna formella kompetenskrav. Enligt övergångsbestämmelser till 1944 års brandstadga gäller stadgans kompetensföreskrifter ej person, som före den 1 januari 1948 erhållit befattning som brandbefäl eller skorstensfejare för sotningsdistrikt. Syftet

med övergångsbestämmelserna är att icke försämra de personers ställning, som redan innehade eller efter nämnda dag skulle söka sådana befattningar.

Att slopa övergångsbestämmelsen skulle framstå såsom obilligt mot dem, som i förlitan på statsmakternas en gång givna undantagsföreskrift underlåtit att underkasta sig den för formell kompetens stadgade utbildningen. När nu 1944 års brandstadga och dess kompetensbestämmelser upphävs, bör en bestämmelse av samma innebörd som övergångsbestämmelsen till nämnda stadga införas i den nya stadgan.

I avsnittet om kompetens- och utbildningsfrågor har jag uttalat min avslutning till förslaget att länsstyrelseprövning av kompetensen skall behållas i de fall då formella kompetensföreskrifter saknas. Detta blir fallet enligt föreliggande paragraf. Prövningen bör omfatta den sökandes kompetens för den sökta tjänsten, varvid på det sätt som brandlagsrevisionen närmare redovisat får iakttagas att han icke kommer i sämre ställning än vad som skulle ha blivit fallet vid prövning enligt de kunskapskrav som uppställdes tidigare då formella kompetensbestämmelser saknades. I annat sammanhang har jag anfört att brandchef och vice brandchef enligt mitt förslag skall förordnas av kommunen, icke som f. n. av länsstyrelsen. Så bör ske även i de fall, där enligt förevarande paragraf länsstyrelseprövning skett. Länsstyrelsens beslut bör därför blott ange huruvida hinder för förordnande föreligger eller ej. De nya kompetensföreskrifterna skall ej medföra att brandbefäl, som vid deras ikraftträdande innehar tjänster för vilka strängare krav uppställs, blir skyldiga att på nytt utbilda sig för samma tjänster eller eljest komplettera sin utbildning. Det här anförda kommer till uttryck i 1 mom.

För dem som söker nya tjänster efter denna stadgas ikraftträdande gäller 2 mom., som innebär att den som enligt 1944 års bestämmelser förvärvat utbildning till tjänst av visst slag icke genom de nya kompetensbestämmelserna försättes i sämre ställning.

I avsnittet om sotning har anförts, att särskilda föreskrifter om tryggande av skorstensfejarmästares ställning gentemot kommunen framgent icke erfordras. Skorstensfejare, som auktoriserats enligt 1944 års brandstadga eller enligt brandordning, som grundas på samma stadga, måste emellertid bibehållas vid sin hittillsvarande ställning så länge han är kvar i det sotningsdistrikt, för vilket han auktoriserats. 3 mom. innehåller en bestämmelse härom. I detta moment har även intagits en motsvarighet till nu gällande övergångsbestämmelse för skorstensfejare, som före den 1 januari 1948 erhållit befattning som skorstensfejare för sotningsdistrikt.

35 §.

Departementschefen:

I 53 § gällande brandstadga förbjödes tjänsteman vid brandväsendet att bedriva viss förvärvsverksamhet. Enligt övergångsbestämmelser till stadgan

gäller detta ej personer, som före stadgans ikraftträdande erhållit anställning inom brandväsendet. I 32 § i den nya stadgan återfinns samma förbud. Övergångsbestämmelsen bör därför alltjämt äga tillämpning. Därjämte har i 32 § tillagts förbud mot ytterligare former av förvärvsverksamhet. Detta nya förbuds ikraftträdande kräver en motsvarande övergångsbestämmelse. Den i förevarande paragraf intagna övergångsbestämmelsen innefattar båda de nämnda kategorierna.

36 §.

Departementschefen:

För särskild brandstyrelse gäller f. n. inga författningsföreskrifter. I brandordningen skall enligt nuvarande brandstadga intagas föreskrifter om sådan brandstyrelses sammansättning och arbetsformer m. m. De i brandordningarna på grund härav intagna föreskrifterna skiljer sig från motsvarande bestämmelser i kommunallagen för kommunens styrelse. Enligt förevarande paragraf skall nya val enligt stadgans bestämmelser ske före 1963 års utgång. Kommun, som f. n. har särskild brandstyrelse, är givetvis oförhindrad att när mandattiden utgår för nuvarande ledamöter i särskild brandstyrelse besluta, att brandförsvarets angelägenheter i stället skall handhavas av kommunens styrelse eller befintlig annan kommunal nämnd eller styrelse. I sådant fall erfordras uppenbarligen ej nya val.

37 §.

Departementschefen:

Det i denna paragraf stadgade förfarandet i samband med tillkomsten av nya brandordningar överensstämmer med vad som föreskrivs i 1944 års brandstadga.

Utskottet

Tillkallandet år 1954 av särskilda sakkunniga för översyn av brandlagstiftningen och brandförsvarets organisation föranleddes närmast av en hemställan från 1953 års riksdag. Riksdagens begäran om sådan översyn grundade sig på ett utlåtande av tredje lagutskottet i anledning av vissa samma år väckta motioner. I sitt ställningstagande för en utredning åberopade utskottet att i motionerna och vissa yttranden över dessa framförts tvivel om att medlen till brandväsendet på bästa sätt utnyttjades för sitt ändamål. I samband med en översyn från denna synpunkt av brandförfattningarna och brandförsvarsorganisationen borde enligt utskottet tagas upp till prövning frågan huruvida ej stadgandet i 9 § brandlagen om släckningshjälp borde ges en vidare utformning.

Även i ett annat hänseende har från riksdagens sida ifrågasatts ändring i lagstiftningen. Redan år 1948 anhöll riksdagen, på hemställan av första och

andra kammarens första tillfälliga utskott i anledning av väckta motioner, hos Kungl. Maj:t om skyndsamt utredning av frågan huruvida icke kommun av staten borde beredas ersättning för kostnader, åsamkade genom kommunal brandkårs deltagande i släckning av brand i staten tillhörig oförsäkrad egendom. Frågan återkom i motioner till 1957 års riksdag, därvid emellertid med hänsyn till den pågående utredningen något nytt initiativ från riksdagens sida ej ansågs påkallat.

I det betänkande som utredningen framlagt har samhällets utgifter för brandförsvaret befunnits i stort sett väl avvägda. Utredningen har därför med utgångspunkt i nuvarande kostnadsram inom brandförsvarets skilda områden och verksamhetsgrenar provat, huruvida kostnaderna kunde begränsas utan eftersättande av effektiviteten eller huruvida en ökning av effektiviteten var möjlig utan nämnvärda kostnadsstegringar. Resultatet av dessa överväganden har ej lett till förslag om några mer genomgripande ändringar i förhållande till vad som nu gäller. Utredningens ställningstaganden i olika frågor synes emellertid synnerligen väl underbyggda. Dess olika uttalanden och förslag har också rönt påfallande stor anslutning av remissorganen och har i så gott som allt väsentligt lagts till grund för det nu för riksdagen framlagda förslaget till ny brandlagstiftning.

Jämfört med de schematiska regler som hittills gällt enligt normalbrandordningarna föreslås kommunerna skola erhålla relativt stor frihet att med hänsyn till de lokala förhållandena bestämma sammansättningen av brandstyrkorna efter behovet av heltidsanställd, deltidsanställd och tjänstepliktig personal. Särskilt av kostnadsskäl men även från effektivitetssynpunkt torde förslaget i denna del innebära en god lösning. Förslagen om bättre utbildning av brandbefälet och om skärpta krav på utryckningsberedskap synes innebära betydelsefulla förbättringar i effektivitetshänseende. En rationalisering av brandsyneförfarandet i enlighet med förslaget torde komma att medföra betydande besparingar utan att kraven på ett ändamålsenligt förebyggande brandförsvaret eftersättes. Förslaget måste härigenom och i övrigt anses väl motsvara de anspråk i fråga om brandförsvarets kostnader och effektivitet riksdagen genom sin begäran om utredning i detta hänseende velat tillgodose.

Beträffande s. k. släckningshjälp vid inträffad brand uttalas i förslaget, att denna bör förbehållas fall som ej är förutsebara till följd av geografiska och andra förhållanden, medan för övriga samverkanssituationer fastare överenskommelser, s. k. släckningsavtal, bör träffas kommunerna emellan. Uttalandet är värt att understryka, då den tillfälliga släckningshjälpen i förhållande till släckningsavtalen är ägnad att leda till större totalkostnader för brandsläckning och till en orättvis kostnadsfördelning mellan kommunerna. Det är uppenbart att kommunerna även efter en ny kommunindelning ej alltid kan sägas utgöra de mest lämpliga enheterna för ett ekonomiskt och effektivt brandförsvaret. Ett väl uppbyggt, ändamålsenligt system av

släckningsavtal har och måste framdeles få stor betydelse. Länsstyrelserna synes här ha en viktig initiativtagande och rådgivande uppgift.

I det tidigare nämnda utlåtandet år 1953 ifrågasatte utskottet en annan utformning av bestämmelsen angående släckningshjälp. Motsvarande bestämmelse i förslaget tillgodoser på ett lämpligt sätt de synpunkter som låg till grund för utskottets uttalande.

Det har stundom förekommit att värden onödigtvis gått till spillo genom brand av den orsaken att vederbörande befattningshavare vid den lokala brandkåren ej i tid tillkallat erforderlig hjälp av annan brandkår. Därest brandkårerna blir bättre dimensionerade för de lokala behoven och släckningsavtal kommer till stånd i lämplig utsträckning, torde sådana fall bli mer sällsynta. Vidare torde den föreslagna bättre utbildningen för huvuddelen av brandbefälet vara ägnad att minska förekomsten av felbedömningar av ifrågavarande art.

Beträffande den ytterligare av riksdagen särskilt uppmärksammade frågan om kommuns rätt till ersättning för brandsläckningskostnad å staten tillhörig egendom har brandlagsrevisionen — med hänsyn till att, bortsett från skogsbrand där ersättning av staten redan förekommer, brand huvudsakligen drabbar sådan statlig egendom och verksamhet för vilken allmän kommunalskatt ej utgår — föreslagit att viss sådan ersättning skall utgå i alla kommuner, således även i stad. Detta förslag har frångåtts i propositionen, varvid anförts att frihet från kommunalskatt ej är ett bärande skäl för ersättningsrätt. Vidare har påpekats att grunden till de kommunala önskemålen om sådan ersättning uppenbarligen är det förhållandet att försäkringsinrättningarna enligt inbördes överenskommelse utbetalar släckningskostnadsersättning till kommunal brandkår, som släckt bygdebrand å försäkrad egendom, belägen i landskommun. Frågan om denna bidragsgivning är, anfördes det, f. n. under omprövning och om den bortfaller — något som det tillkommer försäkringsinrättningarna att själva avgöra — kan en jämförelse mellan dem och staten ej längre åberopas. Det framhålles att revisionens förslag dessutom går längre än vad kommunerna själva avsett, i det ersättning skall utgå även i städerna och för försäkrad statlig egendom.

Jämväl riksdagens begäran om utredning i frågan torde i viss mån ha byggt på en jämförelse med ersättningsgivningen vid brand i försäkrad egendom. Utskottet kan ansluta sig till de i propositionen anförda skälen mot att isolerat på detta område lagfästa en helt ny statsbidragsform.

Utskottet uppmärksammar emellertid att, därest släckningskostnadsersättningarna från brandförsäkringsanstalterna upphör, brandförsvarskostnaderna i landskommunerna kommer att avsevärt öka. Vidare har numera — senast genom beslut av 1960 års riksdag beträffande bidrag till branddammar och brandstationer — alla statsbidrag till kommunernas engångskostnader för brandförsvaret upphört. Med hänsyn bl. a. härtill torde den prövning av framställningar om ersättning i särskilda fall, vilken departements-

chefen förutsatt, ej böra ske efter alltför restriktiva grunder. Utskottet vill ej heller helt fränkänna den omständigheten, huruvida kommunalskatt utgår för den drabbade egendomen, betydelse i sammanhanget.

Utskottets granskning av förslaget i övrigt ger anledning till särskilda uttalanden allenast i ett par punkter.

En av de mera kontroversiella frågorna under förslagets tillkomst har varit skogsbrandförsvarets samordning med bygdebrandförsvaret. Från vissa håll har man vid remissbehandlingen mycket bestämt tagit avstånd från förslaget i denna del. Bakgrunden härtill torde främst ha varit att man på dessa håll har ett särskilt utbildat och väl fungerande skogsbrandförsvaret och befarar menliga verkningar för detta genom en ny ordning. Som betonats i propositionen torde emellertid de föreslagna bestämmelserna ej behöva för sådana fall medföra annan ändring i praktiken än att organisationen underställes brandchefen såsom högsta befäl. Det torde ofta komma att visa sig lämpligt att — genom hel- eller deltidsanställning — bibehålla lokalt brandbefäl för skogsområden. Sådant befäl kommer, trots att det är underordnat brandchefen i kommunen, att ha vidsträckta självständiga befogenheter vid ingripande mot brand. De ingrepp i annans rätt för släckning eller räddning som medgivits i 12 § förslaget till brandlag är således ej förbehållna brandchefen, utan rätten tillkommer den som för befälet vid brand. Beträffande rekvisition av släckningshjälp gäller vidare enligt förslaget, att denna skall göras av brandchefen eller, om dennes beslut ej hinner avvaktas, av »den som är i hans ställe». Därmed måste, när fråga är om rekvisition av hjälp till släckande av redan inträffad brand, avses den som vid tillfället för befälet vid släckningen. Uttrycket, som i propositionen ersatt det av revisionen i motsvarande bestämmelse föreslagna »den som vid branden för befälet», torde ha insatts för att omfatta även sådana fall då hjälp av annan brandkår — enligt vad som anges i specialmotiveringen till 6 § — bör rekvireras för upprätthållande av släckningsberedskap.

I betänkandet har relativt ingående behandlats frågan om tillsyn å elektriska anläggningar, varvid anförts att enligt statistiska beräkningar omkring en femtedel av registrerade bränder orsakas av elektricitet. Revisionen har ansett sig kunna konstatera att det stora flertalet elektriska installationer inomhus, sedan de väl anslutits till nätet, i regel ej blir föremål för fortlöpande kontroll av fackmän på området. Av ekonomiska och organisatoriska skäl har revisionen funnit att man även framdeles får nöja sig med okulärbesiktning av brandsyneförrättarna och anlitan av sakkunnigt biträde i speciella fall. Utskottet finner frågan om en förbättring av brandsyneförfarandet såvitt avser elektriska installationer, vilken fråga ej särskilt berörts i propositionen, förtjänt av uppmärksamhet. Det måste anses angeläget att vid utformningen av den undervisning som enligt förslaget skall meddelas blivande brandbefäl behovet av särskild skolning på det elektriska området beaktas. Enligt ett i betänkandet redovisat uttalande av riksbrand-

inspektören skulle det övervägande flertalet brister i den elektriska utrustningen kunna upptäckas med en relativt enkel sådan skolning. Särskilda kurser för redan utbildat befäl bör jämväl anordnas. I avvaktan på att brandsyneförrättare i allmänhet kommer att besitta särskilda kunskaper i ämnet torde möjligheterna att vid brandsyn anlita biträde av fackmän ej böra förbehållas allenast fall, då behovet av särskild kontroll är uppenbart. Utskottet vill även peka på möjligheten att genom brandförsvarsavtal med kommun, vars brandchef besitter elektroteknisk erfarenhet, lösa frågor om tillgodoseende av särskilda behov av på området kvalificerad brandsyneförrättare.

Slutligen vill utskottet av särskild anledning understryka vad i propositionen anförts i samband med att bland de åtgärder efter brand, vartill egendomens ägare enligt gällande lag har att tillhandahålla arbetskraft, »röjning eller annat dylikt arbete» föreslås skola utgå (se specialmotiveringen till 8 § i förslaget till brandlag). Den föreslagna ändringen innebär alltså ej att ägares skyldighet att sörja jämväl för röjning o. d. på brandplatsen efter avslutad brandsläckning kommer att upphöra.

Utskottet, som således ej har någon erinran emot propositionen i vad den behandlats av utskottet, hemställer,

att förevarande proposition, i den del den hänvisats till lagutskott, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 13 mars 1962

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Osvald, Lindahl, Göran Karlsson*, Kristiansson, Ebbe Ohlsson, Knut Johansson*, Georg Carlsson och Åkesson;

från andra kammaren: herrar Levin, Nyberg, fru Torbrink, herrar Svenning, Wachtmeister, Grebäck*, fröken Anderson i Lerum och herr Tobé.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.